

AISAIA

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38
39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57
58	59	60	61	62	63	64	65	66										

ISI 1

Qhù Aisaia nwa Emoz, nke ọ huru bayere Juda na Jerusalem n'ubochi Uzaia na Jotam na Ehaz na Hezeakaia, bú ndi-eze Juda.

² Nurunu, elu-igwe, gi uwa, na kwa nti, n'ihì na Jehova ekwuwo okwu: umu ka M'meworo ka ha toputa, emewokwam ka ha di elu, ma umu ahu ejehiewo megidem.

³ Ehi mara onye-nwe-ya, inyinya-ibu ma-kwa-ra ebe-ọzùzù-anu nke onye-nwe-ya: ma Israel amaghi, ndim atukwasighi uche.

⁴ Ahuhu gādiri mba nmehie, ndi ajoy omume nānyibụ, nkpuru nke bu ndi nēme ihe ọjọ, umu nke nēbibi onwe-ha: ha arapuwọ Jehova, ha eleliwo Onye Nsọ nke Israel, ha aghowo ndi ala ọzọ, laghachi azu.

⁵ N'ihì gini ka aganēti unu ihe rue ubu a, na unu nēwezuga onwe-unu kari? isi nile ọ bula nāria ọria, aru adighi kwa obi nile ọ bula ike.

⁶ Site n'ọbu-ukwu we rue isi ọ dighi izu-okè di nime ya; kama ọbubu-mma, na itiru-aru, na ọnyá etiputara ọhu: apikotaghi ha, ekechighi kwa ha, ejighi kwa manu me ka ha di nrò.

⁷ Ala-unu bu ebe toborọ n'efu; obodo-unu, esurewo ha n'oku; ala-ubi-unu, n'iru unu ka ndi ala ọzọ nēri ya, ọ bu kwa ebe toborọ n'efu, dika nkwalu ndi ala ọzọ.

⁸ Ma ada Zaion fọduru dika ulu-ntu n'ubi-vine, dika ulu-ọnođu-abali n'ubi cucumbei, dika obodo nke ndi-iro-ya nēche nche.

⁹ Ọ buru na Jehova nke usu nile nke ndi-agma emeghi madu ole-na-ole nke fọduru ka ha fọduru ayi, ayi gādiworì ka Sọdọm, ayi gēyiworì Gọmọra.

¹⁰ Nurunu okwu Jehova, unu ndi-ikpe Sọdọm; nanu nti n'iwu Chineke-ayi, unu ndi Gọmọra.

¹¹ Jehova nāsi, N'ihì gini ka unu nāchurum ọtutu àjà-unu? afọ ejuwom n'àjà-nsure-oku nile eji ebulu chu, na abuba umu-ehi emere ka ha ma abuba; ọzọ, ọbara oke-ehi na nke umu-aturu na nke nkpi atoghm uto.

¹² Mbe unu nābia ka ahu unu n'irum, ọnye choworo nka n'aka-unu, ka unu zoto ogigem nile?

¹³ Unu ebubata-kwa-la onyinye-inata-iru-oma ọzọ nke bu ihe-efu; ihe-nsure-oku nke nēsi isi uto, ihe-árú ka ọ burum; ọnwá ọhu na ubochi-izu-ike, ikpo nkpokota -- apughm inagide ajoy omume na ubochi nbochi.

¹⁴ Ọnwá ọhu nile unu na mbe nile unu akara àkà, nkpuru-obim akpowo ha asi: ha aghowo

ibu di arò n'arum, ike ibūru ha agwuwom.

15 Ọzọ, m̀be unu nā́basa ọ́bu-aka-unu abua, M'gēzonari unu anyam abua: ọ́buná m̀be unu nḗkpe ọ́tutu ekpere, M'gaghi-adi nā́nu: aka-unu juputara n'ọ́bara.

16 Sanu aru, menu onwe-unu ka unu di ọ́cha; wezuganu ihe ọ́jọ́ nke omume-unu nile n'iru anyam abua; rapunu ime ihe ọ́jọ́:

17 mutanu ime ezi ihe; chọ́nu ikpé ziri ezi, menu ka onye nḗme ihe-ike gazi agazi, kpenu nwa-ǹbei ikpe ziri ezi, kpenu ọ́nu nwayi di-ya nwuru.

18 Biko bianu, ka ayi rurita uka, bú ihe Jehova nā́si: ọ́ buru na nmehie-unu adi ka uwe uhie, ọ́ bu dika snow ka ha gā́di ọ́cha; ọ́ buru na ha acha uhie uhie dika oggho uhie, ọ́ bu dika aji ọ́cha ka ha gā́di.

19 Ọ́ buru na unu ekwe, we nu, ezi ihe nke ala-unu ka unu gḗri:

20 ma ọ́ buru na unu aju, we nupu isi, mma-agma gḗrichapu unu: n'ihí na ọ́nu Jehova ekwuwo.

21 Ò si-kwa-ra ańa ghọ́ nwanyi nā́kwa iko, bú obodo ahu kwesiri ntukwasi-obi? obodo ahu nke juputara n'ikpé ziri ezi! ezi omume nā́nọ́ri ọ́nọ́du-abali nime ya, ma úbụ́ a ndi-ọ́bụ́-madu.

22 Ọ́la-ọ́cha-gi aghọ́wo afuru-uzu; ihe-ọ́ńuńu ọ́ma gi, agwawo ya miri nke-uku.

23 Ndi-isi-gi nḗwezuga onwe-ha n'ebe M'nọ́, ha bu kwa ndi ejikọtara ha na ndi-ori; onye ọ́ bula nime ha nā́hu iri-ngo n'anya, nā́baso kwa ihe-nkwughachi: ọ́ dighi nwa-ǹbei ha nḗkpe ikpe ziri ezi, okwu-ikpe nke nwanyi di-ya nwuru adighi-abiakute kwa ha.

24 N'ihí nka, (ọ́ bu ihe si n'ọ́nu Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agma, bú Onye di ike nke Israel, puta,) A, M'ga-akasi Onwem obi site na ndi nḗmegidem, M'gā́bọ́-kwa-ra Onwem ọ́bọ́ n'aru ndi-irom:

25 M'gḗme kwa ka akam biaghachi n'aru gi, M'gā́nuchapu kwa afuru-uzu-gi, dika eji akanwu me, M'gḗwezuga kwa ihe nile gwara agwa nime gi:

26 M'gḗme kwa ka ndi-ikpe-gi laghachi dika na mbu, M'gḗme kwa ka ndi nā́du gi ọ́du laghachi dika na nmalite: emesia agā́kpọ́ gi Obodo ezi omume, obodo nke kwesiri ntukwasi-obi.

27 Agḗji ikpé ọ́aputa Zaion, agḗji kwa ezi omume ọ́aputa ndi-ya nālata.

28 Ma ntipia nke ndi nḗmebi iwu na ndi-nmehie gā́di n'otù, agḗme kwa ka ndi nā́rapu Jehova gwusia.

29 N'ihí na ha gḗme ihere osisi terebinth nile nke unu chọ́siworo ike, unu gḗnwe kwa iru-ihere site n'ubi nile ábara ogige nke unu ọ́putaworo.

30 N'ihí na unu gā́di ka osisi terebinth nke akwukwọ́-ya nā́kpọ́nwu akpọ́nwu, na dika ubi ábara ogige nke nḗnweghi miri.

31 Ọ́garanya gā́ghọ́ kwa eriri-nzuzu, ọ́lu-ya gā́ghọ́ kwa icheke-ọ́ku; ha abua gḗre kwa ọ́ku n'otù, ọ́ dighi kwa onye nḗmenyu ha.

ISI 2

Okwu nke Aisaia nwa Emoz huru bayere Juda na Jerusalem.

2 O gḗru kwa n'ikpe-azu nke ubọ́chi ndia, na ugwu nke ulo Jehova ganḗguzosi ike n'elu ugwu nile, agḗbuli kwa ya elu kari ugwu ntà nile; mba nile gḗrùbà nime ya dika osimiri.

3 Ọ́tutu ndi di iche iche gḗje kwa, si, Bianu, ka ayi rigorue ugwu Jehova, rue ulo Chineke nke Jakob; O gḗzí kwa ayi uzọ́-Ya ufọ́du, ayi gḗje kwa ije n'okporo-uzọ́-Ya nile: n'ihí na Zaion ka iwu gḗsi puta, okwu Jehova gḗsi kwa na Jerusalem puta.

- ⁴ Ọ gēkpe kwa ikpe n'etiti mba nile, dozi-kwa-ra ọtutu ndi di iche iche okwu-ha: ha gākpughari kwa mma-agha-ha nile ka ha buru mma-ọgè, na ube-ha nile ka ha buru mma-ikwa-osisi: mba agaghi-ebuli mma-agha megide mba, ha agaghi-amuta kwa agha ọzọ.
- ⁵ Ulo Jakob, bianu, ka ayi jegharia n'ìhè Jehova.
- ⁶ N'ìhi na I rapuwo ndi-Gi, bú ulo Jakob, n'ìhi na ha juputara n'ome-n'ala site n'Iru-anyanwu, ha bu kwa ndi ji igwe-oji atù isi ọma na isi ọjọ dika ndi Filistia, ọzọ, ha na umu ndi ala ọzọ nēkwekọ aka.
- ⁷ Ala-ha juputa-kwa-ra n'ọla-ọcha na ọla-edo, ọ dighi kwa ọgwugwu diri àkù-ha; ala-ha juputa-kwa-ra n'inyinya, ọ dighi kwa ọgwugwu diri uḅọ-ala-ha.
- ⁸ Ala-ha juputa-kwa-ra n'ìhe-efu; ọlu nke aka-ha ka ha nākpọ isi ala nye, bú ihe nke nkpisi-aka-ha mere.
- ⁹ Madu we ruda n'ala, onye di elu nēme kwa onwe-ya ka ọ di ala: ebupu-kwa-la nmehie-ha.
- ¹⁰ Ba n'oké nkume, zobe kwa onwe-gi n'ájá, ipu n'iru oké egwu Jehova, na ipu n'ima-nma nke idi-elu-Ya.
- ¹¹ Aghaghi ime anya npako nke madu ka ha di ala, aghaghi kwa iruda nbuli-elu nke ndi nile n'ala, aghaghi kwa ime ka Jehova, nání Ya, di elu n'ubọchi ahu.
- ¹² N'ìhi na Jehova nke usu nile nke ndi-agha nwere otù ubọchi nke gādakwasi ihe ọ bula di npako nke di kwa elu, ọ gādakwasi kwa ihe ọ bula ebuliworo elu; ewe me ya ka ọ di ala:
- ¹³ ọ gādakwasi kwa osisi cedar nile nke Lebanon nke di elu nke ebuliwo-kwa-ra ha elu, ọ gādakwasi kwa osisi oak nile nke Beshan;
- ¹⁴ ọ gādakwasi kwa ugwu nile nke di elu, ọ gādakwasi kwa ugwu ntà nile nke ebuliworo elu;
- ¹⁵ ọ gādakwasi kwa ulo-elu ọ bula di elu, ọ gādakwasi kwa mḅidi ọ bula ewusiri ike;
- ¹⁶ ọ gādakwasi kwa uḅọ nile nke Tashish, ọ gādakwasi kwa ihe-ile-anyanwu nile anāchọsi ike.
- ¹⁷ Aghaghi kwa iruda npako madu, aghaghi kwa ime nbuli-elu nke ndi nile ka ọ di ala: aghaghi kwa ime ka Jehova, nání Ya, di elu n'ubọchi ahu.
- ¹⁸ Ma ihe-efu-ha, ha nile aghaghi igasi.
- ¹⁹ Madu gābà kwa n'ọḅà nile nke oké nkume nile, na n'olùlù nile nke ájá, ipu n'iru oké egwu Jehova, na ipu n'ima-nma nke nbili-elu-Ya, mḅe O biliri ime ka uwa ma jijiji nke-uku.
- ²⁰ N'ubọchi ahu madu gētufu ihe-efu-ya nile nke ọla-ọcha, na ihe-efu-ya nile nke ọla-edo, nke ha mere ka ọ we kpọ isi ala nye ha, ọ gētufu ha nye anu mole na usu;
- ²¹ ka o we ba n'oghere nile nke oké nkume nile, na nime nḅawa nile nke nkume nile di elu, ipu n'iru oké egwu Jehova, na ipu n'ima-nma nke nbili-elu-Ya, mḅe O biliri ime ka uwa ma jijiji nke-uku.
- ²² Rapunu madu, onye otù nku-ume di n'imi-ya: n'ìhi na nìme gini ka aganāgu ya?

ISI 3

N'ìhi na, Ie, Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agha, nēsi na Jerusalem, si kwa na Juda, wezuga ihe-ndabere na nkpa-n'aka, ihe-ndabere nile, bú nri, na ihe-ndabere nile, bú miri;

- ² dike, na onye-agha; na onye-ikpe, na onye-amuma, na onye nāju ase, na okenye;
- ³ onye-isi nke ọgu ndi-agha abua na iri, na onye anāhu iru-ọma, na onye-ndum-ọdu, na onye mara ihe n'etiti ndi-òkà, na onye-nghọta n'irà urà.
- ⁴ M'gēwere kwa umu-okoro nye ka ha buru ndi-isi-ha, umu nānu ara gāchi kwa ha.

- ⁵ Ndi ahu gāchirita onwe-ha n'ihe-ike, otù onye megide onye ọzọ, na otù onye megide ibe-ya: ha gēbulite onwe-ha, nwa-okoro megide okenye, na onye anēlilì megide onye anāsopuru.
- ⁶ M̀be otù onye gējide nwa-nne-ya n'ulo nna-ya, si, I nwere uwe-ǹbokwasi, onye-ikpe ka i gāburu ayi, ka ihe-isu-ngongọ a di kwa n'okpuru aka-gi:
- ⁷ ọ gēweli olu-ya n'ubochi ahu, si, M'gaghi-abu onye-nkechi; n'ihì na ọ dighi nri di n'ulom, ọ dighi kwa uwe-ǹbokwasi: unu agaghi-edom onye-ikpe ndi-ayi.
- ⁸ N'ihì na Jerusalem asuwo ngongọ, Juda adawo kwa: n'ihì na ire-ha na omume-ha nile nēmegide Jehova, inupu isi n'okpuru anya abua nke ebube-Ya.
- ⁹ Nmata ha nāmata iru madu n'ikpe azawo megide ha; nmehie-ha ka ha gosiwo-kwa-ra dika Sọdọm, ha ezobeghi ya. Ahuhu gādiri nkpuru-obi-ha! n'ihì na ha emesowo onwe-ha ihe ọjọ.
- ¹⁰ Sinu onye ezi omume, na ọ gādiri ya nma: n'ihì na nkpuru omume-ha nile ka ha gēri.
- ¹¹ Ahuhu gādiri onye nēmebi iwu! ọ gādiri ya njo: n'ihì na nmeso aka-ya abua mesoro madu ka agēme ya.
- ¹² Ndim, ndi nāchi ha n'ihe-ike bu nwatakiri, ndinyom achiwo kwa ha. Gi ndim, ndi-nduzi-gi nēme ka i wagharia, ha elodawo kwa uzọ nke okporo-uzọ-gi nile.
- ¹³ Jehova nēguzo Onwe-ya ikpe ọnu-Ya, Ọ nēguzo kwa ikpe ndi nile di iche iche.
- ¹⁴ Jehova gēso ndi-okenye nke ndi-Ya na ndi-isi-ha ba n'ikpé, si, Ma unu onwe-unu, unu eripawo ubi-vine; ihe unu napuworo onye ewedara n'ala n'ike di n'ulo-unu nile:
- ¹⁵ gini mere unu ji azopia ndim, gwepia kwa iru onye ewedara n'ala? ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agha, puta.
- ¹⁶ Jehova we si, N'ihì na umu-ndinyom Zaion di npako, nēwere kwa olu setiri eseti na anya nāràrá ndikom ejeghari, nārọ nma m̀be ha nējeghari, nēwere kwa ukwu-ha eme ka ọla-ukwu-ha da udà:
- ¹⁷ n'ihì nka Onye-nwe-ayi gēme kwa ka ọnyá di n'opu-n'isi umu-ndinyom Zaion, Jehova ga-agbaba kwa ha ọtọ.
- ¹⁸ N'ubochi ahu Onye-nwe-ayi gēwezuga ima-nma nke ọla-ukwu-ha nile, na ihe-ichọ-nma nile ha nēyi n'egedege-iru, na ihe-ichọ-nma nile nke yiri ọnwà ọhu;
- ¹⁹ na ihe nile anākwuba na nti, na ọla-aka nile, na ákwà ǹbochi-iru nile;
- ²⁰ na ihe ọma nile ike n'isi, na iyaḅa-ukwu nile, na ihe nile ike n'úkwù, na karama ihe ísì ọma nile, na ọgwù di iche iche iyi n'aru;
- ²¹ na nḅa-aka-akàrà nile, na nḅa-aka imi nile;
- ²² na uwe ememe nile, na uwe-nwuda nile, na ákwà-ǹbokwasi nile, na akpa nile;
- ²³ na enyo-aka nile, na ezi ákwà ọcha nile, na ákwà ọma nile ikuku n'isi, na ákwà-ǹbochi nile.
- ²⁴ Ọ gēru kwa, na n'ọ̀nọdu uda ọma ire-ure gādi; n'ọ̀nọdu ihe ike n'úkwù udọ gādi; n'ọ̀nọdu agiri-isi akpara nke-ọma nkwocha-isi gādi; n'ọ̀nọdu ákwà ọma ihe-ọkiké nke ákwà-nkpe gādi: eḅuḅu-ọku gādi n'ọ̀nọdu ima-nma.
- ²⁵ Ndikom-i gāda site na mma-agha, idi-ike-gi nile gāda kwa n'agha.
- ²⁶ Ọnu-uzọ-ya nile gēze ume, ru kwa újú; agēme kwa ka ọ tọḅoro n'efu, ọ gānọdu n'ala.

Qzọ, ndinyom asa gējide otù nwoke n'ubọchi ahu, si Nri nke aka ayi ka ayi gēri, uwe nke aka ayi ka ayi gēyi kwa: ọ bu nání na agākpọkwasi ayi aha-gi; gi wepu ita-uta-ayi.

² N'ubọchi ahu ka ihe-opupú nke Jehova gāghọ ihe mara nma na ihe-nsọpuru, nkpuru nke ala gāghọ-kwa-ra ndi Israel ọapuru ọapụ n'ili-elu na ima-nma.

³ O gēru kwa, na onye emeworo ka ọ fọdu na Zaion, na onye fọduru na Jeruzalem, onye nsọ ka agākpọ ya, bú onye ọ bula nke edeworo ya n'akwukwọ idi ndu nime Jerusalem:

⁴ mọe Onye-nwe-ayi gāsachapuwori inyi umu-ndinyom Zaion, ọachapụ kwa ọbara Jerusalem n'etiti ya, site na Mọ nke ikpé, na site na Mọ nke nkpochapu.

⁵ Jehova gēkè kwa n'elu ebe ahu nile guzosiri ike nke ugwu Zaion, na n'elu nkpọkọta-ya nile, igwe-oji na anwuru-ọku n'ehihie, na onwunwu nke ọku nēre ere n'abali: n'ihí na n'elu ebube nile ka agābasá ihe-nkpuchi.

⁶ Ulo-ntu gādi kwa ibu ọdò n'ehihie ipu n'okpom-ọku, na ibu ebe-nọbà, na ibu ebe-nzuzo ipu n'oké miri-ozuzo na ipu na miri-ozuzo nile.

ISI 5

Biko, ka m'bùara onye ihe-ya nātọm utọ nke-uku abù nke onye ihe-ya nātọm utọ bayere ubi-vine-ya. Onye ihe-ya nātọm utọ nke-uku nwere ubi-vine n'ugwu ntà nke bu ezi oké ala:

² o we gwue ya, tutupu nkume-ya nile, kua osisi vine kachasi nma nime ya, wue ulo-elu n'etiti ya, waputa kwa ebe-inara-manyá-vine nime ya: o we le anya na ọ gāmi nkpuru-vine, ma ọ miri nkpuru-vine ọhia.

³ Ma ọbụ a, unu ndi bi na Jerusalem na ndi Juda, biko, kpenu ikpe n'etiti mu na ubi-vine nkem.

⁴ Gini ka agēme ubi-vine nkem ọzọ, nke m'nēmeghi nime ya? gini mere, mọe m'lere anya na ọ gāmi nkpuru-vine, o ji mia nkpuru-vine ọhia?

⁵ Ma ọbụ a, biko, ka m'me ka unu mara ihe mu onwem gaje ime ubi-vine nkem: m'gēwezuga ogige-ya, o we ghọ ebe anu-ulo nāta nri; m'gētipia mọidi-ya, o we ghọ ebe anāzọtọ:

⁶ m'gēme kwa ka ọ gwusia; agaghi-akwacha vine-ya, agaghi-edozi kwa ya; ma ogwu na uke gētoputa: igwe-oji nile ka m'gēnye kwa iwu ka ha ghara izokwasi ya miri.

⁷ N'ihí na ubi-vine nke Jehova nke usu nile nke ndi-agma bu ulo Israel, ndi Juda bu kwa ihe-ọkukú nātọ Ya utọ nke-uku: O we le anya ikpe ziri ezi, ma, le, nwusi-ọbara; O lere anya ezi omume, ma, le, iti-nkpu.

⁸ Ahuhu gādiri ndi nātukwasi ulo n'ulo, ndi nēme ka ubi rue ubi nso, rue mọe ọnọdu adighi kwa ọzọ, ewe me ka nání unu biri n'etiti ala!

⁹ Na ntim abua ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma kwuru, si, N'ezie ọtutu ulo gāghọ ebe ọbọrọ n'efu, ọbuná ulo uku nke bu kwa ezi ulo, nke ọ nādighi onye ọ bula nēbi nime ha.

¹⁰ N'ihí na ala ubi-vine nke madu gēji ehi abua alu n'ubọchi iri gēweputa nání otù ihe-ọtùtù bath nke manyá-vine, ọzọ, otù ihe-ọtùtù homer nke nkpuru-ọghigha gāmi nání otù ihe-ọtùtù ephah.

¹¹ Ahuhu gādiri ndi nēbili n'isi-ututu ọbaso ihe-ọnuu nābà n'anya; ndi nānọ ogologo mọe n'anyasi, manyá-vine ewe me ka aru nwuru ha ọku.

¹² Ubọ-akwara na une na egwú-otiti na ọjà na manyá-vine di kwa n'ọnuu-manyá-vine-ha nile: ma ha adighi-elegide ọlu Jehova anya, ha ahughi kwa ihe aka-Ya abua nēme.

¹³ N'ihí nka ndim ejewo biri n'ala ọzọ, site n'amaghi-ama: ndi-nsọpuru-ha bu kwa ndi agu nāgu, igwè-ha bu kwa ndi akpiri miri nākpọsi nku ike.

- ¹⁴ N'ihì nka ala-mọ emewo ka ọchichọ-nkpuru-obi-ya sa mbara, ọ saghebigawo kwa ọnu-ya ókè: ima-nma Jerusalem, na ìgwè-ya, na nkpotu-ya, na onye nānuri ọnu-agha n'etiti ya, gārìda kwa nime ya.
- ¹⁵ Onye di ala we ruda n'ala, onye di elu nēme kwa onwe-ya ka ọ di ala, anēme kwa anya abua nke ndi di elu ka ha di ala:
- ¹⁶ ma Jehova nke usu nile nke ndi-agha di elu n'ikpé, edowo kwa Chineke, bú Onye Nso ahu, nsọ n'ezì omume.
- ¹⁷ Umu-aturu gāta kwa nri dika ọ bu n'ọzara-ha, ndi-ọbìà gērichapu kwa nkponkpọ-ebe nile nke ndi ahu mara abuba.
- ¹⁸ Ahuhu gādiri ndi chiri udọ ihe-efu adọkpụ ajọ omume, ndi jì kwa dika agāsì na ọ bu udọ uḅọ-ala adọkpụ nmehie:
- ¹⁹ ndi nāsì; Ya me ngwa, Ya lua ọlu-Ya ọsọsọ, ka ayi we hu: ka ndum-ọdu nke Onye Nso nke Israel bia rue ayi nso bia, ka ayi we mara.
- ²⁰ Ahuhu gādiri ndi nākpọ ihe ọjọ ezi ihe, ndi nākpọ kwa ezi ihe ihe ọjọ; ndi nētiye ọchichiri n'ọnọdu ìhè, na ìhè n'ọnọdu ọchichiri; ndi nētiye ihe ilu n'ọnọdu ihe uto, na ihe uto n'ọnọdu ihe ilu!
- ²¹ Ahuhu gādiri ndi mara ihe n'anya ha onwe-ha, ndi nēle kwa onwe-ha anya na ha bu ndi-nghọta!
- ²² Ahuhu gādiri ndi-dike n'ihu manya-vine, ndi bu kwa dīnkpà n'itigwa ihe-ọnuhu n'anya:
- ²³ ndi nāgu onye nēmebi iwu n'onye ezi omume n'ihì iri-ngo, ha nēwezuga kwa ezi omume nke onye ezi omume n'aru ya!
- ²⁴ N'ihì nka dika ire ọku si erichapu ahihia-ọka, na dika ahihia nke kpọrọ nku si ada n'ọku nēnwu enwu, otú a nkporogwu-ha gādi ka ihe nēre ure, ifuru-ha gāla kwa elu dika uzuzu: n'ihì na ha ajuwo iwu nke Jehova nke usu nile nke ndi-agha, ọ bu kwa okwu-ọnu nke Onye Nso nke Israel ka ha leliworo.
- ²⁵ N'ihì nka ka iwe Jehova di ọku n'aru ndi-Ya, O we setipu aka-Ya megide ha, tiḅue ha, ugwu nile we ma jijiji, ozu ndi ahu we di ka ñsì-anu n'etiti èzì nile. N'ihè a nile iwe-Ya alaghachighi azu, kama rue uḅu a ka aka-Ya nēseti eseti.
- ²⁶ O we weliere mba ndi sitere n'ebe di anya ọkọloto, kpọkọta ya òkù site na nsotu uwa: ma, le, ọ nēme ngwa bia ọsọsọ:
- ²⁷ ọ dighi onye nāda #mbà, ọ dighi kwa onye nāsu ngongo, n'etiti mba ahu; ọ dighi onye nātu òrù-ura, ọ dighi kwa onye nāraru ura; agaghi-atopu kwa ihe-ọkiké úkwù-ha, agaghi-etibi kwa eriri akpukpọ-ukwu-ha abua:
- ²⁸ ndi àkú-ha nile di nkọ, uta-ha nile ka azọrọ ukwu ikwe ha; aguwo ukwu inyinya-ha nile dika ọmu, na wheel-ha nile dika oké ifufe:
- ²⁹ uja ha nāḅọ di ka nke nne-odum, ha nāḅọ uja dika umu-odum; e, ha nēbiḅọ, jide anu-ndọḅu, buru ya la, ma onye-nnaputa adighi.
- ³⁰ Ha gēbiḅọ kwa megide ya n'ubochi ahu dika nbiḅọ nke oké osimiri: asi kwa na madu elegide ala anya, le, ọchichiri di; nkpa na ìhè; ọ ḅawo ọchichiri n'igwe-oji-ya nile.

ISI 6

N'arọ nke ọnwu eze, bú Uzaia, m'we hu Onye-nwe-ayi ka Ọ nānọkwasi n'ochè-eze di elu nke ebuliwo-kwa-ra elu, ọnu-ọnu-ala nile nke uwe-nwuda-Ya juputa-kwa-ra ulo uku Chineke.

² Ndi-seraph nēguzo n'elu ya: nkù isi nkù isi ka seraph ọ bula nime ha nwere; abua ka o jì

ekpuchi iru-ya, abua ka o ji ekpuchi ukwu-ya abua, abua ka o ji efe efe.

³ Otù we kpọ ibe-ya òkù, si, Nsọ, nsọ, nsọ, ka Jehova nke usu nile nke ndi-agha di: ùjú uwa nile bu ebube-Ya.

⁴ Ntọ-ala nile nke nbata-uzọ nile we me nkpatu site n'olu onye ahu nke nākpọ òkù, ulo we juputa n'anwuru-ọku.

⁵ M'we si, Ahuhu nādirim, n'ihì na alawom n'iyì; n'ihì na onye eḅuḅere-ọnu-ya abua ruru árí ka m'bu, ọ bu kwa n'etiti ndi eḅuḅere-ọnu-ha ruru árí ka m'nēbi: n'ihì na ọ bu Eze-ayi, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agha, ka anyam abua huworo.

⁶ Otù nime ndi-seraph we fekutem, jide otù nkume di ọku n'aka-ya, nke o ji nkpa weputa n'elu ebe-ichu-àjà:

⁷ o we were ya metu ọnum, si, Le, nka emetuwo eḅuḅere-ọnu-gi abua; ewe wezuga ajo omume-gi, kpuchi kwa nmehie-gi.

⁸ M'we nu olu Onye-nwe-ayi, ka ọ nāsi, Ònye ka M'gēziga, ònye gēje-kwa-ra ayi? M'we si, Lem; zigam.

⁹ O we si, Je, si ndi nka, Nānunu, ma unu aghọtala; nāhunu, ma unu amatala.

¹⁰ Me ka obi ndi nka ma abuba, me kwa ka nti-ha di arọ, techi kwa anya-ha; ka ha ghara iwere anya-ha hu uzọ, ghara kwa iwere nti-ha nu ihe, ghara kwa iwere obi-ha ghọta, ghara kwa ichighari, ka aghara kwa ime ka aru di ha ike.

¹¹ M'we si, Rùe ole mḅe, Onye-nwe-ayi? O we si, Rue mḅe obodo nile tọḅọrọ n'efu nēnweghi onye-obibi, ulo nile kwa, nēnweghi madu; rue mḅe emeworo ka ala ndi ahu tọḅọrọ n'efu, ọbuná ebe tọḅọrọ n'efu,

¹² rue mḅe Jehova meworo ka madu je n'ebe di anya, o we rie nne, bú ebe arapuru arapu n'etiti ala ahu.

¹³ Ma ọ buru na otù uzọ n'uzọ iri afọdu nime ya, aghaghi irechapu kwa ya ọzọ: dika osisi terebinth, na dika osisi oak, nke ogwe fọduru ha mḅe eḅutusiri ha; nkpuru nsọ bu ogwe-ya.

ISI 7

O rue, n'ubọchi Ehaz nwa Jotam, nwa Uzaia, bú eze Juda, na Rezin, bú eze Siria, rigoro, ya na Peka nwa Remalaia, bú eze Israel, rue Jerusalem, ibu agha megide ya; ma ọ pughi ibu agha megide ya.

² Ewe gosi ulo Devid, si, Siria nēzu ike n'elu Efraim. Obi-ya na obi ndi-ya we me nkpatu, dika osisi nile nke oké ọhia si eme nkpatu n'iru ifufe.

³ Jehova we si Aisaia, Biko, pua izute Ehaz, gi onwe-gi, na Shea-jashub nwa-gi, rue nsọtu uzọ-miri nke ọdọ-miri di n'elu, rue uzọ atuliri atuli nke ọhia ọsu-ákwà;

⁴ si ya, Lezie anya, nọ kwa jū; atula egwu, ka obi-gi ghara kwa itu ujọ, site n'ọdudù abua ndia nke ọlọkọ-ọku nākwu anwuru-ọku, n'ihì iwe di ọku nke Rezin na Siria, na nke nwa Remalaia.

⁵ N'ihì na Siria aduwo ọdu imegide gi ihe ọjọ, Efraim kwa, na nwa Remalaia, si,

⁶ Ka ayi rigo imegide Juda, ka ayi me kwa ka ike gwusia ya, ka ayi wapuere onwe-ayi ya, me ka otù onye buru eze n'etiti ya, bú nwa Tabeel.

⁷ Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri, Ọ gaghi-eguzosi ike, ọ gaghi-adi kwa.

⁸ N'ihì na isi Siria bu Damaskọs, isi Damaskọs bu kwa Rezin: ma tutu ọgu arọ atọ na ise eruzue agētipia Efraim, ka ọ ghara ibu otù ndi:

⁹ ọzọ, isi Efraim bu Sameria, isi Sameria bu kwa nwa Remalaia. Ọ buru na unu adighi-

ekwe, n'ezie unu agaghi-ekwesi ntukwasi-obi.

¹⁰ Jehova we gwa kwa Ehaz okwu ọzọ, si,

¹¹ Rịọrọ onwe-gi ihe-iriba-ama n'aka Jehova, bú Chineke-gi; rịọ ya n'ebe miri emi, ma-ọbu n'ebe di elu nke di n'elu.

¹² Ehaz we si, M'gaghi-ariọ, m'gaghi-anwa kwa Jehova.

¹³ O we si, Biko, nurunu, ulo Devid; ọ bu ihe ntà na unu nēme ka ike gwu madu, na unu gēme kwa ka ike gwu Chinekem?

¹⁴ N'ih i nka Onye-nwe-ayi onwe-ya gēnye unu ihe-iriba-ama; le, nwa-aḅoghọ ahu di ime, ọ gaje kwa imu nwa-nwoke, ọ gākpọ kwa aha-ya Immanuel.

¹⁵ Miri-ara-ehi raruru araru na manu-añu ka nwa-okoro ahu gēri, mḅe ọ mara iju ihe ọjọ na irọputa ezi ihe.

¹⁶ N'ih i na tutu nwa-okoro ahu amara iju ihe ọjọ na irọputa ezi ihe, agārapu ala ahu nke ike eze-ha abua gwuoro gi onwe-gi.

¹⁷ Jehova gēme ka ubọchi biakwasi n'aru gi na n'aru ndi-gi, na n'aru ulo nna-gi, bú ubọchi nke nābiaghi site n'ubọchi Efraim wezugara onwe-ya n'aru Juda; ọbuná eze Asiria.

¹⁸ O gēru kwa, n'ubọchi ahu, na Jehova gākpọkọta ijiji nke di na nsọtụ osimiri Nail nile nke Ijpt òkù, kpọ kwa añu nke di n'ala Asiria.

¹⁹ Ha gābia kwa, ha nile gēbekwasi kwa na ndagwurugwu nile nke ebe di nkputankpu, na nime nḅawa nile nke nkume nile di elu, na n'ogwu nile, na n'ọzara nile.

²⁰ N'ubọchi ahu Onye-nwe-ayi gēji aguba nke egotara egota n'ofè nile nke Osimiri, bú eze Asiria, kọpu isi na aji ukwu: ọbuná afu-ọnu ka ọ gākọchapu kwa.

²¹ O geru kwa, n'ubọchi ahu, na otù onye gēdebe otù nwa-aḅoghọ-ehi nke ìgwè ehi-ya, na nne-aturu abua nke ìgwè ewu na aturu-ya ndu;

²² ọ gēru kwa, site n'ọtutu miri-ara ha gāḅa, na ọ gēri miri-ara raruru araru: n'ih i na miri-ara raruru araru na manu-añu ka onye ọ bula nke fọduru n'etiti ala nka gēri.

²³ O gēru kwa, n'ubọchi ahu, na ebe ọ bula, nke nnù vine abua na ọgu iri di ya, nke ọnu-ahia-ha bu nnù ego ọla-ọcha abua na ọgu iri, ọ gādiri ogwu, di-kwa-ra uke.

²⁴ Agāchiri àkú, were kwa uta, bia n'ebe ahu; n'ih i na nání ogwu na uke ka ala nka nile gābu.

²⁵ Ma ugwu nile nke anējiri ọgù bọ, i gaghi-abà n'ebe ahu n'ih i egwu ogwu na uke, kama ọ gābu ebe anēziga ehi, na ebe aturu nāzọ ukwu.

ISI 8

Jehova we sim, Were n'onwe-gi otù oké mbadamba ihe, ji kwa ihe madu ji ede ihe-odide dekwasi ya, Nka diri Maha-shalal-hash-baz;

² M'gēme kwa ka ndi-àmà nke kwesiri ntukwasi-obi nọrọm n'àmà, bú Uraia onye-nchu-àjà, na Zekaraia nwa Jeberekaia.

³ M'we bakuru nwunyem, bú amuma-nwanyi; o we turu ime, mua nwa-nwoke. Jehova we sim, Kpọ aha-ya Maha-shalal-hash-baz.

⁴ N'ih i na tutu nwata ahu amara ikpọ, si, Nnam, na, Nnem, agēbulaga àkù Damaskos na ihe Sameria akwatara n'agha n'iru eze Asiria.

⁵ Jehova we gwakwam okwu ọzọ, si,

⁶ N'ih i na ndi nka ajuwo miri Shailoa nke nāga nwayọ, ma obi-utọ-ha di n'ebe Rezin na nwa Remalaia nọ;

⁷ ọbuná n'ih i nka, le, Onye-nwe-ayi nēme ka miri Osimiri rigokwasi ha, bú miri nke di ike di

kwa ọtutu, ọbuná eze Asiria na ebube-ya nile: ọ gārigokwasi kwa ebe-ya nile miri si erù, rusa usọ-ya nile:

⁸ ọ gēruru kwa ba na Juda; ọ gēruchi, gabiga kwa; ọbuná n'olu ka ọ gēru; nsetipu nkù-ya abua gābu kwa ihe juputara obosara ala-gi, Immanuel.

⁹ Jọnu njo, unu ndi di iche iche, ma agētipia unu; ña-kwa-nu nti, unu ndi nile nọ n'ebe di anya nke uwa: kenu ihe n'úkwù-unu, ma agētipia unu; kenu ihe n'úkwù-unu, ma agētipia unu.

¹⁰ Duritanu onwe-unu ọdu, ma agēmebi ya; kwuenu okwu, ma ọ gaghi-eguzosi ike: n'ihì na Chineke nọyere ayi.

¹¹ N'ihì na otù a ka Jehova sirim n'ike nke aka-Ya, O we dọm aka na nti ka m'ghara ije ije n'uzọ ndi nka, si,

¹² Unu agaghi-asi, Nkekọta imegide eze, n'ihe nile nke ndi nka nāsi, Ọ bu nkekọta imegide eze; unu agaghi-atu kwa egwu ihe ha nātu egwu ya, unu agaghi-ama-kwa-ra ya jijiji.

¹³ Jehova nke usu nile nke ndi-agha, Ya ka unu gēdo nsọ; Ya onwe-ya buru kwa ihe unu nātu egwu, Ya onwe-ya buru kwa ihe nēme ka unu ma jijiji.

¹⁴ Ọ gāghọ kwa ebe nsọ; ma Ọ gāghọrọ ulo abua nke Israel nkume ikpọbì-ukwu na oké nkume isu-ngongọ, Ọ gāghọ-kwa-ra ndi bi na Jerusalem ipudu na ọnyà.

¹⁵ Ọtutu nime ha gāsu kwa ngongọ, we da, ewe tipia ha, ha gāma kwa n'onyà, ewe nwude ha.

¹⁶ Kechie ihe-àmà, kà iwu akàrà n'etiti ndi-nmutam.

¹⁷ M'gēchere kwa Jehova, Nke nēzonari ulo Jakob iru-Ya, m'gēle kwa anya Ya.

¹⁸ Le, mu onwem na umu nke Jehova nyeworom ibu ihe-iriba-ama na ibu ihe-ebube n'etiti Israel site na Jehova nke usu nile nke ndi-agha, Onye bi n'ugwu Zaion.

¹⁹ Ma m̀be ha gāsi unu, Juanu ndi nāju mọ ihe ase, ju-kwa-nu ndi-dibia-afa, ndi nēbe ka umu-nnunú, nātamu kwa ntamu: ñdi ọ bula agaghi-aju Chineke-ya ase? ọ bu n'ihì ndi di ndu ka agāju ndi nwuru anwu ase?

²⁰ Ayi diri iwu, di-kwa-ra ihe-àmà! ọ buru na ha adighi-ekwu dika okwu a si di, n'ezie ọ dighi chi-ọbubọ diri ha.

²¹ Ha gāgabiga kwa n'etiti ya, na nkpa na agu: ọ gēru kwa, m̀be agu nāgu ha, na ha gākpasu onwe-ha iwe, ji eze-ha, ji kwa Chineke-ha, kọcha nkọcha, ha gēche iru n'elu:

²² ala ka ha gēlegide kwa anya, ma, le, ahuhu na ọchichiri, bú n̄bachi nke nkpa; ọ bu kwa oké ọchichiri ka aganēnupu ha bà.

ISI 9

N'ihì ha ọ dighi n̄bachi gādiri nwanyi nke nkpa kpara. Na m̀be mbu O mere ka elelia ala Zebulun na ala Naftali, ma na m̀be ikpe-azu ka O meworo ka asọpuru ya, n'uzọ oké osimiri, n'ofè Jọdan, Galili nke mba nile.

² Ndi nējeghari n'ọchichiri huru ìhè uku: ndi bi n'ala onyinyo ọnwu, ìhè amukwasiwo ha.

³ I mewo ka mba ahu ba uba, I mewo ka ọ̀nù diri ya uku: ha ańuriwo n'iru Gi dika ọ̀nù nke di n'owuwe-ihe-ubi, dika madu si eteghari egwú ọ̀nù m̀be ha nēkasa ihe akwatara n'agha.

⁴ N'ihì na yoke nke ibu-ya, na nkpa-n'aka nke ubu-ya, bú ndele nke onye nāchi ya n'ihe-ike, I nyajiwo ha, dika n'ubochi nke Midian.

⁵ N'ihì na akpukpọ-ukwu ọ bula nke ndi-agha nēyi akpukpọ-ukwu n'ùzù agha, na uwe atururu n'ọbara, ha nile gābu ihe isure ọku, ọbuná nri ọku.

⁶ N'ihì na amuworo ayi otù nwa, otù nwa-nwoke ka enyeworo ayi; ibu-onye-isi gādikwasi kwa n'ubu-ya: agākpo kwa aha-ya Onye-ebube, Onye-ndum-odu, Chineke Nke bu Dike, Nna Nke bu Nna mbe nile ebighi-ebi, Onye-isi Udo.

⁷ O dighi ogwugwu o bula iba-uba nke ibu-onye-isi-Ya na udo-Ya gāgwu, n'elu oche-eze Devid, na n'elu ala-eze-ya, ime ka o guzosie ike, na ikwagide ya n'ikpe ziri ezi na n'ezi omume, site n'ubu a we rue mbe ebighi-ebi. Ekworo Jehova nke usu nile nke ndi-agma gēme nka.

⁸ Onye-nwe-ayi zigara okwu ba nime Jakob, o we dabà n'Irael.

⁹ Ndi ahu gāma kwa, ha nile, bú Efraim na onye bi na Sameria, ndi nēkwu okwu nime npako na n'oké obi, si,

¹⁰ Brick adazuwo, ma nkume awara awa ka ayi gēji wu: ebutuzuwo osisi sycomore, ma osisi cedar ka ayi gētiye n'onodu ha.

¹¹ Ma Jehova nēme ka ndi nākpabu Rezin no n'elu imegide ya, O nākwali kwa ndi-iro-ya;

¹² Siria site n'Iru-anyanwu, na ndi Filistia site n'Odida-anyanwu; ha nēwere kwa onu nile richapu Israel. N'ihe a nile iwe-Ya alaghachighi azu, kama rue ubu a ka aka-Ya nēseti eseti.

¹³ Ma ndi nka alaghachikuteghi Onye nēti bu ha, o bughì kwa Jehova nke usu nile nke ndi-agma ka ha choworo.

¹⁴ Jehova we nēbipu n'Israel isi na odudu, igu-nkwu na amì, n'otù ubochi.

¹⁵ Okenye nke anāhu kwa iru-oma, onye ahu bu isi; onye-amuma kwa nke nēzì okwu-ugha, onye ahu bu odudu.

¹⁶ Ndi-nduzi nke ndi nka we ghò ndi nēme ka ha wagharia; ozo, ndi-ha anēduzi eduza bu ndi anēloda eloda.

¹⁷ N'ihì nka Onye-nwe-ayi agaghi-anuri onu n'aru umu-okorobia-ha, O gaghi-enwe kwa obi-ebere n'aru umu-nbei-ha na ndinyom-ha di-ha nwuru: n'ihì na onye o bula nime ha bu onye emeruru emeru na onye nēme ihe ozo, onu o bula nēkwu kwa ihe-nzuzu. N'ihe a nile iwe-Ya alaghachighi azu, kama rue ubu a ka aka-Ya nēseti eseti.

¹⁸ N'ihì na nmebi-iwu erewo dika oku; ogwu na uke ka o nērichapu: o nēnwu kwa oku n'alughi-ulù nile nke oké ohia, ha we kwulie elu na nkwuli-elu nke anwuru-oku.

¹⁹ Nime nrubiga-okè-iwe nke Jehova nke usu nile nke ndi-agma ka erechapuwo ala: ndi nka we di ka nri oku; onye o bula adighi-enwe omiko n'aru nwa-nne-ya.

²⁰ O we butue n'aka-nri, ma agu nāgu ya: o we rie ihe n'aka-ekpe, ma afo ejughi ha: ha gēri, onye o bula anu-arua nke ogwe-aka-ya:

²¹ Manase gēmegide Efraim, Efraim gēmegide kwa Manase: ndi ahu abua gēmegide Juda. N'ihe a nile iwe-Ya alaghachighi azu, kama rue ubu a ka aka-Ya nēseti eseti.

ISI 10

Ahuhu gādiri ndi nāto ukpuru di iche iche nke ajo ihe, na ndi-ode-akwukwo nke deworo nmebu n'akwukwo:

² iwezuga ndi nēnweghi ike n'ezi ikpe, na inapu ikpe ziri ezi nke ndi ewedara n'ala nke ndim, ka ndinyom di-ha nwuru we buru ihe ha kwatara n'agma, ka ha we luta kwa ihe umu-nbei n'agma!

³ O bu kwa gini ka unu gēme n'ubochi nleta, na n'ila-n'iyi nke gēsi n'ebe di anya bia? Ònye ka unu gābakuru ka o we yere unu aka? o bu kwa ole ebe unu gārapu nsopuru-unu?

- ⁴ Ọ bu nání na ọ makpuworo n'ọ̀nọ̀du onye-nkpọ̀rọ̀, ọ bu kwa n'ọ̀nọ̀du ndi eburu ebu ka ha gāda. N'ihe a nile iwe-Ya alaghachighi azu, kama rue ubu a ka aka-Ya nēseti eseti.
- ⁵ Ahuhu gādiri Asiria, bú ndele nke iwem, nkpa-n'aka ka ọ bu kwa n'aka-ha, bú oké iwem!
- ⁶ Imegide mba emeruru emeru ka M'nēziga ya, bayere ndi nke nrubiga-ókè-iwem ka M'nēnye kwa ya iwu, ikwata ihe-nkwata n'agha, na iluta ihe-nluta n'agha, na ido ha ihe-nzọ̀tọ̀ dika apiti nke èzí.
- ⁷ Ma ya onwe-ya, ọ bughi otú a ka ọ nēzube, obi-ya kwa, ọ bughi otú a ka ọ nēchè; kama ikpochapu ekpochapu di n'obi-ya, ya na ibipu ọtutu mba.
- ⁸ N'ihí na ọ nāsí, Ndi-isim, hà nile abughi ndi-eze?
- ⁹ Kalno, ọ dighi ka Kakemish? ma-ọbu Hemat, ọ dighi ka Apad? ma-ọbu Sameria, ọ dighi ka Damaskos?
- ¹⁰ Dika akam chọ́taworo ala-eze nile nke ihe-efu, ndi arusi-ha apiri api kariri nke Jerusalem, kari kwa nke Sameria;
- ¹¹ dika m'meworo Sameria, me kwa ihe-efu-ya nile, ọ bughi otú a ka m'gēme Jerusalem, me kwa ihe-efu-ya nile?
- ¹² Ọ gēru kwa, mbe Onye-nwe-unu gālubi ọlu-Ya nile n'ugwu Zaion na nime Jerusalem, na M'gēleta nkpuru nke oké obi eze Asiria, leta kwa ima-nma nke anya npako ya.
- ¹³ N'ihí na ọ siwo, Site n'ike akam ka m'meworo ya, na site n'amam-ihem; n'ihí na enwerem nghota: m'we wezugá oké ndi nile di iché iché, ọzọ, ihe-ha nke ejikereworo ka m'punara ha, m'we buda, dika onye di ike, ndi nānọ̀du n'ọ́che-eze;
- ¹⁴ akam achọ́tawo kwa àkù ndi nile di che iché dika akwu; na dika madu si achikọ́ta àkwá arapuru arapu, otú a uwa nile ka mu onwem chikọ́taworo: ma ọ dighi nke nēmeghari nkù, ma-ọbu nke nāsaghe ọnu, ma-ọbu nke nēbe ebe.
- ¹⁵ Anyu-ike, ọ ga-egbu onwe ya n'aru onye ji ya ebu ihe? ma-ọbu mma-nkwọ, ọ gēme onwe-ya uku megide onye nākwọ ya? dika agāsi na ndele gēfeghari ndi nēbuli ya, dika agāsi na nkpa-n'aka gēbuli onye nābughi osisi.
- ¹⁶ N'ihí nka ka Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agha, gēziga ọ́tita-arú n'etiti ndi-ya mara abuba: ọ bu kwa n'okpuru nsọ́puru-ya ka agāmuye nmuye dika nmuye nke ọku.
- ¹⁷ Ìhè Israel gāghọ kwa ọku, Onye Nsọ ya gāghọ kwa onwunwu-ọku, we re ọku richapu uke-ya na ogwu-ya n'otù ubochi.
- ¹⁸ Ọ gēme kwa nsọ́puru nke oké ọ́hia-ya na nke ubi ọma ya ka ọ gwusia, ma nkpuru-obi ma anu-arú: ọ gādi kwa ka ọ́tita-arú nke onye-ọ́ria.
- ¹⁹ Ma osisi nke fọ́duru n'oké ọ́hia-ya gādi ole-na-ole n'ọ́nu-ọ́gugu, nwata gēdeta kwa ha n'akwukwọ.
- ²⁰ Ọ gēru kwa, n'ubochi ahu, na ndi Israel fọ́duru, ha na ndi ulo Jakob ndi bapuru aḅapu, agaghi-adabere kwa ọzọ n'aru onye nētiḅu ha; kama ha gādabere Jehova, bú Onye Nsọ nke Israel, n'ezi-okwu.
- ²¹ Ndi fọ́duru gālaghachikute Chineke Nke bu dike, bú ndi Jakob fọ́duru.
- ²² N'ihí na ọ buru na ndi-gi, Israel, adi ka ájá oké osimiri, nání ndi fọ́duru nime ha gālata: nkpochapu ka akaworo àkà, nke nērubiga oké n'ezi omume.
- ²³ N'ihí na ngwusi, nke aka-kwa-ra àkà, ka Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agha, nēme n'etiti uwa nile.
- ²⁴ N'ihí nka otú a ka Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agha, siri, Gi ndim nke bi na Zaion, atula egwu Asiria: ọ bu ezie na o ji ndele tie gi, weli kwa nkpa-n'aka-ya megide gi, otú ljipt mere.

- ²⁵ N'ihì na ọ fọduru nwa m̀be ntà, oké iwe ewe gwusia, iwem gēme kwa ka ha ka nká.
- ²⁶ Jehova nke usu nile nke ndi-agha gēfeghari kwa utali n'elu ya, dika ntịbu Midian n'oké nkume Oreb: nkpa-n'aka-Ya gādi kwa n'elu oké osimiri, Ọ gēweli kwa ya otú O mere n'Ijìpt.
- ²⁷ Ọ gēru kwa, n'ubochi ahu, na ibu arọ ya gēwezuga onwe-ya n'ubu-gi, yoke-ya gēwezuga kwa onwe-ya n'olu-gi, e, agēmebi yoke site na manu.
- ²⁸ Ọ biakwasiwo Aiat, ọ gabigawo n'etiti Migron; na Mikmash ka ọ debeworo ihe-ya nile:
- ²⁹ ha agabigawo uzọ-ngabiga; Geba bu ebe-inọ-ọnọdu-abali ayi gēnwe, ka ha kwuru: Rema nāma jijiji, Gibeā nke Sọl aḅalagawo.
- ³⁰ Were olu-gi tisie nkpu ike, ada Galim! ña nti, gi Laisha! Éwù, Anatot nke ewedara n'ala!
- ³¹ Madmena awaghariwo; ndi bi na Gibim gēme ka ndi-ha laghachi n'ulo ọsọsọ.
- ³² Ubochi nke ta ọ bu nime Nob ka o gēguzo: ọ nēfeghari aka-ya n'ebe ugwu ada Zaion di, bú ugwu ntà Jerusalem.
- ³³ Le, Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agha, nēwere ihe nākpata ima-jijiji kwachapu ngalaba: anēbutu kwa ndi topuwo elu, anēme kwa ndi di elu ka ha di ala.
- ³⁴ Ọ gēwere kwa ígwè butusia alughi-ulù nile nke oké ọhia, Lebanon gēsite kwa n'aka onye di ike nke-uku da.

ISI 11

Ome gēsi kwa n'ogwe-osisi Jesi puta, otù alaka nke sitere na nkporogwu-ya gāmi kwa nkpuru:

- ² Mọ nke Jehova gēnwe kwa ọnọdu-Ya n'aru ya, bú Mọ nke amam-ihe na nghota, Mọ nke ndum-ọdu na idi-ike, Mọ nke ihe-omuma na egwu Jehova;
- ³ ọzọ, ihe nātọ ya utọ bu egwu Jehova: ọ bughi kwa dika anya-ya abua si ahu ka ọ gēkpe ikpe, ọ bughi kwa dika nti-ya abua si anu ka ọ gāba nba:
- ⁴ kama ọ gēji ezi omume kpe ndi nēnweghi ike ikpe, ọ gēji kwa izi-ezi ba nba bayere ndi di ume-ala n'obi n'uwa: ọ gēji kwa ndele nke ọnu-Ya tiḅue uwa, ọ gēji kwa iku-ume nke eḅuḅere-ọnu-ya abua me ka ndi nēmebi iwu nwua.
- ⁵ Ezi omume gābu kwa ihe-ọkiké ume-Ya, ikwesi-ntukwasi-obi gābu kwa ihe-ọkiké úkwù-Ya.
- ⁶ Anu-ọhia wolf na nwa-aturu gānọ kwa, agu na nwa-ewu gāmakpukọ kwa; nwa-ehi na nwa-ọdum na nwa anu emere ka ọ ma abuba gādi kwa n'otù ebe; nwatakiri ganēdu kwa ha.
- ⁷ Nne-ehi na anu-ọhia bear gātakọ kwa nri; umu-ha gāmakpukọ: ọdum gāta kwa okporo-ọka dika ehi.
- ⁸ Nwa nāñu ara gēgwuri kwa egwú n'elu ọnu aju-ala nọ, ọ bu kwa anya ubí ka nwa emere ka ọ rapu ara gātukwasi aka-ya.
- ⁹ Ha agaghi-eme ihe ọjọ, ha agaghi-ebibi kwa, n'ugwu nsọm nile: n'ihì na ihe-omuma Jehova gējuputa uwa, dika miri si ekpuchi oké osimiri.
- ¹⁰ Ọ gēru kwa, n'ubochi ahu, na nkporogwu Jesi, nke nēguzo ibu ọkọlọtọ ndi nile di iche iche, ya ka mba nile gāju ase; ebe-izu-ike-ya gābu kwa ebube.
- ¹¹ Ọ gēru kwa, n'ubochi ahu, na Onye-nwe-ayi gēseti kwa aka-Ya ọzọ nke uḅò abua inweta ndi-Ya fọduru, bú ndi gāfodu, site n'Asiria, site kwa n'Ijìpt, site kwa na Patros, site kwa na Kush, site kwa n'Illam, site kwa na Shaina, site kwa na Hemat, site kwa n'agwe-etiti nile nke oké osimiri.

- ¹² Ọ gēbuli-kwa-ra mba nile ọkọlọtọ, we chikọta ndi Israel achupuru achupu, ndi Juda ọasara ọbasara ka Ọ gēsi na nkuku anọ nke uwa kpọkọputa kwa.
- ¹³ Ekworo nke Efraim gēwezuga kwa onwe-ya, agēbipu kwa ndi nākpābụ Juda: Efraim agaghi-ekwoso Juda ekworo, Juda agaghi-akpābụ kwa Efraim.
- ¹⁴ Ha gēfedakwasi n'ubu ndi Filistia n'Ọdida-anyanwu; ha abua gādi n'otù luta ihe umu Iru-anyanwu n'agha: n'aru Edom na Moab ka ha ganēseti aka-ha; umu Amon ganānu kwa olu-ha.
- ¹⁵ Jehova gēwezuga ire oké osimiri nke Ijipt ka ebibie ya; Ọ gēji kwa okpom-ọku nke ifufe-Ya feghari aka-Ya n'elu Osimiri, tiputa ya iyi asa, me ka madu zọ ya ukwu n'akpukpọ-ukwu.
- ¹⁶ Uzọ atuliri atuli gādi-kwa-ra ndi-Ya ọduru, bú ndi gāfodu, site n'Asiria; dika o si diri Israel n'ubochi o siri n'ala Ijipt rigoputa.

ISI 12

- I** gāsi kwa n'ubochi ahu, M'gēkele Gi, Jehova; N'ihì na ọ bu ezie na I wesaram iwe, ma iwe-Gi alaghachiwo azu, I we kasiem obi.
- ² Le, Chineke bu nzọputam; m'gātukwasi Ya obi, ghara itu egwu: n'ihì na ikem na abù ọmam ka Ja JEHOVA bu; O we ghọrọm nzọputa.
- ³ Unu gēji kwa obi-utọ seputa miri n'isi-iyi nile nke nzọputa.
- ⁴ Unu gāsi kwa n'ubochi ahu, Kelenu Jehova, kpọkuenu aha-Ya, menu ka amara omume-Ya nile n'etiti ndi nile di iché iché, hotanu na emewo ka aha-Ya di elu.
- ⁵ Bùkuenu Jehova abù ọma; n'ihì na ihe-ọkaka ka O meworo: emewo ka amara nka n'uwa nile.
- ⁶ Tisie nkpu ike, kpọ nkpu ọnhù, gi nwanyi bi na Zaion n'ihì na onye uku n'etiti gi ka Onye Nsọ nke Israel bu.

ISI 13

- I** bu eboro Babilon, nke Aisaia nwa Emoz huru.
- ² Bulienụ ọkọlọtọ n'elu ugwu nke osisi nādighi, welierenu ha olu, fenu aka, ka ha we ba n'ọnu-uzọ nile nke ndi amara aha-ha.
- ³ Mu onwem enyewo ndim edoworo nsọ iwu, akpọwokwam ndi-dikem imezu ihe iwem chọrọ, bú ndim nānuri ọnu-agha nime npako.
- ⁴ Nuru olu ìgwè n'ugwu nile, yiri nke ndi bara uba! nuru olu nkpotu ala-eze nile nke mba nile achikọtaworo! Jehova nke usu nile nke ndi-agha nāgukọta usu-ndi-agha ibu agha.
- ⁵ Ha nēsi n'ala di anya abia, na nsọtụ elu-igwe, bú Jehova na ihe-agha nile nke oké iwe-Ya, emebi ala nka nile.
- ⁶ kwasienụ ákwá ike; n'ihì na ubochi Jehova di nso; dika nbibi nke sitere n'aka Onye puru ime ihe nile ka ọ gābia.
- ⁷ N'ihì nke a-aka nile gākuda, obi ọ bula nke madu gālọ kwa ya miri:
- ⁸ ha gāma kwa jijiji; aru-ufu na ihe-nbụ ka ha gēnwezu; dika nwanyi ime nēme, otú a ka ha gābali: ọ gēju ha anya, otù n'ebe ibe-ya nọ; iru nke bu nání ire-ọku ka iru-ha gābu.
- ⁹ Le, ubochi Jehova, bú ubochi nēnweghi obi-ebere, nābia, ya na nrubiga-ókè nke iwe na iwe di ọku; ime ka ala nka ghọ ebe tọbọrọ n'efu na ikpochapu ndi-nmehie nime ya.
- ¹⁰ N'ihì na kpakpando nile nke elu-igwe na Oriọna-ha nile agaghi-eme ka ìhè-ha nwue:

anyanwu gāḅa ọchichiri n'ọwuwa-ya, ọzọ, ọnwa agaghi-eme ka ìhè-ya tie.

¹¹ M'gēwere kwa ihe ọjọ ya leta elu-uwa dum madu bi, were kwa ajoy omume-ha leta ndi nēmebi iwu; M'gēme kwa ka npako nke ndi-nganga kwusi, M'gēme kwa idi-elu nke ndi nēme ka madu ma jijiji ka ọ di ala.

¹² M'gēme ka madu di ukọ kari ọla-edo anuchara anucha, ọbuná madu efu kari ọla-edo ọma nke Ofia.

¹³ N'ihì ya ọbuná elu-igwe ka M'gēme ka ha ma jijiji, uwa gēme kwa nkpatu pua n'Ọnọdu-ya, nime nrubiga-ókè nke iwe Jehova nke usu nile nke ndi-agha, na n'ubochi iwe-Ya di ọku.

¹⁴ Ọ gēru kwa, na ha gēche iru, onye ọ bula n'ebe ndi-ya nọ, ha gāḅalaga kwa, onye ọ bula rue ala-ya, dika mḅada anāchu achu, na dika ìgwè ewu na aturu, nke ọ nādighi onye nāchikọta ha.

¹⁵ Onye ọ bula anāchọta, amapue ya; onye ọ bula anējide, ọ da site na mma-agha.

¹⁶ Agātupia kwa umu-ha nānu ara n'anya-ha; agāpunara ha ulo-ha, merua ndinyom-ha.

¹⁷ Le, M'nākpọte ndi Midia imegide ha, ndi nādighi-agu ọla ọcha n'ihe, ọla-edo kwa, ọ dighi-atọ ha uto.

¹⁸ Uta-ha nātupia kwa umu-okorobia; ha adighi-enwe kwa obi-ebere n'aru nkpuru nke afọ; anya-ha adighi-emekwara umu ebere.

¹⁹ Babilon, bú ihe mara nma nke ala-eze nile, ima-nma nke npako ndi Kaldea, ọ gādi ka mḅe Chineke kwaturu Sọdọm na Gọmọra.

²⁰ Ọ gaghi-abu ebe-obibi ọzọ rue mḅe ebighi-ebi; agaghi-ebi kwa nime ya rue ọḅọ nile: onye Arebia agaghi-ama kwa ulo-ikwū-ya n'ebe ahu; ndi-ọzùzù-aturu agaghi-eme kwa ka aturu-ha makpue n'ebe ahu.

²¹ Ma anu-ọhia di iche iche bi n'ala kpọrọ nku gāmakpu n'ebe ahu; ulo-ha gējuputa kwa n'okwukwu; enyi-nnununu gēbi kwa n'ebe ahu, nkpi gāmali kwa elu n'ebe ahu.

²² Anu-ọhia nēbe ebe gāzarita kwa onwe-ha n'ulo ọma ya nile, nkita-ọhia kwa n'ulo uku nile nke ihe-uto: mḅe-ya di kwa nso ibia, agaghi-eme kwa ka ubochi-ya di ogologo.

ISI 14

N'ihì na Jehova gēnwe obi-ebere n'aru Jakob, Ọ gārọputa kwa Israel ọzọ, do ha n'ala-ha: ọbìà gārapara kwa n'aru ha, ha gēme kwa onwe-ha ka ha na ulo Jakob dikọ n'otù.

² Ndi nile di iche iche gēkuru kwa ha, me ka ha biarue ọnọdu-ha: ulo Israel gēketa kwa ha n'ala Jehova ibu ndi-orù na ibu ndinyom nēje ozi: ha gāghọ kwa ndi nādọta ndi nādọta ha-ri n'agha n'agha; ha gēnwe kwa ike n'aru ndi nāchi ha-ri n'ihe-ike.

³ Ọ gēru kwa, n'ubochi Jehova gēme ka i zu ike pua n'ihe-nḅu-gi, na n'ihe-nwute-gi, na n'òfùfè ahu siri ike nke emere ka i fè nime ya,

⁴ na i gātu ilu a megide eze Babilon, si, Le, otú onye nāchi n'ihe-ike kwusiworó! le, otú obodo ọla-edo kwusiworó!

⁵ Jehova anyajiwo nkpa-n'aka nke ndi nēmebi iwu, ndele nke ndi nāchi achi;

⁶ nke were ntiḅu nēwezugaghi onwe-ya etiḅu ndi nile di iche iche nime nrubiga-ókè nke iwe, nke were nzogbu anēḅochighi azọḅu mba nile n'iwe.

⁷ Uwa nile ezuwo ike, di jū: ha etiwawo nkpu ọnù.

⁸ Ọbuná osisi fir aṅuriwo ọnu megide gi, ha na osisi cedar nke Lebanon, si, Site na mḅe i dinaworo, onye-nḅutu adighi-arigota megide ayi.

⁹ Ala-mọ site n'okpuru emeworo gi nkpatu izute gi n'ọbibia-gi: ọ nākpọtere gi ndi nādighi

ndu, bú nkpi nile nke uwa; o mewo ka eze nile nke mba nile si n'oché-eze-ha bilie.

10 Ha nile gāza, si gi, Gi onwe-gi kwa, èmewo ka i ghara ídi ike dika ayi? ì ghòwo onye yiri ayi?

11 Emewo ka nbili-elú-gi ridarue ala-mọ, ya na olu une-gi nile: n'okpuru gi ka aḅasaworo ikpuru, ihe-nkpuchi-gi bu kwa ikpuru.

12 Le, otú i siworo n'elu-igwe da, gi Lusifa, nwa chi-ọbubọ! le, otú eḅutuworo gi n'ala, gi onye nēme ka ike gwu mba nile!

13 Gi onwe-gi we si n'obi-gi, N'elu-igwe ka m'gārigo, n'elu kpakpando nile nke Chineke ka m'gēbuli oché-ezem; m'gānọkwasi kwa n'ugwu nzukọ, na nsọtú nile nke Ugwu:

14 m'gārigo n'elu ebe nile di elu nke igwe-oji; m'gēyi Onye kachasi ihe nile elu.

15 Otú ọ di, rue ala-mọ ka agēme ka i rida, rue nsọtú nile nke olùlù.

16 Ndi nāhu gi gēlegide gi anya, lekwasi gi anya, si Ọ bu nka bu nwoke ahu nke nēme ka uwa ma jijiji, nke nēme ka ala-eze di iche iche me nkpatu;

17 nke mere elu-uwa dum madu bi ka ọ di ka ọzara, nke kwada-kwa-ra obodo-ya nile; nke nātọpughi ndi-nkpọrọ-ya ka ha la?

18 Eze nile nke mba nile, ọbuná ha nile, edinawo n'ala nime nsọpuru, onye ọ bula n'ulo-ya.

19 Ma gi onwe-gi, esiwo n'ílì-gi tupu gi dika alaka nke bu ihe-árú, yiri ndi eḅuru eḅu dika uwe, bú ndi ejiworo mma-agha dupú, ndi nāridaru nkume nke olùlù; dika ozu azọrọ ukwu.

20 Gi na ha agaghi-abu otù n'olìlì, n'ìhi na ala-gi ka i bibiwo, ndi-gi ka i ḅuwo; nkpu nke ndi nēme ihe ọjọ, agaghi-akpọ aha-ha rue mḅe ebighi-ebi.

21 Dozierenu umu-ya ebe-ọḅuḅu n'ìhi ajọ omume nke ndi bu nna-ha; ka ha we ghara ibili, nweta uwa, me ka elu-uwa dum madu bi juputa n'obodo.

22 M'gēbili kwa megide ha, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova nke usu nile nke ndi-agha puta), M'gēbipu kwa na Babilon aha na ndi fọduru, na umu na umu umu; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.

23 M'gēme kwa ya ka ọ ghọ ihe-nnweta nke ebinta, na ọdọ-miri ọdọ-miri; M'gewere kwa aziza, bú nkpochapu, zachapu ya; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova nke usu nile nke ndi-agha puta.

24 Jehova nke usu nile nke ndi-agha aṅuwo iyi, si, N'ezie dika M'chèworo, otú a ka ọ gādi; na dika M'zubeworo, nke ahu gēguzosi ike:

25 na M'gētipia Asiria n'alam, ọ bu kwa n'elu ugwum nile ka M'gāzọ ya ukwu: yoke-ya gēsi kwa n'olu-ha wezuga onwe-ya, ibu-ya gēsi n'elu ubu-ha wezuga onwe-ya.

26 Nka bu nzube ahu nke anēzube n'elu uwa nile: nka bu kwa aka ahu nke anēseti n'aru mba nile.

27 N'ìhi na Jehova nke usu nile nke ndi-agha ezubewo; ònye gēmebi kwa ya? aka-Ya esetiwo kwa; ònye gēme kwa ka ọ laghachi azu.

28 N'arọ ọnwu eze, bú Ehaz, ka ibu a di.

29 Aṅurila ọnu, gi Filistia, ka i ra, n'ìhi na anyajiwo ndele nke nēti gi-ri: n'ìhi na ihe nke gēsi na nkporọgwu agwọ puta bu ubí, nkpu-ya gābu kwa agwọ yiri ọku nēfe efe.

30 Ndi bu ọkpara nke ndi nēnweghi ike gāzù kwa onwe-ha dika aturu, ndi-ọḅeye gāmakpu kwa na ntukwasi-obi: ma M'gēme ka nkporọgwu-gi nwua site n'oké unwu, ọ bu kwa ndi-gi fọduru ka o gēḅu.

31 Kwasie ákwá ike, gi ọnu-uzọ-ama; tie nkpu, gi obodo; i ḅazewo, Filistia, ka i ra; n'ìhi na n'Ugwu ka anwuru-ọku si bia, ọ dighi kwa onye ọ bula nēguzo iche na mḅe-ya nile akara

àkà.

³² Gini kwa ka madu gāza ndi-ozì nke mba? Na Jehova atọwọ ntọ-ala Zaion, ọ bu kwa nime ya ka ndi ewedara n'ala nke ndi-Ya gābàbà.

ISI 15

Ibu ebero Moab. N'ìhì na n'otù abali ka ebibiworo Ai nke Moab, me ka ọ la n'ìyì; n'ìhì na n'otù abali ka ebibiworo Kia nke Moab, me ka ọ la n'ìyì.

² Ọ rigowo n'ulo, ọbuná Dibon, n'ebe-ya di elu, ikwa ákwá: n'aru Nebo na n'aru Medeba ka Moab nākwasi ákwá ike: n'isi-ha nile ka nkwocha-isi di, afu-ọnu nile ọ bula ka ebipuworo.

³ N'èzí-ya nile ka ha keworo ákwà-nkpe: n'elu ulo-ya nile na n'amá-ya nile ka onye ọ bula nākwasi ákwá ike, nākwabu onwe-ya.

⁴ Heshbon nēti kwa nkpu, ya na Eleale: rue Jehaz ka anānu olu-ha: n'ìhì nka ndi ejikere ibu agha nke Moab nētisi nkpu ike; nkpuru-obi-ya nāma jijiji nime ya.

⁵ Obim nētiri Moab nkpu; ndi-ọsọ-ya, nāba ọsọ rue Zoa, rue Eglat-shelishiya: n'ìhì na nrigọ Luhit, o ji ikwa-ákwá arigo na ya; n'ìhì na n'uzọ Horonaim ka ha nētisi nkpu ntikpo ike.

⁶ N'ìhì na miri Nimrim gābu nání ebe ọbọrọ n'efu: n'ìhì na ahìhia akponwuwo, ahìhia ndu agwusiwo, akwukwo ndu adighi.

⁷ N'ìhì nka ihe o nwebigara ókè nke o nwetara, na ihe ha kpakpaworo, n'ofè iyi osisi willow ka ha gēbulaga ha.

⁸ N'ìhì na iti-nkpu adazuwo udà n'ókè-ala Moab buruburu; n'Eglaim ka ákwá ọ nākwasi ike daruworo, ọ bu kwa na Bia-ilim ka ákwá ọ nākwasi ike daruworo.

⁹ N'ìhì na miri Dimon juputara n'ọbara: n'ìhì na M'gātukwasi kwa n'aru Dimon ihe ọzọ, ndi Moab nke ọpuru ọpuru ka M'gātukwasiri ọdum, tukwasi-kwa-ra ndi ala-ha ọduru.

ISI 16

Sinu na Sela n'uzọ ọzara zigara onye nāchi ala umu-aturu, rue ugwu ada Zaion.

² O gēru kwa na, dika anu-ufe nke nēfefu efefu, dika akwu-nnunu achusara achusa, otú a ka umu-ndinyom Moab gādi na ngabiga-miri diri Anon.

³ Dua ọdu, menu ihe ekpere n'ikpe; me ka ñdò-gi di ka abali n'etiti oké ehìhie: zobe ndi achupuru achupu; ekpughela onye nāwaghari.

⁴ Ka ndim achupuru achupu nọ dika ọbìá n'etiti gi; Moab, ghoro ya ebe nzuzo izopu ya n'iru onye nāpunara ya ihe: n'ìhì na onye-nkpabu nwere ọgwugwu, ihe-ike agwusiwo, ndi nāzoda madu agwuchapuwọ n'ala.

⁵ Agēme kwa ka otù oche-eze guzosie ike n'ebere, otù onye gānkwasi kwa ya n'ezi-okwu, n'ulo-ikwū Devid; bú onye nēkpe ikpe, nāchọ kwa ikpé ziri ezi, nēme kwa ngwa ime ezi omume.

⁶ Ayi anuwo ihe bayere npako Moab, na ọ nāpako npako nke-uku; ọbuná ihe bayere nganga-ya, na npako-ya, na nrubiga-ókè-iwe-ya; ihe nēzighi ezi ka ekwukwu-ya nile bu.

⁷ N'ìhì nka ka Moab gākwasi Moab ákwá ike, ọ gākwasi ákwá ike, ka ọ ra: iri mbadamba nkpuru-vine nke Kia-hareset ka unu gātamụ ntamụ, ebe unu bu nání ndi apiaworo ihe.

⁸ N'ìhì na ubi nile nke Heshbon nātalata, ha na osisi vine nke Sibma; ndi-nwe mba nile ka osisi vine ya kachasi nma tiḅuworo; ọbumá na Jeza ka ha ruru, ha waghari n'ọzara; alaka-ya wasara awasa, ha gabigara oké osimiri.

⁹ N'ihì nka m'gēji ikwa-ákwá nke Jeza kwara osisi vine nke Sibma: m'gēji anya-mirim dè gi dika miri-ozuzo, gi Heshbon, na Eleale: n'ihì na n'elu nghòkòta-nkpuru-gi na n'elu owuwe-ihe-ubi-gi ka iti-nkpu-agma daworo.

¹⁰ Ewepuwo kwa ọ̀nù na iteghari-egwú-ọ̀nù n'ubi ọma; agaghi-eti kwa nkpu ọ̀nù tisie ya ike n'ubi-vine nile: onye-nzọcha agaghi-azọchaputa manya-vine n'ebe-nzọcha-nkpuru-vine nile; emewom ka iti-nkpu nzọcha-nkpuru-vine kwusi.

¹¹ N'ihì nka ngiri-afọm nā́dara Moab udà dika ubọ-akwara, ime-afọm nā́da-kwa-ra Kia-heres.

¹² O gēru kwa, m̀be o mere ka ahu ya, m̀be ike gwuru ya, bú Moab, n'elu ebe-ya di elu, m̀be ọ gā́biaru ebe nsọ ya ikpe ekpere, na ọ gaghi-enwe ike.

¹³ Nka bu okwu ahu nke Jehova kwuru bayere Moab na m̀be gara aga.

¹⁴ Ma ụbụ a Jehova ekwuwo, si, N'arọ atọ, dika arọ onye egoro ọlu, ka agēlelì nsọpuru Moab, ya na ìgwè madu-ya nile bara uba; ndi fọ́duru gā́di kwa ntà nke-uku, nā́dighi ike.

ISI 17

Ibu eboro Damaskọs. Le, ewezugawo Damaskọs n'ibu obodo, o we ghọ obo-ihe dara ada.

² Arapuwo obodo nile nke Aroea, ìgwè di iche iche aturu ka ha gā́diri, nke gā́makpu, ọ dighi kwa onye nēme ka ha ma jijiji.

³ Ebe ewusiri ike gā́gwupu n'Efraim, ala-eze gā́gwupu kwa na Damaskọs, ya na ndi Siria fọ́duru; dika nsọpuru umu Israel ka ha gā́di, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova nke usu nile nke ndi-agma puta.

⁴ Ọ gēru kwa, n'ubọchi ahu, na agēme ka nsọpuru Jakob ghara inwe ike, ima-abuba nke anu-arua-ya gā́ta kwa ata.

⁵ Ọ gā́di kwa ka m̀be onye nēwe ihe ubi nēkpokọta ọka guzo ọtọ, ogwe-aka-ya anēwe oko ọka; ọ gā́di kwa ka m̀be anā́chikọta oko ọka dara ada na ndagwurugwu Refaim.

⁶ Ma nkpu nke fọ́duru itutukọ gā́fodu nime ya, dika ntisisi nke osisi olive, nkpu abua ma-ọbu atọ n'elu ngalaba osisi kachasi elu, anọ ma ọbu ise n'alaka-ya nile, bú nke osisi nā́mi nkpu, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova, bú Chineke Israel, puta.

⁷ N'ubọchi ahu ka madu gēle Onye kèworo ya anya ọma, anya-ya abua gēlekwasị kwa Onye Nsọ nke Israel.

⁸ Ma ọ gaghi-ele ebe-ichu-àjà ahu nile anya ọma, bú ọlu aka-ya, ọ bughi kwa ihe nkpi-aka-ya meworo ka ọ gēle anya, ma ọ bu Asherim, ma-ọbu arusi-anyanwu-ya nile.

⁹ N'ubọchi ahu obodo-ya nile nke siri ike gā́di ka ebe arapuru arapu nke oké ọhia na nke elu ugwu, nke ha rapuru n'iru umu Israel: ọ gā́bu kwa ebe tọ́bọ́rọ́ n'efu.

¹⁰ N'ihì na i chezọwo Chineke nke nzọputa-gi, na n'ihì na i chetaghi oké nkume ahu, bú ebe-gi siri ike; n'ihì nka ka i nā́ku ihe-ọ́kuku di iche iche nke di utọ, ọ bu kwa alaka osisi vine nke ala ọzọ ka i nā́ma nime ya:

¹¹ n'ubọchi ọ́kukú-gi i nā́ba ya ogige buruburu, ọ bu kwa n'ututu ka i nēme ka nkpu-gi ma ifuru: ma obo-ihe ka owuwe-ihe-ubi gā́bu n'ubọchi ọ́ria na ihe-nbụ nā́dighi-agwọ́ta.

¹² Ahuhu! ọ bu ùzù ọ́tutu ndi, dika ùzù nke oké osimiri ka ha nātu ùzù; ọ bu kwa nkpotu nke mba di iche iche, dika nkpotu nke ọ́tutu miri ka ha nā́kpọ́tu.

¹³ Mba di iche iche, dika nkpotu nke miri di ike ka ha nā́kpọ́tu: ma Ọ nā́basiri ya nba ike, o we ́balaga n'ebe di anya, anā́chi kwa ya dika iḃọ́bọ́-ọ́ka nke ugwu n'iru ifufe, na dika ihe

anēfeghari buruburu n'iru oké ifufe.

¹⁴ Na m̀be anyasi le, oké egwu di: tutu ututu erue ọ dighi. Nka bu òkè nke ndi nāpunara ayi ihe; na ihe ruru ha n'ife-nzà, bú ndi nāluta ihe-ayi n'agha.

ISI 18

Ahuhu gādiri ala ùzù nke ọtutu nkù, nke di n'ofè osimiri nile nke Etiopia:

² nke nēziga ndi-ukò n'oké osimiri, ọbuná n'uḅọ papyrus di iche iche n'elu miri! Unu ndi-ozì nkọ, jekurunu otù mba ndi di ogologo di kwa lari n'aru, rue otù ndi di egwu site na nmalite-ya ga n'iru; bú mba nātùta atùta nāzọda kwa azọda, nke osimiri di iche iche kewaworo ala-ya!

³ Unu ndi nile nēbi n'elu-uwa dum madu bi, na unu ndi nwere ebe-obibi-unu n'uwa, m̀be anēbuli ọkọlọtọ n'elu ugwu nile, hunu; ọzọ m̀be anāfù opi-ike, nurunu,

⁴ N'ihì na otù a ka Jehova siworom, M'gānọ jū, M'gēlegíde kwa anya n'ebem guzosiri ike; dika okpom-ọku nēnwu enwu n'ìhè anyanwu, dika alulu igitigi n'okpom-ọku nke owuwe-ihe-ubi.

⁵ N'ihì na tutu owuwe-ihe-ubi erue, m̀be ifuru zusiri okè, na m̀be okoko nāghọ nkpuru-vine nāchaghi acha, O gēji mma-nkwacha bipu umu-alaka-ya, ọ bu kwa alaka-ya nile ka Ọ gēwezuga ọuchapu.

⁶ Agārapu ha n'otù nye udele nke ugwu, nye kwa anu-ọhia nke uwa: udele gānọkwasi kwa ha ogologo m̀be okpom-ọku, anu-ọhia nke uwa gānọkwasi kwa ha ogologo m̀be oyi.

⁷ Na m̀be ahu ka agēdukuru Jehova nke usu nile nke ndi-agha ùtú, nke bu otù ndi di ogologo di kwa lari n'aru, nke site-kwa-ra n'otù ndi di egwu site na nmalite-ya ga n'iru; bú mba nātùta nāzọda kwa azọda, nke osimiri di iche iche kewaworo ala-ya, rue ọnọdu aha Jehova nke usu nile nke ndi-agha, bú ugwu Zaion.

ISI 19

Ibu eboro Ijìpt. Le, n'igwe-oji nke nāḅa ọsọ ka Jehova nānọkwasi dika inyinya, O we bia rue Ijìpt: ihe-efu nile nke Ijìpt gēme kwa nkpatu n'iru Ya, obi Ijìpt gālọ kwa ya miri n'etiti ya.

² M'gākwali kwa Ijìpt megide Ijìpt: ha gēbu kwa agha, onye ọ bula megide nwa-nne-ya, onye ọ bula megide kwa ibe-ya, obodo megide obodo, ala-eze megide ala-eze.

³ Ewe wusi mọ Ijìpt n'etiti ya; ndum-ọdu-ya ka M'gēloda kwa: ha gāju kwa ihe-efu nile ha ase, ju kwa ndi-ntamu-ha, ju kwa ndi nāju mọ ihe, ju kwa ndi-dibia-afa.

⁴ M'gēmechibido Ijìpt n'aka onye-nwe-ha nēme ihe-ike; eze di ike gāchi kwa ha, ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agha, puta.

⁵ Ọzọ, miri gātada n'oké osimiri, osimiri gātasia takọrọ.

⁶ Osimiri-ya nile gēsì kwa ísì; osimiri Nail nile nke Ijìpt gātalata we tasia: amì na achara gājanwu.

⁷ Ala ahihia ndu n'akuku Nail, n'usọ Nail, na ebe ọ bula anāgha nkpuru n'akuku Nail, gātakọrọ, efesa ha, ha we ghara idi.

⁸ Ndi-ọkù gēze kwa ume, ndi nile ndi nātubà nko-azù nime Nail gēru kwa újú, ndi nāḅasa uḅu n'elu miri gāta kwa aru.

⁹ Ọzọ, ihere gēme ndi nālu ọlu flax etiri eti na ndi nākpa ákwà ọcha.

¹⁰ Ide-ya nile gāghọ ihe etipara etipia, ndi nile nke nālu ọlu inara ugwo-ọlu gābu ndi erudara eruda na nkpuru-obí.

- ¹¹ Nání ndi ɓagorɔ aɓagɔ n'uche-ha ka ndi-isi Zoan bu; ndum-ɔdu nke ndi mara ihe nime ndi-ndum-ɔdu Fero aghowo ndum-ɔdu anu-ɔhia: ùnu si aña si Fero, Nwa ndi mara ihe ka m'bu, nwa ndi-eze nke mɛe ochie?
- ¹² Òle ebe ha nɔ kwa, bú ndi-gi ndi mara ihe? biko, ka ha gosi kwa gi; ka ha mara kwa ihe Jehova nke usu nile nke ndi-agma zubeworo bayere Ijpt.
- ¹³ Ndi-isi Zoan aghowo ndi ɓagorɔ aɓagɔ n'uche-ha, arafuwo ndi-isi Nof; ha edufuwo Ijpt, bú ndi ahu nke bu nkume nkuku nke ebo-ya nile.
- ¹⁴ Jehova agwakotawo mɔ nke nɓagɔ n'etiti ya: ha we dufue Ijpt n'olu-ya nile ɔ bula, dika onye nɔbigaworo manya ókè si akpafu n'ihe ɔ ɓorɔ.
- ¹⁵ Ɔ dighi kwa ɔlu ɔ bula Ijpt gēnwe, nke isi ma-ɔbu ɔdudù, ma-ɔbu igu-nkwu ma-ɔbu amì, gālu.
- ¹⁶ N'ubochi ahu Ijpt gādi ka ndinyom: ɔ gāma kwa jijiji tu kwa egwu n'ihi nfegehari aka nke Jehova nke usu nile nke ndi-agma, nke Ya onwe-ya nēfegehari n'elu ya.
- ¹⁷ Ala Juda gāgho-kwa-ra Ijpt anya-ajù, onye ɔ bula nke anēhotara ya Ijpt gātu oké egwu, n'ihi nzube nke Jehova nke usu nile nke ndi-agma, nke Ya onwe-ya nēzube megide ya.
- ¹⁸ N'ubochi ahu obodo ise gādi n'ala Ijpt ndi nāsu asusu Kenean, ndi nānuru Jehova nke usu nile nke ndi-agma iyi; Obodo nkwada ka agākpɔ otù nime ha.
- ¹⁹ N'ubochi ahu ebe-ichu-àjà gādiri Jehova n'etiti ala Ijpt, otù ogidi n'akuku ókè-ala-ya gādi-kwa-ra Jehova.
- ²⁰ Ɔ gābu-kwa-ra Jehova nke usu nile nke ndi-agma ihe-iriba-ama na ihe-àmà n'ala Ijpt: n'ihi na ha gētiku Jehova n'ihi ndi-nmeɓu, O gēzite-kwa-ra ha onye-nzɔputa na onye gāluru ha ɔgù, O we naputa ha.
- ²¹ Jehova gēme kwa ka Ijpt mara Ya, ndi Ijpt ewe mara Jehova n'ubochi ahu; ha gēji kwa àjà na onyinye-inata-iru-oma fè Ya, ha gēkwe kwa Jehova nkwa, kwughachi kwa ya.
- ²² Jehova gēti kwa Ijpt ihe, nēti, nāgwɔ kwa; ha gālaghachikute kwa Jehova, O we kwe ka ha riɔta ihe ha nāriɔ, Ɔ gēme kwa ka aru di ha nma.
- ²³ N'ubochi ahu uzɔ atuliri atuli gādi site n'Ijpt we rue Asiria, Asiria ewe ba n'Ijpt, Ijpt gābà kwa n'Asiria: ndi Ijpt gēsoro ndi Asiria fè ɔfùfè.
- ²⁴ N'ubochi ahu ka Israel gēme Ijpt na Asiria atɔ, ɔ gābu ngozi n'etiti uwa:
- ²⁵ n'ihi na Jehova nke usu nile nke ndi-agma agoziwo ya, si, Onye agoziri agozi ka ɔ bu, bú Ijpt nke ndim, na Asiria nke bu ɔlu akam abua, na Israel nke bu ihe-nketam.

ISI 20

N'arɔ Tatan biaruru Ashdod, mɛe Sagon, bú eze Asiria, zitere ya, o we buso Ashdod agha, were ya;

² na mɛe ahu Jehova kwuru okwu site n'aka Aisaia nwa Emoz, si, Je, tɔpu ákwà-nkpe n'úkwù-gi, yipu kwa akpukpɔ-ukwu-gi n'ukwu-gi. O we me otú a, ɓara ɔtɔ nējeghari n'ukwu efu.

³ Jehova we si, Dika orùm, bú Aisaia, si ɓara ɔtɔ nējeghari n'ukwu efu arɔ atɔ ibu ihe-iriba-ama na ihe-ebube megide Ijpt megide kwa Etiopia;

⁴ otú a ka eze Asiria gēdulaga ndi Ijpt adɔtara n'agma, na ndi Etiopia emere ka ha je biri n'ala ɔzɔ, ma umu ntà ma ndi-okenye, ɓara ɔtɔ na ukwu efu, ɓa kwa ɔtɔ n'otule, iɓaba Ijpt ɔtɔ.

⁵ Ha ewe tua ujo, ihere gēme kwa ha, n'ihi Etiopia, bú ihe-ntukwasi-obi-ha, na n'ihi Ijpt, bú

ima-nma-ha.

⁶ Onye bi n'akuku oké osimiri nka gāsi kwa n'ubochi ahu, Le, otú a ka ihe-ntukwasi-obi-ayi di, ebe ayi ɓalagaworo ka ewe yere ayi aka inaputa ayi n'aka eze Asiria: òle ebe kwa ka ayi onwe-ayi gēwepuga onwe-ayi?

ISI 21

Ibu eboro ɔzara nke oké osimiri. Dika oké ifufe nke di nime Negeb nēfebīga, n'ɔzara ka o siworō bia, site n'ala di egwu.

² Ọhù siri ike ka egosiworom; onye-nghoɓu nāghoɓu, onye nāpunara madu ihe nāpunara madu ihe. Rigo, gi Ilam; ɔchigide n'agha, gi Midia; ize-ume-ya nile ka M'meworo ka ọ kwusi.

³ N'ihī nka ka úkwùm juputara na nɓali; aru-ufu ka m'nwezuru, dika aru-ufu nile nke nwayi ime nēme: aɓagorom aɓago, m'we ghara inu ihe; amaram jijiji, m'we ghara ihu uzọ.

⁴ Obim akpafuwo, oké ɔma-jijiji emewo ka m'tua egwu nke-uku: chi-ojiji nke dim ezi nma ka o meworo ka ọ ghorom ima-jijiji.

⁵ Ha nēdozi table, che nche, rie ihe, nua ihe-ɔnuhu: bilienu, ndi-isi, tenu ɔta manu.

⁶ N'ihī na otú a ka Onye-nwe-ayi siworom, Je, guzo onye-nche: ihe ọ gāhu ka ọ gēgosi:

⁷ ma ọ buru na ọ hu usu madu, ndi-inyinya nēje abua abua, usu inyinya-ibu, usu camel, ọ gāna nti nānasi nti ike nke-uku.

⁸ O we kpọ dika ɔdum: si, Onye-nwe-ayi, n'elu ulo-nche ka mu onwem nēguzo mɓe nile n'ehihie, na nchem ka anēme ka mu onwem guzo n'abali nile:

⁹ ma, le, uɓu a ka usu madu nābia, ndi-inyinya nēje abua abua. O we za, si, Ọ dawo, Babilon adawo; ɔzọ, arusi nile apiri api nke chi-ya nile ka etipiaruwo ala.

¹⁰ Gi ihe-nzocham, na nwa nke ebe-nzocha-ɔkam: ihe m'nuwo n'onu Jehova nke usu nile nke ndi-agha, bú Chineke nke Israel, ka m'gosiwo unu.

¹¹ Ibu eboro Duma. Mu ka otù onye nākpọ òkù site na Sia, si, Onye-nche, #mɓe ole gabigaworo n'abali? Onye-nche, #mɓe ole gabigaworo n'abali?

¹² Onye-nche siri, Ututu abiao, ma abali abiao kwa: ọ buru na unu gāju ase, juanu ase: laghachinu, bia.

¹³ Ibu ebero Arebia. N'oké ɔhia di n'Arebia ka unu gāno ɔnoɗu-abali, unu usu-ije nile nke ndi Dedan.

¹⁴ Izute onye akpiri nākpọ nku kutanu miri; unu ndi bi n'ala Tima, werenu nri kwesiri ya zute onye nāwaghari.

¹⁵ N'ihī na n'iru ɔtutu mma-agha ka ha siri wagharia, n'iru mma-agha amiputara amiputa, na n'iru uta azọrọ ukwu ikwe ya, na n'iru ibu di arọ agha bu.

¹⁶ N'ihī na otú a ka Onye-nwe-ayi siworom, Tutu otù arọ agwu, dika arọ onye egoro ọlu si di, nsopuru nile nke Kida gāgwusi:

¹⁷ ndi ɔduru n'onu-ogugu ndi-uta, bú ndi-dike nke umu Kida, ewe di ole-na-ole: n'ihī na Jehova, bú Chineke nke Israel, ekwuwo ya.

ISI 22

Ibu eboro ndagwurugwu nke ọhù. Ọ bu kwa gini nēme gi, na i rigoworo n'elu ulo nile, ka i ra?

² Gi nke juputara na nbiɓo, obodo nke nātu ùzù, obodo nāñuri ɔnu-agha; ndi-gi eɓuru eɓu

abughi ndi eji mma-agma ɓue, ha abughi kwa ndi nwuru anwu n'agma.

³ Ndi-ochi-agma-gi nile aɓapuwo n'otù, ekere ha aɓu n'enweghi uta: ndi-gi nile achotaworo, ekere ha aɓu n'otù, rue ebe di anya ka ha ɓalagara.

⁴ N'ihì nka ka m'siri, Lepunum anya, m'gākwakpọ anya; unu adogbula onwe-unu ikasim obi, n'ihì nbibi ada nke ndim.

⁵ N'ihì na otù ubochi nke oɓuɓa-aghara, na nke nzoda, na nke iɓa madu ghari, ka Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agma, nwere, nime ndagwurugwu nke oɦù; ngwuda nke mɓidi, na ntiku anētiku ugwu.

⁶ Ilam bu-kwa-ra àkpà-àkú, ya na usu madu, bú ndi-inyinya; Kia kpughepu-kwa-ra ọta.

⁷ O rue, na ndagwurugwu-gi nile aroputara aroputa juputara n'ubọ-ala, ndi-inyinya do-kwa-ra onwe-ha n'usoro n'iru onu-uzọ-ama.

⁸ O we kpughepu ihe-nkwuchi nke Juda; i we legide ihe-agma di n'ulo oké oɦia anya n'ubochi ahu.

⁹ Nɓawa nile nke obodo Devid ka unu hu-kwa-ra, na ha di otutu: unu wukoba-kwa-ra miri nke odọ-miri di n'okpuru.

¹⁰ O bu kwa ulo nile nke Jerusalem ka unu guru onu, unu we kwatue ulo nile ilusi mɓidi ike.

¹¹ Ebe-nchikọta-miri ka unu me-kwa-ra n'etiti mɓidi-unu abua inagide miri nke odọ-miri ochie: ma unu elegideghi Onye nēme nka anya, o bu kwa Onye nākpụ ya-ri site n'ebe di anya ka unu nēlekwasighi anya.

¹² Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agma, we kpọsa ikwa ákwá, na iti aka n'obi n'újú, na ime isi-nkwocha, na ike ákwà-nkpe n'úkwù n'ubochi ahu:

¹³ ma, le, obi-uto na oɦù, oɓuɓu ìgwè ehi na oɓuɓu ìgwè ewu na aturu, oriri anu na oɦuɦu manya-vine: ka ayi rie ñu kwa, n'ihì na echi ka ayi gānwu.

¹⁴ Jehova nke usu nile nke ndi-agma we kpughepu Onwe-ya na ntim abua, si, N'ezie agaghi-ekpuchiri unu ajo omume a rue mɓe unu gānwu, ka Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agma, siri.

¹⁵ Otú a ka Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agma, siri, Je, bakuru odozi-àkù a, bú Shebna, nke bu onye-isi ulo, si,

¹⁶ Gini ka i nwere n'ebe a? ma-ɔbu ònye ka i nwere n'ebe a, na i gwuwaworo ìlì nye onwe-gi n'ebe a? o nēgwuwa ìlì-ya n'elu, o nākàra onwe-ya ebe-obibi nime nkume di elu!

¹⁷ Le, Jehova gaje itudasi gi ike, gi nwoke; e, O gaje ipiakọta gi apiakọta.

¹⁸ O gāfukọtasi gi ike dika ihe-otutú tua gi n'ala sara mbara n'aka abua; n'ebe ahu ka i gānwu, o bu kwa n'ebe ahu ka ubọ-ala nile nke nsopuru-gi gādi, gi ihe-nlèlì nke ulo onye-nwe-gi!

¹⁹ M'gākwapu kwa gi n'ebe-nguzo-gi siri ike, o gēsi kwa n'onođu-gi dọda gi.

²⁰ O gēru kwa n'ubochi ahu, na M'gākpọ orùm. bú Elaiakim nwa Hilkaia:

²¹ M'gēyikwasi ya uwe-gi, were ihe ahu anēke gi n'úkwù kesie ya ike, o bu kwa ọchichi-gi ka M'gēnye ya n'aka: o gāghọ-kwa-ra ndi bi na Jerusalem na ndi ulo Juda nna.

²² M'gātukwasi kwa nkpsi-ugodi ulo Devid n'ubu-ya; o we meghe, o dighi kwa onye nēmechi; o we mechie, o dighi kwa onye nēmeghe.

²³ M'gākpogide kwa ya dika ntú n'ebe kwesiri ntukwasi-obi; o gāghọ-kwa-ra ulo nna-ya oche-eze nsopuru.

²⁴ Ha gēkokwasi kwa ya nsopuru nile nke ulo nna-ya, umu-ya na umu-nna-ya, ihe nile nke di ntà, site n'ihe nile bu okwa we rue ihe nile bu karama.

²⁵ N'ubochi ahu (ọ bu ihe si n'ọnu nke Jehova nke usu nile nke ndi-agha puta) ka ntú nke akpogideworo n'ebe kwesiri ntukwasi-obi gāpu n'ọno-du-ya; ewe ọtue ya, o we da, ewe bipu ibu di n'elu ya; n'ihia na Jehova ekwuwo ya.

ISI 23

Ibu eboro Taia. Kwasienu ákwá ike, unu ubo nke Tashish; n'ihia na ebibiwo ya, ulo we ghara idi ya, uto-nbata ghara kwa idi ya: esiwo n'ala Kitim kpughere ha ya.

² Derenu du, unu ndi bi n'ala di oké osimiri buruburu; gi onye ndi-ahia Zaidon, bú ndi nāgabiga oké osimiri, mejuworo ihe.

³ N'elu otutu miri ka nkuru-oghigha Shaihoa, nke bu owuwe-ihe-ubi nke Nail, bu ihe-omume-ya; o we gho uru-ahia nke mba di iche iche.

⁴ Ka ihere me gi, Zaidon: n'ihia na oké osimiri ekwuwo, bú ebe siri ike nke oké osimiri, si, Ime emeghm, amuputakwaghm nwa, emekwaghm ka umu-okorobia toputa, emekwaghm ka umu-abogho namaghi nwoke tozue oké.

⁵ Mbe anuru ihe a n'ijpt, ihe anuru bayere Taia geme ka ha balie.

⁶ Gabiganu rue Tashish; kwasienu ákwá ike, unu ndi bi n'ala di oké osimiri buruburu.

⁷ O bu nka ka aneme unu, gi obodo nanuri onu, nke mbe gara aga ya sitere n'ubochi nile nke mbe ochie, onye ukwu-ya abua nedu ya-ri je n'ebe di anya ino dika obia?

⁸ Onye zubeworo nka megide Taia, bú obodo nke nekpube ndi ozọ okpu-eze, nke ndi-ahia-ya bu ndi-isi, nke ndi-ozu-ahia-ya bu ndi-nsopuru nke uwa?

⁹ Jehova nke usu nile nke ndi-agha ezubewo ya, ime ka npako nke ima-nma nile ghara idi nsọ, ime ka elelia ndi-nsopuru nile nke uwa.

¹⁰ Rubiga n'etiti ala-gi dika Nail, gi ada Tashish; ihe-ike-n'ukwu adighi kwa ozọ.

¹¹ Aka-Ya ka O setiworo n'elu oké osimiri, O mewo ka ala-eze di iche iche ma jijji: Jehova enyewo iwu bayere Kenean, ikpochapu ebe siri ike ya nile.

¹² O we si, I gaghi-anuri kwa Onu-agha ozọ, gi nwa-abogho namaghi nwoke nke anemebu, bú ada Zaidon: bilie, gabiga rue Kitim; obuna n'ebe ahu o dighi izu-ike i genwe.

¹³ Le, ala ndi Kaldea; ndi nka adighi; Asiria edoziworo ya anu-ohia nile nke biri n'ala kporo nku: ha mere ka ulo-nche-ya nile guzosie ike, ha tikporo ulo-elu-ya nile; o mere ya ka o gho ebe dara ada.

¹⁴ Kwasienu ákwá ike, unu ubo nke Tashish: n'ihia na ebibiwo ebe siri ike unu.

¹⁵ O geru kwa, n'ubochi ahu, na agechezọ Taia ogu arọ atọ na iri, dika ubochi nile nke otu eze si di: mbe ogu arọ atọ na iri ahu gwusiri o gadi Taia dika abu nwanyi nakwa iko.

¹⁶ Were ubo-akwara, jeharia n'obodo buruburu, gi nwanyi nakwa iko nke echezoro echezoro; kpọ ya nke-oma, bua otutu abu, ka ewe cheta gi.

¹⁷ O geru kwa, mbe ogu arọ atọ na iri gwusiri, na Jehova geta Taia, o we lata n'onyinye-ikwa-iko-ya, ya na ala-eze nile nke uwa nke di n'elu uwa ewe kwa iko.

¹⁸ Uru-ahia-ya na onyinye-ikwa-iko-ya gaghọ kwa ihe nsọ Jehova nwere: agaghi-edebe ya n'ulo-aku, agaghi-ebukoba kwa ya; n'ihia na ndi bi n'iru Jehova genwe uru-ahia-ya, iriju afọ, na inwe akwa-nbokwasi nadigide adigide.

ISI 24

Le, Jehova nāḅaba uwa ọtọ, Ọ nēme kwa ka ọ tọḅọrọ n'efu, Ọ nēkpùta kwa ya iru, me ka ndi bi nime ya ḅasa.

² O gēru kwa, na ka o si diri ndi ọ bula, otú a ka ọ gādiri onye-nchu-àjà; dika o si diri orù, otú a ka ọ gādiri onye-nwe-ya; dika o si diri nwanyi nēje ozi, otú a ka ọ gādiri nwanyi-nwe-ya; dika o si diri onye nēgo ego, otú a ka ọ gādiri onye nēre ere; dika o si diri onye-nbinye, otú a ka ọ gādiri onye-nbite; dika o si diri onye nānara uma, otú a ka ọ gādiri onye nēnye ya uma.

³ Agāḅabasi uwa ọtọ, lutasia ya n'agha; n'ihì na Jehova ekwuwo okwu a.

⁴ Uwa eruwo újú kponwua, elu-uwa dum madu bi atalatawo kponwu kwa, ndi di elu nke ndi uwa atalatawo.

⁵ Emeruwo kwa uwa n'okpuru ndi bi ya; n'ihì na ha agabigawo iwu nile, ḅanwe ukpuru, mebie ọḅuḅa-ndu ebighi-ebi.

⁶ N'ihì nka ka ọḅuḅa-iyi ripiaworo uwa, ewe ma ndi bi nime ya ikpe: n'ihì nka ka ndi bi n'uwa reworu ọku, madu ole-na-ole we fọdu.

⁷ Manya-vine ọhu eruwo újú, osisi vine atalatawo, ndi nile nke nānuri ọnu n'obi ezewo ume.

⁸ Obi-utọ nke egwú-otiti nile akwusiwo, nkpotu nke ndi nānuri ọnu-agma agwuwo obi-utọ nke ubọ-akwara akwusiwo.

⁹ Ha agaghi-eji abù ñu manya-vine; ihe-ọnuñu nke nābà n'anya gādi ndi nānu ya ilu.

¹⁰ Etiapiwo obodo nke ihe tọḅọrọ n'efu: emechiwo ulo nile ọ bula, ka madu we ghara ibata.

¹¹ Iti-nkpu di n'èzí nile n'ihì manya-vine ahu; ọñù nile aḅachiwo, emewo ka obi-utọ nke uwa je biri n'ala ọzọ.

¹² Nke fọduru n'obodo bu ebe tọḅọrọ n'efu, ọ bu kwa ntikpọ ka eji tie ọnu-uzọ-ama.

¹³ N'ihì na otú a ka ọ gādi n'etiti uwa n'etiti ndi nile, dika ntisisi nke osisi olive, dika nkpu nke fọduru itutukọ, mḅe ọghughọ-nkpu-vine gwusiwo.

¹⁴ Ndi ahu gēbuli olu-ha, ha gēti nkpu ọñù; n'ihì nbili-elu Jehova ha gēsi n'oké osimiri tisie nkpu ike.

¹⁵ N'ihì nka sọpurunu Jehova n'ala ìhè nile, sọpurunu aha Jehova, bú Chineke Israel, n'ala nile nke di oké osimiri buruburu.

¹⁶ Site na nsọtụ uwa ka ayi nuworu abù ọma di iche iche, ima-nma diri onye ezi omume. M'we si, Ọtita-arụ dirim, ọtita-arụ dirim, ahuhu dirim! ndi-nghọbu aghọbuwo; e, ihe-nghọbu ka ndi-nghọbu jiworo ighọbu.

¹⁷ Oké egwu na olùlù na ibudu nādikwasi gi, gi onye bi n'uwa.

¹⁸ Ọ gēru kwa, na onye ahu nke nāḅanari olu oké egwu ahu gādabà n'olùlù ahu; ọzọ, onye ahu nke nārigoputa n'etiti olùlù ahu, agējide ya n'ibudu ahu: n'ihì na window nile nke di n'elu ka emegheworo, ntọ-ala nile nke uwa ewe me nkpatu.

¹⁹ Anyajisiwo uwa, emebisiwo uwa, ewezugasiwo uwa n'ọnọdu-ya.

²⁰ Uwa gānaghari nke-uku dika onye ñubigaworo manya ókè, ọ gādaghari dika ulo-ọnọdu-abali; njehie-ya gādi kwa arọ n'aru ya, o we da, ghara ibili kwa ọzọ.

²¹ Ọ gēru kwa, n'ubochi ahu, na Jehova gēwere nmehie nke usu-ndi-agma nke ebe di elu leta ha n'ebe di elu, Ọ gēwere kwa nmehie nke ndi-eze nke uwa leta ha n'elu uwa.

²² Ewe chikọta ha, dika esi achikọta ndi-nkpọrọ n'olùlù, agēmechibido kwa ha n'ulo-nkpọrọ, mḅe ubochi gasiri agēleta ha.

²³ Ọnwa gēnwe kwa iru-ihere, ihere gēme kwa anyanwu; n'ihì na Jehova nke usu nile nke ndi-agma aghowo eze n'ugwu Zaion, na nime Jerusalem, ọ bu kwa n'iru ndi-okenye-Ya ka nsopuru gādi.

ISI 25

Jehova, Chinekem ka I bu; m'gēme ka I di elu, m'gēkele aha-Gi; n'ihì na I mewo ihe-ebube, bú ndum-odu di iche iche site na m̄e di anya gara aga, n'ikwesi-ntukwasi-obi na ezi-okwu.

² N'ihì na I mewo ka obodo ghọ obo-ihe; I mewo ka obodo ewusiri ike ghọ ebe dara ada: I mewo ka ulo-elu nke ndi ala ọzọ ghara ibu obodo; rue m̄e ebighi-ebi agaghi-ewu ya.

³ N'ihì nka ka ndi di ike gāsopuru Gi, obodo nke ndi-mba ndi nēme ka madu ma jijiji gātu egwu Gi.

⁴ N'ihì na I buworo onye nēnweghi ike ebe siri ike, I buworo oḅeye ebe siri ike nime nkpa nākpā ya, ebe-nḅabà ipu n'oké miri-ozuzo, ñdò ipu n'okpom-oku, m̄e oké ifufe nke ndi nēme ka madu na jijiji di ka oké miri-ozuzo nāmakwasi m̄bidi.

⁵ Dika okpom-oku n'ebe kpọrọ nku, otú a ka I gēme ka nkpotu nke ndi ala ọzọ darue ala; dika okpom-oku site na ñdò nke igwe-oji, otú a ka agēweda abú oma nke ndi nēme ka madu ma jijiji.

⁶ Ọ bu kwa n'ugwu a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma gēmere ndi nile di iche iche oké oriri nke ihe mara abuba, bú oké oriri nke ezi manya-vine doro edo, nke ihe mara abuba juputara n'umi, nke manya-vine doro edo azara nke-oma.

⁷ Ọzọ, n'ugwu a ka Ọ gēloda iru ihe-nfuchi ahu eji afuchi ndi nile di iche iche, na ihe-nkpuchi ahu eji ekpuchi mba nile.

⁸ O lodawo ọnwu rue m̄e ebighi-ebi; Onye-nwe-ayi Jehova gēhichapu kwa anya-miri n'iru nile; ita-uta nke ndi-Ya ka Ọ gēwezuga kwa n'elu uwa nile: n'ihì na Jehova ekwuwo ya.

⁹ Agāsi kwa n'ubochi ahu, Le, Chineke-ayi ka Nka bu; ayi elewo anya Ya, Ọ gāzoputa kwa ayi: Nka bu Jehova; ayi elewo anya Ya, ka ayi tegharia egwú ọ̀nù ñuri kwa na nzoputa-Ya.

¹⁰ N'ihì na aka Jehova gānọgide n'ugwu a, ewe zoda Moab n'ọ̀nọdu-ya, dika esi azoda okporo-oka nime miri nke olùlù ikpo ñsì-anu.

¹¹ Ọ gāḅasa kwa aka-ya abua n'etiti ya, dika onye nēgwu miri si aḅasa aka-ya igwu miri: ma Ọ gēme ka npako-ya di ala, ya na ọlu-aghughọ nile nke aka-ya abua.

¹² Ọzọ, ebe ewusiri ike nke ulo-elu nke m̄bidi-gi nile ka O budaworo, me ka ọ di ala, me ka ọ darue ala, ọbuná rue ájá.

ISI 26

N'ubochi ahu ka agābù abù a n'ala Juda: Obodo siri ike ka ayi nwere; nzoputa ka O gēdo ka ọ buru m̄bidi-ya nile na ékpè-ya.

² Meghenu ọnu-uzọ-ama nile, ka mba nke nēme ezi omume nke nēdebe ikwesi-ntukwasi-obi nile we ba nime.

³ I nēchebe onye emeworo ka uche-ya dabere na Gi, ọ we nādizu n'udo: n'ihì na ọ bu Gi ka o nātukwasi obi.

⁴ Tukwasinu obi na Jehova rue m̄e nile ebighi-ebi: n'ihì na Ja Jehova bu oké nkume nke m̄e nile ebighi-ebi.

⁵ N'ihì na O budawo ndi bi n'elu, bú obodo di elu: Ọ nēme ka ọ di ala, Ọ nēme ka ọ di ala

òbuná rue ala: Ọ nēme ka ọ darue ájá.

⁶ Ukwu gāzọda ya; bú ukwu abua nke onye ewedara n'ala, ha na nzọ-ukwu nke ndi nēnweghi ike.

⁷ Uzọ onye ezi omume nēso bu izi-ezi nile: Gi onye ziri ezi nēme ka uzọ onye ezi omume di lari.

⁸ Ọzọ, n'uzọ nke ikpé-Gi nile, Jehova, ka ayi leworo anya Gi: aha-Gi na ncheta-Gi nāti nkpuru-obi-ayi akpiri.

⁹ Na nkpuru-obim ka akpiri Gi nātim n'abali; e, mọm nke di nimem ka m'gēji chọsie Gi ike: n'ihì na m̀be ikpé-Gi nile nādakwasi uwa, ezi omume ka ndi bi n'elu-uwa dum madu bi mutaworo.

¹⁰ Asi na emere onye nēmebi iwu amara, ọ gaghi-amuta ezi omume; n'ala nke izi-ezi nile ọ gēme ajọ omume, ma ọ gaghi-ahu idi-elu nke Jehova.

¹¹ Jehova, ebuliwo aka-Gi, ma ha adighi-ahu: ha gāhu ekworo I nēkworo ndi-Gi, ihere ewe me ha; ọzọ, ọku nke ndi nēmegide Gi gērichapu ha.

¹² Jehova, I gēdoro ayi udo: n'ihì na ọ bu kwa ọlu nile nke ayi ka I luworo ayi.

¹³ Jehova, Chineke-ayi, ndi nwenu ọzọ enwewo ayi, ọ bughi nání Gi; ma ọ bu nání site na Gi ka ayi gēhota aha-Gi.

¹⁴ Ndi nwuru anwu adighi-adi ndu; ndi nādighi ndu adighi-ebili: n'ihì nka ka I letaworo ha we kpochapu ha, me ka ncheta nile nke diri ha la n'iyì.

¹⁵ I tukwasiwo madu na mba nka, Jehova, I tukwasiwo madu na mba nka; I natawo nsọpuru: I mewo ka nsọtụ nile nke ala di anya.

¹⁶ Jehova, n'ahuhu ka ha letaworo Gi, ha takwuru ntakwu n'ekpere nke-uku m̀be idọ-aka-na-nti-Gi ruru ha aru.

¹⁷ Dika nwayi nke di ime, nke gaje imu nwa, si aḅali nḅali, tie nkpu n'aru-ufu-ya nile; otú a ka ayi diworo n'iru Gi, Jehova.

¹⁸ Ayi adiwo ime, ayi aḅaliwo nḅali, ayi amuwo dika agāsi na ọ bu ifufe; ọ bughi ebe nzọputa ka ayi nēme ala; adighi-amuputa kwa ndi ganēbi n'elu-uwa dum madu bi.

¹⁹ Ndi-Gi ndi nwuru anwu gādi ndu; ozum nile gēbili. Tetanu, tie nkpu ọhù, unu ndi bi n'ájá: n'ihì na igirigi nke ìhè nile ka igirigi-Gi bu, ala gāmuputa kwa ndi nādighi ndu.

²⁰ Bia, ndim, bata n'ime-ulo-gí nile, mechibido uzọ-gi nile n'azu-gi: zobe onwe-gi nání otù ntabi-anya ntà, rue m̀be oké iwe gāgabiga.

²¹ N'ihì na, le, Jehova nēsi n'ọnọdu-Ya aputa iji ajọ omume nke ndi bi n'uwa leta ha: ọzọ, ala gēkpughe ọbara-ya, ọ gaghi-ekpuchi kwa ndi-ya eḅuru eḅu ọzọ.

ISI 27

N'ubọchi ahu Jehova gēwere mma-agha-Ya di arọ di uku di ike ji nmehie-ha leta leviathan, bú agwọ nāḅa ọsọ, na leviathan, bú agwọ ḅagọrọ aḅago; Ọ gēḅu kwa ogologo anu ahu nke di n'oké osimiri.

² N'ubọchi ahu: Otù ubi-vine nke manya-vine nāsu ufufu, tienu nkpu ọhù bayere ya.

³ Mu onwem, Jehova, bu onye-nche-ya; na m̀be nile ọ bula dikasiri ntà ka M'nēdè ya miri: ka onye ọ bula we ghara iji ihe ọjọ leta ya, abali na ehieha ka M'nēche ya.

⁴ Ọnuma adighi nimem: ọ gādim nō nma ma ogwu na uke gēmegidem n'agha! M'gāwaku ha, M'gēsureskọta ha n'otù.

⁵ Ma-ọbu, ya jide ebem siri ike, ọ gēme ka Mu na ya di n'udo; e, ọ gēme ka Mu na ya di n'udo.

- ⁶ N'òdi-n'iru Jakob gāḅa nkpòrògwu: Israel gāḅawa okoko dika osisi, ma ifuru: ha we mejue iru elu-uwa dum madu bi n'ìhe-omume.
- ⁷ Ọ bu dika ntìḅu nke onye nētiḅu ya-ri ka O tiḅuwo ya? ma ọ bu dika oḅuḅu nke ndi o nēḅuri ka eḅuwo ya?
- ⁸ N'òtùtù, mḅe I nēzilaga ya, ka Gi na ya nēse okwu: O jiwo ifufe-Ya siri ike wepu ya n'ubochi ifufe Iru-anyanwu.
- ⁹ N'ìhi nka agēwere nka kpuchie ajọ omume Jakob, nka bu kwa nkpuru nile nke iwezuga nmehie-ya: mḅe O ji eme nkume nile nke ebe-ichu-àjà ka ha di ka nkume nzu etipia, Asherim na arusi-anyanwu nile agaghi-ebili ọzọ.
- ¹⁰ N'ìhi na obodo ewusiri ike nọ nání ya, ebe-obibi ajuru aju na nke arapuru arapu, dika ọzara: n'ebe ahu ka nwa-ehi gāta nri, ọ bu kwa n'ebe ahu ka ọ gāmakpu, richapu alaka-ya nile.
- ¹¹ Mḅe ngalaba-ya kpọnwuru akpọnwu, agānyajipu ha; ndinyom abia sure ha ọku: n'ìhi na ọ bughì ndi nwere nghota ka ọ bu; n'ìhi nka Onye meworo ya agaghi-enwe obi-ebere n'aru ya, Onye kpuwo ya agaghi-emere ya amara.
- ¹² Ọ gēru kwa, n'ubochi ahu, na Jehova gētichapu nkpuru-ọka-Ya, site na miri nērù ọku ọku nke Osimiri rue miri-iyi Ijìpt, ewe chikota unu onwe-unu n'otù n'otù, unu umu Israel.
- ¹³ Ọ gēru kwa, n'ubochi ahu, na agāfù opì-ike uku; ha gābia kwa, bú ndi nāla n'iyì n'ala Asiria, na ndi achusara achusa n'ala Ijìpt; ha gākpokwa isi ala nye Jehova n'ugwu nsọ ahu nime Jerusalem.

ISI 28

Ahuhu gādiri okpu-eze npako nke ndi Efraim nānubiga manya ókè, ahuhu gādi-kwa-ra okoko-ohia nākpọnwu akpọnwu nke ima-nma-ya mara nma, nke di n'isi nke ndagwurugwu di urù nke ndi manya-vine nēḅu!

² Le, otù onye di ike nke nwere ume ka Onye-nwe-ayi nwere; dika oké miri-ozuzo nke ákú-miri-ígwé, dika oké ifufe nke nēfechapu efechapu, dika oké miri-ozuzo nke miri di ike nērubiga ókè, otù a ka o jiworo ihe-ike tọḅo ihe n'ala.

³ N'okpuru ukwu ka agāzoda okpu-eze npako nke ndi Efraim nānubiga manya ókè:

⁴ okoko-ohia nke nākpọnwu akpọnwu nke ima-nma-ya mara nma, nke di n'isi nke ndagwurugwu di urù, gādi kwa ka nkpuru-fig buru uzọ cha tutu mḅe okpom-ọku erue; nke mḅe onye ọ bula nke nāhu ya anya nāhu, mḅe ọ nādi n'ọbu-aka-ya o lo ya.

⁵ N'ubochi ahu Jehova nke usu nile nke ndi-agma gāghoro ndi-Ya fọduru okpu-eze nke mara nma, na okpu oma nke ima-nma:

⁶ Ọ gāgho-kwa-ra onye nānọkwasi n'oché ikpé mọ nke ikpé, Ọ gāgho-kwa-ra ndi nāchughachi ndi nēbu agha rue ọnu-uzọ-ama idi-ike.

⁷ Ma ọbuná ndia adaghariwo site na manya-vine, ọ bu kwa site n'ìhe-ọnuunu nābà n'anya ka ha naghariwo; onye-nchu-àjà na onye-amuma adaghariwo site n'ìhe-ọnuunu nābà n'anya, manya-vine elodawo ha, ha aaghariwo site n'ìhe-ọnuunu nābà n'anya; ha adaghariwo n'ohuhu, ha asuwo ngongọ n'ìhe nile ekpere n'ikpe.

⁸ N'ìhi na table nile juputara n'ìhe-ọḅuḅo ruru inyi, ọ dighi ebe di ọcha.

⁹ Ọnye ka ọ gēzí ihe-omuma? ọ bu kwa onye ka ọ gēme ka ọ ghota ihe anuru? ọ bu ndi emeworo ka ha rapu inu miri-ara, ndi anapuru ara?

¹⁰ N'ìhi na ọ bu ihe enyere n'iwu tukwasi ihe enyere n'iwu, ihe enyere n'iwu tukwasi ihe enyere n'iwu; usoro tukwasi usoro, usoro tukwasi usoro; nwanti n'ebe a, nwanti n'ebe ahu.

- 11** N'ezie site n'isu-nsu nke ebughere-onu na site n'ire di iche ka Ọ gāgwa ndi nka okwu:
- 12** bú Onye siri ha, Nka bu izu-ike ahu, menu ka onye ike gwuru zuru ike; nka bu kwa igba ume ahu: ma ha ekweghi inu.
- 13** Okwu Jehova gābu-kwa-ra ha ihe enyere n'iwu tukwasi ihe enyere n'iwu, ihe enyere n'iwu tukwasi ihe enyere n'iwu; usoro tukwasi usoro, usoro tukwasi usoro; nwanti ebe a, nwanti ebe ahu; ka ha we je, su ngongo da n'azu, ewe tijie ha, ha ama n'onyà, ejide ha.
- 14** N'ihì nka nurunu okwu Jehova, unu ndi nākwa emò, ndi nāchi ndi nka bi na Jerusalem:
- 15** N'ihì na unu asiwo, Ayi na onwu aḅawo ndu, ayi na ala-mọ ekweritawo kwa nkwa; mḅe utari nke nērubiga ókè dika miri gāgabiga, ọ gaghi-abiakute ayi; n'ihì na ayi emewo ka okwu-ugha buru ebe-nḅabà-ayi, ọ bu kwa n'okwu-ugha ka ayi zobeworo onwe-ayi:
- 16** n'ihì nka otú a ka Onye-nwe-ayi, bú Jehova, siri, Le, abum onye tɔworo ntọ-ala na Zaion, bú otù nkume, nkume nke onwunwa, nkume-nkuku di oké onu-ahia nke bu ntọ-ala siri ike: onye nēkwere agaghi-ewere ọsọsọ ḅalaga.
- 17** M'gēme kwa ka ikpé buru eriri, me kwa ka ezi omume buru ihe-otùtù: ákú-miri-ígwé ewe kpochapu ebe-nḅabà nke okwu-agha, miri gēruchapu kwa ebe-nzuzo.
- 18** Agēhichapu kwa ọḅuḅa-ndu unu na onwu ḅara, nkwa unu na ala-mọ kweritara agaghi-eguzosi kwa ike; mḅe utari nke nērubiga ókè dika miri gāgabiga, unu gāgho-kwa-ra ya ebe-nzoda.
- 19** Mḅe ọ bula ọ nāgabiga ọ gējide unu; n'ihì na kwa-ututu ka ọ gāgabiga, n'ehihie na n'abali: o we buru nání ọma-jijiji ighota ihe anuru.
- 20** N'ihì na ihe-ndina di nkpunkpu kari nke madu gēsetipusi onwe-ya n'elu ya; ákwà-nkpuchi di kwa warara kari nke madu gāfuchi onwe-ya.
- 21** N'ihì na dika n'ugwu Perazim, otú a ka Jehova gēbili; dika na ndagwurugwu Gibeon, otú a ka Ọ gēwe oké iwe; ilu ọlu-Ya - nke onye ala ọzọ ka ọlu-Ya bu; na ifè òfùfè-Ya - nke onye ala ọzọ ka òfùfè-Ya bu.
- 22** Ma uḅu a, unu aghola ndi nākwa emò, ka aḅu-unu we ghara isi ike: n'ihì na ngwusi, nke aka-kwa-ra àkà, ka m'nuworo n'onu Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agha, n'elu uwa nile.
- 23** Genu nti, nu kwa olum; nānu nti, nu kwa okwu-onum.
- 24** Ọ bu ubochi nile ka onye-plough nēgwu ala igha nkpuru? ọ bu ubochi nile ka ọ nēgwughe nēme ka ala-ubi-ya di lari?
- 25** Ọ buru na o mewo ka iru-ya di lari, ọ dighi-aghasa fitch, gha cummin, kua ọka wheat n'ahiri, gha ọka barley n'ebe akara àkà, gha ọka spelt n'ókè-ala-ya?
- 26** N'ihì na Chineke-ya nādo ya aka na nti iluzi aluzi, O nēzì ya ihe.
- 27** N'ihì na ejighi ihe di nkọ zocha fitch, adigh-akpore kwa wheel nke uḅo-ala buruburu n'elu cummin; kama ọ bu nkpa-n'aka ka eji ticha fitch, ọ bu kwa ndele ka eji ticha cummin.
- 28** Ànāsupia ọka eji eme achicha? é-è, n'ihì na ọ bughì rue mḅe ebighi-ebi ka ọ ganāzochasi ya ike, me ka wheel nke uḅo-ala-ya na inyinya-ya nile gagharia n'elu-ya; ọ dighi-asupia ya.
- 29** Nka site-kwa-ra n'aka Jehova nke usu nile nke ndi-agha, O mewo ka ndum-odu di ebube, O mewo ka nzube-ihe di uku.

Ahuhu gādiri Eriel, Eriel, bú obodo ebe Devid mara ulo-ikwū-ya! Tukwasinu arọ n'arọ; ka ememe nile ịagharute na m̀be-ha:

² M'gākpaḅu kwa Eriel, ize-ume na isu-ude gādi kwa: o we dirim ka Eriel.

³ M'gāma kwa ulo-ikwūm buruburu megide gi, were ulo-agha nọchigide gi, wulie ihe-nnọchigide-n'agha imegide gi.

⁴ Ewe me ka i di ala, site n'ala ka i gēkwu, ọ bu kwa n'ájá ka okwu-ọnu-gi gēsi puta, di ala; olu-gi gādi kwa ka onye nāju mọ ihe, ọ gēsi n'ala puta, okwu-ọnu-gi gēsi kwa n'ájá be ka umu-nnunu.

⁵ Ma ịgwè ndi ala ọzọ nēmegide gi gādi ka ájá di ntà, ịgwè ndi nēme ka madu ma jijiji gādi kwa ka ịbọbọ-ọka nke nāgabiga agabiga: ọ gādi kwa n'otù ntabi-anyanya na mberede.

⁶ Jehova nke usu nile nke ndi-agha gēji ébè-elu-igwe, ji kwa ala-oma-jijiji, na oké olu, na oké ifufe na ikuku uku, na ire-ọku nke -ọku nērichapu erichapu, leta ya.

⁷ Dika nrọ, bú ọhù nke abali, otú a ka ha gādi kwa, bú ịgwè mba nile ndi nēbuso Eriel agha, bú ndi nile nēbuso ya na ebe-ya ewusiri ike agha, nākpāḅu kwa ya.

⁸ Ọ gādi kwa ka m̀be onye agu nāgu nārọ nrọ, ma, le, ọ nēri ihe; o we teta, ma nkpuru-obi-ya ịara aka: ma-ọbu dika m̀be onye akpiri nākpọ nku nārọ nrọ, ma, le, ọ nānu miri; ọ we teta, ma, le, ọ dawo #mbà, nkpuru-obi-ya nāchọsi kwa ihe ike: otú a ka ịgwè mba nile gādi, ndi nēbuso ugwu Zaion agha.

⁹ Ka ọ ịagwoju unu anyanya, ka o ju kwa unu anyanya; techienụ anyanya-unu, ka etechi kwa anyanya-unu: ha aṅubigawo manya ókè, ma ọ bughị manya ka ha nūbigara ókè; ha aṅaghariwo, ma ọ bughị ihe-ọṅuṅu nke nābà n'anyanya.

¹⁰ N'ihì na Jehova awukwasiwo unu mọ nke oké ura, we mechisịe anyanya-unu ike, bú ndi-amuma; isi-unu, bú ndi-ọhù, ka O kpuchiwo-kwa-ra.

¹¹ Ọhù a nile we diri unu ka okwu nke akwukwọ akasiri akàrà ike, nke anēnye onye mara akwukwọ, si, Biko, gua nka: o we si, Apughm, n'ihì na ihe akasiworo akàrà ike ka ọ bu:

¹² ewe were akwukwọ ahu nye onye nāmaghi akwukwọ, si, Biko, gua nka: o we si, Amaghm akwukwọ.

¹³ Onye-nwe-ayi we si, N'ihì na ndi nka abiaruwo nso n'ọnu-ha, were kwa eḅuḅere-ọnu-ha sọpurum, ma ha emewo ka obi-ha di anyanya n'ebe M'no, egwu ha nāturum ewe buru ihe madu nyere n'iwu nke emere ka ha muta:

¹⁴ n'ihì nka, le, M'gaje ilu kwa oké ọlu ọzọ n'etiti ndi nka, bú oké ọlu na ọlu ebube: amam-ihe nke ndi-ha mara ihe gāla kwa n'iyi, nghọta nke ndi-nghọta-ha gēzobe kwa onwe-ya.

¹⁵ Ahuhu gādiri ndi nēzonari Jehova ndum-ọdu-ha n'ebe di omimi, ndi ọ bu kwa n'ọchichiri ka anālu ọlu nile ha, ha we si, Ònye nāhu ayi? ma-ọbu ònye mara ayi?

¹⁶ Le, ka unu si ekpù ihe iru nke-uku! Ọ bu n'urọ ka agāgu ọkpụ-ite? na ihe emere eme gēkwu okwu bayere onye meworo ya, si, O megghm; ma-ọbu na ihe akpuru akpu gēkwu okwu bayere onye kpuworo ya, si, Ọ ghọtaghi.

¹⁷ Ọ bughị nwa m̀be ntà fọduru, Lebanon ewe ghọ ubi ọma, agu kwa ubi ọma n'oké ọhia?

¹⁸ Ndi nti chiri gānu kwa okwu nile nke akwukwọ n'ubochi ahu, ọ bu kwa n'oké ọchichiri na n'ọchichiri ka anyanya ndi-ìsì gēsi hu ọzọ.

¹⁹ Ndi di ume-ala n'obi gātukwasi kwa ihe n'ọnù-ha nime Jehova, ndi-obeye n'etiti madu gēteghari kwa egwú ọnù n'Onye Nsọ nke Israel.

²⁰ N'ihì na onye nēme ka madu ma jijiji nwere ọgwugwu, onye nākwa emò agwusiwo kwa, ebipuwo kwa ndi nile nāmuru ajọ ihe anyanya:

²¹ bú ndi nēme ka madu mehie site n'okwu-ha, ndi nēsi-kwa-ra onye nāba nba n'ọnu-uzọ-ama ọnyà, we were ihe tọbọrọ n'efu wezuga onye ezi omume.

²² N'ihì nka ka Jehova, bú Onye ɓaputara Abraham, kwuru okwu bayere ulo Jakob otú a, si, Ihere agaghi-eme Jakob uɓu a, iru-ya agaghi-aɓaru kwa uɓu a.

²³ Ma mɓe ọ nāhu umu-ya, bú ọlu akam abua, n'etiti ya, ha gēdo aham nsọ; e, ha gēdo Onye Nsọ nke Jakob nsọ, ọ bu kwa n'iru Chineke nke Israel ka ha gāma jijiji.

²⁴ Ndi nākpafu na mọ-ha gāma kwa nghota, ndi-ntamu gāmuta kwa ihe-nmuta.

ISI 30

Ahuhu gādiri umu nēwezuga onwe-ha, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta, ndi nēme ihe ezubeworo, ma o siteghi n'akam; ndi ji ihe-nkpuchi ekpuchi ihe, ma ọ bughi nke Mọm, ka ha we were nmehie tukwasi na nmehie:

² ndi nēje irida n'Ijpt, ma ha ajughi ase n'ọnum; iɓalaga ọsọsọ n'ebe siri ike nke Fero, na iɓabà na òdò Ijpt!

³ Ma ebe siri ike nke Fero gāghoro unu ihere, nɓabà na òdò Ijpt gāgho-kwa-ra unu itiyे n'ọno-du-ihere.

⁴ N'ihì na ndi-isi-ya anọwo na Zoan, ndi-ozì-ya nābiaru Hanes.

⁵ Ha nile gēme ihere otù ndi nādighi-abara ha urù, ndi nābughi ihe iye aka, nābughi kwa ihe iba urù, kama ha bu ihe-ihere, ọzọ kwa, ha bu ihe-ita-uta.

⁶ Ibu eboro anumanu nile nke Negeb. N'ala ahuhu na nkpà, ebe nne-odum na oke-odum na aju-ala na agwọ yiri ọku nēfe efe si abia, ka ha nēbu àkù-ha nile n'ubu umu-inyinya-ibu, na ihe-ha nile di oké ọnu-ahia n'okpu-azu camel, ijekuru otù ndi nāgaghi-abara ha urù.

⁷ Ma Ijpt, nání otù nku-ume na ihe-efu ka iye-aka-ha bu: n'ihì nka ka M'kpọworo ala nka Rehab, ndi ahu bu nkwusi.

⁸ Uɓu a, bata, dekwasi ya na mbadamba íhe n'etiti ha, kà kwa ya n'akwukwọ, ka o we diri ubochi ọdi-n'iru rue mɓe nile ebighi-ebi.

⁹ N'ihì na ndi nke nānupu isi ka ọ bu, umu nēkwu okwu-ugha, umu nēkweghi inu iwu Jehova:

¹⁰ ndi siworo ndi-ọhu-uzọ, Unu agaghi-ahu uzọ; ndi siwo-kwa-ra ndi-ọhù, Unu agaghi-ahuru ayi ihe ziri ezi n'ọhù-unu, gwanu ayi okwu ire-utọ nile, hunu ihe-ikwa-emò n'ọhù-unu:

¹¹ Wezuganu onwe-unu n'uzọ, sinu n'okporo-uzọ wezuga onwe-unu, menu ka Onye Nsọ nke Israel kwusi iguzo n'iru ayi.

¹² N'ihì nka ka Onye Nsọ nke Israel ji si otú a, N'ihì na unu juru okwu a, tukwasi obi na nmeɓu na nsihie-uzọ, we nādabere ya;

¹³ n'ihì nka ajọ omume a gādiri unu ka nɓawa nāda ada, nke nākwọputa akwọputa na mɓidi di elu, nke ọ bu na mberede n'otù ntabi-anyà ka ntipia-ya nābia.

¹⁴ Ọ gētiwa kwa ya dika esi etiwa ite ndi-okpu-ite nākpù, nke etipia etipia, Ọ gaghi-enwe ọmiko: ewe ghara ichota n'etiti ntipia-ya otù ejùjù iji guru ọku n'okpukpo-ntu, ma-ọbu iji kupu miri n'odọ-miri.

¹⁵ N'ihì na otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova, bú Onye Nsọ nke Israel, siri, Nime nlata na izu-ike ka agāzọputa unu; n'inọ-jù na n'itukwasi-obi ka idi-ike-unu gādi: ma unu ekweghi.

¹⁶ Kama unu siri, É-è, n'ihì na inyinya ka ayi gānọkwasi ɓalaga; n'ihì nka unu gāɓalaga: unu si-kwa-ra, Anu di ngwa ka ayi gānọkwasi; n'ihì nka ka ndi nāchu unu gādi ngwa.

¹⁷ Nnù abua na ọgu iri gēsi n'iru iba-nba nke otù onye ɓalaga; n'iru iba-nba nke madu ise ka unu gēsi ɓalaga: rue mɓe unu gāfodu dika otù osisi-okọloto n'elu ugwu, na dika okọloto n'elu ugwu ntà.

- 18** Ọ bu kwa n'ihì nka ka Jehova gēchere, imere unu amara, ọ bu kwa n'ihì nka ka agēbuli Ya, inwe obi-ebere n'aru unu: n'ihì na Chineke nke ikpé ka Jehova bu; ndi ihe nāgara nke-oma ka ndi nile ndi nēchere Ya bu.
- 19** N'ihì na otù ndi gēbi na Zaion nime Jerusalem: i gaghi-akwa ákwá ọzọ ma-ọli: Ọ gēmere gi amara n'ezie n'olu iti-nkpu-gi; m̀be Ọ nuru Ọ gāza gi otù m̀be ahu.
- 20** Onye-nwe-ayi gēnye kwa unu nri ahuhu na miri nmebu, ma ndi-ozizí-gi agaghi-ezobe onwe-ha ọzọ, kama anya-gi abua ganāhu ndi-ozizí-gi:
- 21** nti-gi abua gānu kwa okwu n'azu-gi, si, Nka bu uzọ, jenu ije nime ya; m̀be unu nēche iru n'aka-nri, na m̀be unu nēche iru n'aka-ekpe.
- 22** Unu gēmeru kwa ihe amachitara arusi ọla-ọcha gi nile apiri api, na ihe awuchitara arusi ọla-edo gi awuru awu: i gātusa ha dika ihe ruru inyi; i gāsi ya, Pua.
- 23** Ọ gēnye kwa míri-ozuzo nke nkpuru-oghigha-gi, nke i gāgha n'ala-ubi-gi; na achicha nke ihe-omume nke ala-ubi, ọ gāma kwa abuba, ba uba: n'ubochi ahu anu-ulo-gi nile gāta nri n'ebe-íta-nri sara mbara.
- 24** Ehi kwa na umu-inyinya-ibu nālu ubi gāta nri agwara agwa nke nnú di ya, nke ejiworo oseke na ihe-ifucha-ọka fucha ya.
- 25** N'elu ugwu ọ bula di elu na n'elu ugwu ntà ọ bula di elu ka iyi na ebe miri nērù gādi, n'ubochi nke oké oṣuṣu, m̀be ulo-elu nile gāda.
- 26** Ọzọ, ìhè ọnwā gādi ka ìhè anyanwu, ìhè anyanwu gādi kwa okpukpu asa, dika ìhè ubochi asa, n'ubochi Jehova gēkechi nkpa akpajiri ndi-Ya, m̀be Ọ gāgwọ kwa ọnyá etiputara n'otiti-ya.
- 27** Le, aha Jehova nēsi n'ebe di anya bia, nēre ọku n'iwe-Ya, nēwere kwa oké anwuru-ọku nākwugo akwugo: eṣuṣere-ọnu-Ya juputara n'oké iwe, ire-Ya di kwa ọku nērichapu erichapu:
- 28** iku-ume-Ya di kwa ka iyi nērubiga ókè, rue olu ka ọ nēkewa, iji yọ nke ihe-efu yocha mba nile: bridle nke nēdufu edufu gādi kwa n'àḅà ndi di iche iche.
- 29** Abù ka unu gēnwe dika n'abali edoworo ememe nsọ; na ọnù obi, dika nke onye ji òjà eje ibà n'ugwu Jehova, rue Oké Nkume nke Israel.
- 30** Jehova gēme kwa ka anu ebube nke olu-Ya, Ọ gēme kwa ka ahu ndakwasi nke ogwe-aka-Ya, n'ọnuma nke iwe-Ya, na ire-ọku nke ọku nērichapu erichapu, na ntupia, na oké miri-ozuzo, na ákú-miri-ígwé.
- 31** N'ihì na agēsite n'olu Jehova nyajisia Asiria, Ọ gēji ndele tiḅue ya.
- 32** Ngabiga ọ bula nke nkpa-n'aka akara àkà, nke Jehova gēme ka ọ dakwasi ya, gādi kwa n'egwú-otiti na n'ubọ-akwara: ọ bu kwa n'agha di iche iche nke nfehari ka Ọ gēbuso ha agha.
- 33** N'ihì na edowo otù Tofet n'usoro site na m̀be gara aga; e, nke ahu ka edoziworo nye eze; O mewo ya ka ọ di omimi, me ya ka ọ sa mbara: obo-ya bu ọku na ọtutu nkú; nku-ume Jehova, dika iyi brimstone, nāfunwu ya.

ISI 31

Ahuhu gādiri ndi ahu ndi nārìda n'ljìpt ka ewe yere ha aka, ndi nādabere kwa inyinya, tukwasi obi n'ubọ-ala, n'ihì na ha di ọtutu, tukwasi kwa obi na ndi-inyinya, n'ihì na ha nwere ume nke-uku; ma ha eleghi Onye Nsọ nke Israel anya oma, ha achoghi kwa Jehova!

2 Ma Ya onwe-ya ma-kwa-ra ihe, we me ka ihe ọjọ bia, O wezugakwaghi okwu-Ya nile: ma O biliwo imegide ulo ndi nēme ihe ọjọ na imegide iye-aka nke ndi nālu ajọ ihe.

- ³ Ma ndi Ijipt bu madu, ha abughi Chineke; inyinya-ha bu kwa anu-arụ, ha abughi mọ: Jehova gēseti kwa aka-Ya, onye nēye aka ewe su ngongọ, onye anēyere aka adà kwa, ọ bu kwa n'otù ka ha nile gāgwusi.
- ⁴ N'ihì na otù a ka Jehova sirim, Dika ọdum ma-ọbu nwa-ọdum, nke anākpọkọta ìgwè ndi-ọzùzù-aturu imegide ya, si ede inwù n'elu anu ọ dọputara, ọ dighi-atu ujo olu-ha, ọ dighi-eweda kwa onwe-ya n'ala n'ihì ùzù-ha: otù a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma gāridata ibuso ugwu Zaion na ibuso ugwu ntà ya agha.
- ⁵ Dika umu-nnunu nēfe efe, otù a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma gēbochi Jerusalem; nēbochi nānaputa; nāgabiga nēme ya ka o wepuga onwe-ya.
- ⁶ Laghachikutenu Onye ahu Nke umu Israel siri n'aka-Ya wezuga onwe-ha nke-uku.
- ⁷ N'ihì na n'ubochi ahu ha gāju, onye ọ bula ọ ju ihe-efu ọla-ọcha ya nile na ihe-efu ọla-edo ya nile, nke aka-unu mere nye onwe-unu, ibu nmehie.
- ⁸ Asiria gāda kwa site na mma-agma nke nābughi nke madu di elu: mma-agma nke nābughi nke madu di ala gērichapu kwa ya: ọ gēsi kwa n'iru mma-agma ọalaga, umu-okorobia-ya gāghọ kwa usu ndi nēfè òfùfè.
- ⁹ Nkume-ya nke di elu gāgabiga site n'ujọ, ndi-isi-ya gātu kwa ujọ ọkọlọtọ, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta, Onye ìhè O nwere di na Zaion, ite-ọku uku O nwere di kwa na Jerusalem.

ISI 32

- L**e, n'ezi omume ka otù eze gābu eze, ndi-isi kwa, n'ikpé ziri ezi ka ha gābu ndi-isi.
- ² Otù onye gādi kwa ka ebe izonari ifufe, na ebe-nzuzo ipu n'oké miri-ozuzo; dika ọtutu iyi juputara na miri n'ebe kpọrọ nku, dika ñdò nke oké nkume di elu n'ala nke kpatara ike-ọgwugwu.
- ³ Agaghi-etechi kwa anya nke ndi nāhu uzọ, nti nke ndi nānu ihe gāna kwa nti.
- ⁴ Obi nke ndi nēme ngwa ngwa gāghọta kwa ihe-omuma, ire nke ndi-nsu gēkwuwa kwa okwu ngwa ngwa.
- ⁵ Agaghi-akpọ kwa onye-nzuzu onye amara aha-ya ọzọ, agaghi-asi kwa na onye-aghughọ bu ọgaranya.
- ⁶ N'ihì na onye-nzuzu gēkwu ihe-nzuzu, obi-ya gēme kwa ajọ ihe, ime ihe emeruru emeru, na ikwu okwu njehie megide Jehova, ime ka nkpuru-obi nke onye agu nāgu ọara aka, na ime ka ihe-ọnu nke onye akpiri nakpọ nku kọ uko.
- ⁷ Ihe-olu nile nke onye-aghughọ jọ-kwa-ra njọ: onye ahu ezubewo ihe-nzube ọjọ di iche iche iji okwu-ọnu nile nke bu okwu-ugha mebie ndi ewedara n'ala, ọbuná mpe ọbeye nēkwu okwu ikpé ziri ezi.
- ⁸ Ma onye amara aha-ya ezubewo ihe amara aha-ha; onye ahu nēguzosi kwa ike n'ime ihe amara aha-ha.
- ⁹ Unu ndinyom ndi nọ jū, bilienu, nurunu olum; unu umu-ndinyom ndi nwere ntukwasi-obi, gēnu nti okwu-ọnum.
- ¹⁰ Tukwasi ubochi ufodu n'otù nba-arọ, unu ewe me nkpatu, unu ndinyom ndi nwere ntukwasi-obi: n'ihì na ọghughọ-nkpuru-vine agwusiwo, nchikọta-ihe agaghi-abia.
- ¹¹ Manu jijiji, unu ndinyom ndi nọ jū; menu nkpatu, unu ndinyom ndi nwere ntukwasi-obi: yipunu uwe, ọara ọtọ, ke ákwà-nkpe n'úkwù-unu.
- ¹² N'ihì ara nile ka ha ganēti aka n'obi, n'ihì ubi nile anāchọsi ike, n'ihì osisi vine nāmi nkpuru,

- ¹³ n'ihì ala ndim, nke ogwu n'uke nēpute nime ya, e, n'elu ulo nile nke obi-utọ n'obodo nāhùrì ọ̀nù-agma:
- ¹⁴ n'ihì na arapuwo ulo-elu; aḅanariwo ìgwè obodo; Ofel na ulo nche anọchiwo n'ọ̀nọdu ọ̀bà rue m̀be ebighi-ebi, ebe obi-utọ nke inyinya-ibu-ọhia, ebe-ita-nri nke ìgwè aturu di iche iche;
- ¹⁵ rue m̀be agāwukwasi ayi Mọ site n'elu, ọzara ewe ghọ ubi ọma, agu kwa ubi ọma n'oké ọhia.
- ¹⁶ M̀be ahu ikpé ziri ezi gēnwe ebe-obibi-ya n'ọzara, ezi omume gēbi kwa n'ubi ọma ahu.
- ¹⁷ Ihe ezi omume ahu gāluputa bu udo; ihe nke gēsi n'òfùfè ezi omume ahu puta bu kwa inọ-jū na ntukwasi-obi rue m̀be ebighi-ebi.
- ¹⁸ Ndim gānọ kwa n'ulo-obibi udo, na n'ebe-obibi di iche iche kwesiri ntukwasi-obi, na n'ebe-izu-ike di iche iche di jū.
- ¹⁹ Ma o gēzo ákú-miri-ìgwé, n'ọdida nke oké ọhia; ọ bu kwa n'ọ̀nọdu di ala ka agēme ka obodo a di ala.
- ²⁰ Ndi ihe nāgara nke-ọma ka unu ndi nāgha nkpuru n'akuku miri nile bu, ndi nēziputa ukwu ehi na inyinya-ibu.

ISI 33

- A**huhu gādiri gi onye nāpunara madu ihe, ma gi onwe-gi bu onye anāpunaraghi ihe; onye nāghọbu kwa aghọbu, ma ha aghọbughì gi! m̀be i napubìri madu ihe, agāpunara gi ihe; m̀be i ghọbubìri, ha gāghọbu gi.
- ² Jehova, mere ayi amara; Gi ka ayi leworọ anyā: buru ogwe-aka-ha kwa-ututu, buru kwa nzọputa-ayi na m̀be ahuhu.
- ³ Site n'olu ùzù ka ndi di iche iche ɓalagaworo; site na nbuli-Gi ka mba nile ɓasaworo.
- ⁴ Agāchikọta kwa ihe-unu akwatara n'agha dika nchikọta nke ọbubu: dika nḅaghari nke igurube, otú a ka ọ nāḅaghari n'elu ya.
- ⁵ Jehova di elu; n'ihì na O bi n'elu: O mejuwo Zaion n'ikpe ziri ezi na ezi omume.
- ⁶ Ikwesì-ntukwasi-obi gādi kwa na m̀be-gi nile, iba-uba nke nzọputa na amam-ihe na ihe-omuma: egwu Jehova, nke ahu bu àkù-ya.
- ⁷ Le, dìnkpà-ha nile nēti nkpu n'èzì: ndi-ozì udo nākwakpọ anyā.
- ⁸ Uzọ nile atuliri atulì tọbọrọ n'efu, onye nāgabiga n'uzọ akwusiwo: o mebiwo ọbụba-ndu, ju obodo nile, ọ gughì madu n'ihe.
- ⁹ Ala nēru újú, talata: Lebanon nwere iru-ihere, ọ janwuwo ajanwu: Sheron di ka ala ihe nādighi; Beshan na Kamel nārurupu kwa akwukwọ-ha.
- ¹⁰ Uḅu a ka M'gēbili, ka Jehova nāsi; uḅu a ka M'gēme onwem ka M'di elu; uḅu a ka agēbulim.
- ¹¹ Unu gātu ime ahihia kpọrọ nku, unu gāmu ahihia-ọka: nku-ume-unu bu ọku nke gērichapu unu.
- ¹² Ndi di iche iche gādi kwa ka lime akpọrọ ọku: dika ogwu eḅuturu eḅutu, nke anēsure n'ọku.
- ¹³ Unu ndi nọ n'ebe di anyā, nurunu ihe M'meworo; unu kwa ndi nọ nso, maranu idi-ikem.
- ¹⁴ Ndi-nmehie nātu oké egwu nime Zaion; ọma-jijiji ejidewo ndi emeruru emeru. Ònye n'etiti ayi gānọ dika ọbìā n'ebe ọku nērichapu erichapu di? ònye n'etiti ayi gānọ dika ọbìā n'ebe ọku nēre ere ebighi-ebi di?
- ¹⁵ Ọ bu onye nējeghari n'ezi omume nile, nke nēkwu kwa okwu nile ziri ezi; nke nāju urù

nmebu nile, nke nēichapu obu-aka-ya abua n'ijide ihe-iri-ngo, nke nākwuchi nti-ya abua ka o ghara inu okwu bayere iwusi obara, nke nātachi kwa anya-ya abua ka o ghara ilekwasi ihe ogo anya;

¹⁶ onye ahu gēbi n'ebe di elu: ebe ewusiri ike nke nkume di elu ka ulo-elu-ya gābu: anēnye ya nri-ya; miri-ya kwesiri ntukwasi-obi.

¹⁷ Eze n'ima-nma-ya ka anya-gi abua gāhu: ha gāhu ala nke ebe nile o soturu di anya.

¹⁸ Obi-gi gēchē èchìchē oké ugo ahu: òle ebe onye nāgu onu no? òle ebe onye nātù ego-utu no? òle ebe onye nāgu ulo-elu onu no?

¹⁹ Ndi ahu nke nwere anya-ike, i gaghi-ahu ya, bú ndi asusu-ya miri emi kari onunu; nke ire-ya nāsu nsu nādighi nghota.

²⁰ Lekwasi Zaion anya, bú obodo nke mbe nile ayi akara àkà: anya-gi abua gāhu Jerusalem na o bu ulo-obibi di jū, ulo-ikwū nke anāgaghi-ebupu ebupu, nke anāgaghi-eropu ntú-ya o bula rue ebighi-ebi, nke anāgaghi-adobi kwa udò-ya o bula.

²¹ Kama n'ebe ahu ka Onye di ebube, bú Jehova, gānòduru ayi, dika ebe otutu osimiri na uzò di iche iche miri si erù nke sara mbara n'aka abua; ugo-umara agaghi-aga nime ya, ugo di ebube agaghi-agabiga kwa n'elu ya.

²² N'ihì na Jehova bu onye-ikpe-ayi, Jehova bu onye nēnye ayi iwu, Jehova bu eze-ayi; Ya onwe-ya gāzoputa ayi.

²³ Atosawo udò-gi nile; ha adighi-ejisi ukwu akpu-ha ike, ha ahasaghi okoloto-ha: mbe ahu ekesara ihe alutara n'agha, bú ihe akwatara n'uba; ndi-ngwurò lutara ihe-nluta-n'agha.

²⁴ Onye-obibi-ya agaghi-asi, Anamaria oia: agēbupu ago omume nke ndi bi nime ya.

ISI 34

Bianu nso, unu mba, inu ihe; unu ndi di iche iche kwa, nanu nti: ka uwa nu, ya na ujú-ya; elu-uwa dum madu bi, na ihe nile si nime ya aputa.

² N'ihì na iwe ka Jehova nēwesa mba nile, O wezugawo ha ka ebibie ha, O were ha nye ka ebie ha.

³ Agētufu kwa ndi-ha eburu ebu, ma ozu-ha, isì ogo ha gārigo n'elu, agābaze kwa ugwu site n'obara-ha.

⁴ Usu nile nke ihe elu-igwe gēdè kwa, agāpiakota kwa elu-igwe dika akwukwo-odide: usu-ha nile gākponwu kwa, dika akwukwo si akponwu dapu n'osisi vine, na dika akwukwo nke nākponwu akponwu si adapu n'osisi fig.

⁵ N'ihì na mma-agham anujuwo ago n'elu-igwe: le, Edom ka o gāridakwasi, ridakwasi kwa ndi M'wezugara ka ebibie ha, ikpe ikpe.

⁶ Mma-agma Jehova juputara n'obara, emewo ka o ma abuba site n'abuba, site n'obara umu-aturu na nkpi, site n'abuba nke akuru ebulu: n'ihì na àjà di Jehova nwere na Bōzra, O nwe-kwa-ra oké obu bu n'ala Edom.

⁷ Atu gēso kwa ha rida, umu-oke-ehi kwa, ha na oke-ehi; ala-ha gānuju kwa obara ago, agēme kwa ka ájà-ha ma abuba site n'abuba.

⁸ N'ihì na ubochi ibò-óbò di Jehova nwere, ago nkwughachi diri ise-okwu Zaion.

⁹ Iyi-ya nile gābanwe pitch, ájà-ya gābanwe kwa brimstone, ala-ya gāgho kwa pitch nēre oku.

¹⁰ N'abali ma-obu n'ehihie o gaghi-anyu anyu; rue mbe ebighi-ebi ka anwuru-oku-ya gākwugo: site n'otù ogo rue ogo ozo o gātoboro n'efu; rue mbe nile ebighi-ebi o dighi onye nāgabiga nime ya.

¹¹ Ma okwolo na ebinta gēnweta ya; okwukwu na ugolo-oma gēbi nime ya: Ọ gēseti kwa eriri nke itọbọrọ-n'efu na nkume-ọtùtù nke itọbọrọ-nkiti n'elu ya.

¹² Ndi-ya amara aha-ha ka ha gākpọ inwe ala-eze, ma ọ dighi onye nọ n'ebe ahu; ndi-isi-ya nile gāghọ kwa ihe-efu.

¹³ Ogwu gēpú kwa n'ulo-elu-ya nile, akuba na ọhia-ogwu n'ebe-ya nile ewusiri ike: o we ghọ ebe-obibi nkita-ọhia, ogige nke diri enyi-nnunu.

¹⁴ Anu-ọhia bi n'ala kpọrọ nku gēzute kwa anu-ọhia nēbe ebe, nkpi-ọhia gākpọ kwa ibe-ya; ọzọ, n'ebe ahu ka lilith gānọdu, chọtara onwe-ya ebe-izu-ike.

¹⁵ N'ebe ahu ka agwọ di ngwa gēme akwu-ya, yie àkwá, bua umu, kpokọba ha n'okpuru òdò-ya: ọzọ, n'ebe ahu ka ndaḅu gēzukọta, otù na ibe-ya.

¹⁶ Chọputanu n'akwukwọ Jehova, gua: ọ dighi otù nime ndia fọduru inọ ya, otù eleghi anya ibe-ya ma ọ biagh: n'ihì na ọnum, nke ahu nyere iwu, Mọ-Ya kwa, Ya onwe-ya chikọtara ha.

¹⁷ Ya onwe-ya efewo-kwa-ra ha nzà, aka-Ya ewerewo kwa ya kèrè ha n'eriri-ọtùtù: rue mḅe nile ka ha gēnweta ya, rue ọbọ nile ka ha gēnwe ebe-obibi-ha nime ya.

ISI 35

Obi gāto ọzara na ala kpọrọ nku utọ; ala ihe nādighi gēteghari kwa egwú ọnù, ɓawa okoko-ọhia, dika rose.

² Ọ gāɓawa nke-uku, teghari kwa egwú ọnù, e, n'iteghari-egwú-ọnù na n'iti-nkpu-ọnù; nsọpuru Lebanon ka agēnye ya, e, ima-nma nke Kamel na Sheron: ndia gāhu ebube Jehova, bú ima-nma nke Chineke-ayi.

³ Menu aka kudara akuda ka ha di ike, ɓa-kwa-nu ikperè nāsu ngongo ume.

⁴ Sinu ndi obi-ha nēme ngwa, Dinu ike, unu atula egwu: le, Chineke-unu! ibọ-ọbọ nābia, bú nkwughachi nke Chineke; Ya onwe-ya gābia zọputa unu.

⁵ Mḅe ahu ka agēmeghe anya ndi-ìsì, ọ bu kwa nti nke ndi nti chiri ka agēmeghe.

⁶ Mḅe ahu ka onye-ngwurọ gāmali dika ele, ire onye-ọbì gēti kwa nkpu ọnù: n'ihì na n'ọzara ka miri nāḅawaputa, miri-iyi kwa n'ala ihe nādighi.

⁷ Mirage gāghọ kwa ọdọ-miri, ala miri nādighi gāghọ kwa isi-iyi juputara na miri: n'ebe-obibi nkita-ọhia, ebe ha nāmakpu amakpu, ogige nke diri amì na papyrus.

⁸ Uzọ atuliri atuli, ọbuná uzọ, gādi kwa n'ebe ahu, Uzọ nke idi-nsọ ka agākpọ kwa ya; onye ruru áru agaghi-agabiga na ya; ma uzọ ahu gādiri ndi ahu: onye ọ bula nke nāga n'uzọ, ọbuná ndi ɓagorọ aḅago n'uche-ha, ha agaghi-akpafu akpafu.

⁹ Ọ dighi ọdum gādi n'ebe ahu, ọ dighi kwa anu-ọhia nke di irè gārigo n'elu ya, agaghi-ahu ya n'ebe ahu; ma ndi emeworo ka ha nwe onwe-ha nēje ije n'ebe ahu:

¹⁰ ndi Jehova aḅaputara aḅaputa gālata kwa, were iti-nkpu-ọnù bata nime Zaion; ọnù ebighi-ebi gādi kwa n'isi-ha: obi-utọ na ọnù ka ha gābiarute, iru-újú na ize-ume ewe ɓalaga.

ISI 36

Orue, n'arọ nke-iri-na-anọ nke eze, bú Hezekaia, na Senakerib, bú eze Asiria, rigoro imegide obodo nile ewusiri ike nke Juda, were ha.

² Eze Asiria we si na Lekish ziga Rabshake rue Jerusalem jekuru Hezekaia, ya na oké usu-ndi-agma. O we guzo n'akuku uzọ-miri nke ọdọ-miri di n'elu, n'uzọ atuliri atuli nke ọhia

ọsu-ákwà.

³ Elaiakim nwa Hilkaia, nke bu onye-isi ulo, na Shebna, bú ode-akwukwọ, na Joa nwa Esaf, bú onye-ncheta, we pukuru ya.

⁴ Rabshake we si ha, Biko, sinu Hezekaia, Otú a ka eze uku ahu siri, bú eze Asiria, Gini bu ntukwasi-obi a nke i ji tukwasi obi?

⁵ Asim, Ọ bu nání okwu ebughere-ọnu, na ndum-ọdu na idi-ike di iji bu agha: uụu a ònye ka i tukwasiwo obi, na i nupuwo isi n'okpurum?

⁶ Le, i tukwasiwo obi n'aru nkpa-n'aka amì a piara apia, bú n'aru Ijipt, nke nwoke nā dabere na ya, o we ba n'ọbu-aka-ya, dua ya: otú a ka Fero, bú eze Ijipt, di n'ebe ndi nile nātukwasi ya obi nọ.

⁷ Ma ọ buru na i sim, Ọ bu Jehova, bú Chineke-ayi, ka ayi tukwasiwo obi: ọ bughị Onye ahu bu Onye Hezekaia wezugara ebe-Ya nile di elu na ebe-ichu-àjà-Ya nile, si Juda, si kwa Jerusalem, N'iru ebe-ichu-àjà nka ka unu gākpọ isi ala?

⁸ Ma uụu a, biko, were onwe-gi mere onye-nwem, bú eze Asiria, ihe-ibe, ka m'nye kwa gi nnù inyinya ise, ọ buru na i puru inyere onwe-gi ndi gānọkwasi ha.

⁹ Ì gēsì kwa aña chighari iru otù onye-ọchi-agma nke ndi-orù onye-nwem ndi kachasi ntà, tukwasiri onwe-gi obi n'aru Ijipt inwe uḅọ-ala na ndi-inyinya?

¹⁰ Ma uụu a ọ bu n'ejighi Jehova ka m'rigoro imegide ala nka ibibi ya? Jehova sirim, Rigo imegide ala nka, bibie ya.

¹¹ Elaiakim na Shebna na Joa we si Rabshake, Biko, gwa ndi-orù-gi okwu n'asusu Siria; n'ihì na ayi onwe-ayi nānu ya: agwa-kwa-la ayi okwu n'asusu ndi-Ju, na nti ndi nọ n'elu mḅidi.

¹² Rabshake we si, Ọ bu ijekuru onye-nwe-gi na ijekuru gi ka onye-nwem ziterem ikwu okwu ndia? ọ bughị n'ihì ndikom ahu ndi nānọdu n'elu mḅidi, ka ha we soro unu rie òsì-ha, ñu kwa ma-amiri?

¹³ Rabshake we guzo, were oké olu kpọ n'asusu ndi-Ju, si, Nuru okwu nile nke eze uku ahu, bú eze Asiria.

¹⁴ Otú a ka eze siri, Unu ekwela ka Hezekaia rafue unu: n'ihì na ọ pughi inaputa unu:

¹⁵ unu ekwe-kwa-la ka Hezekaia me ka unu tukwasi Jehova obi, si, Jehova aghaghi inaputa ayi; agaghi-enye obodo a n'aka eze Asiria.

¹⁶ Unu egela Hezekaia nti: n'ihì na otú a ka eze Asiria siri, Merenum ihe-ngozi, pukutekwam; ri-kwa-nu, nwoke ọ bula nkpuru vine-ya, na nwoke ọ bula nkpuru osisi fig ya, ñu-kwa-nu, nwoke ọ bula miri olùlù-miri-ya:

¹⁷ rue mḅe m'biara chiri unu je n'ala dika ala-unu, bú ala ọka na manya-vine ọhu, ala achicha na ubi-vine.

¹⁸ Lezienụ anya ka Hezekaia we ghara irafu unu, si, Jehova gānaputa ayi. Chi nile nke mba nile ọzọ, hà anaputawo, onye ọ bula ala-ya, n'aka eze Asiria?

¹⁹ Òle ebe chi nile nke Hemat na Apad di? òle ebe chi nile nke Sefavaim di? hà anaputawo kwa Sameria n'akam?

²⁰ Òle ndi n'etiti chi nile nke ala ndia ka ha bu, bú ndi naputara ala-ha n'-akam, na Jehova gānaputa Jerusalem n'akam?

²¹ Ma ha ọara nkiti, ha azaghi kwa ya okwu: n'ihì na ihe eze nyere n'iwu bu nka, si, Unu azala ya.

²² Elaiakim nwa Hilkaia, nke bu onye-isi ulo, na Shebna, bú ode-akwukwọ na Joa nwa Esaf, bú onye-ncheta, we biakute Hezekaia, ha na uwe-ha dọwara adọwa, ha we gosi ya okwu nile nke Rabshake.

O rue, m̀be eze, bú Hezeakaia, nuru ya, na ọ dọwara uwe-ya nile, were ákwà-nkpe kpuchie onwe-ya, ba n'ulo Jehova.

² Ọ we zìe Elaiakim, nke bu onye-isi ulo, na Shebna, bú ode-akwukwọ na ndi okenye ndi-nchu-àjà, ndi wereworo ákwà-nkpe kpuchie onwe-ha, o we zìe ha jekuru Aisaia nwa Emoz, bú onye-amuma.

³ Ha we si ya, Otú a ka Hezeakaia siri, Ubọchi ahuhu na iba-nba na nlelì-anyà ka ubọchi ta bu: n'ihì na umu abiaruwo ebe-nmuputa, ma ike adighi imu ha.

⁴ Eleghi anyà Jehova, bú Chineke-gi, gānu okwu nile nke Rabshake, onye eze Asiria, bú onye-nwe-ya, ziteworo ita Chineke di ndu uta, eleghi anyà Ọ gābara okwu nile nke Jehova, bú Chineke-gi, nuworo nba: gi buli kwa ekpere-gi n'ihì ndi fọduru ndi ahutaworo.

⁵ Ndi-orù eze, bú Hezeakaia, we biakute Aisaia.

⁶ Aisaia we si ha, Otú a ka unu gāsi onye-nwe-unu, Otú a ka Jehova siri, Atula egwu n'ihì okwu nile nke i nuworo, nke ndi nējere eze Asiria ozi jiri kwulum.

⁷ Le, M'nētiye otù mọ nime ya, ọ gānu kwa akukọ, laghachi n'ala-ya; m'gēme kwa ka ọ da site na mma-agha n'ala-ya.

⁸ Rabshake we laghachi, huta eze Asiria ka ọ nēbuso Libna agha: n'ihì na O nuru na o siwo na Lekish bulie ije.

⁹ Ọ we nu ihe bayere Tiahaka, bú eze Etiopia, si, Ọ putawo ibuso gi agha. O we nu, zìe ndi-ozi jekuru Hezeakaia, si,

¹⁰ Otú a ka unu gāgwa Hezeakaia bú eze Juda, okwu, si, Ekwela ka Chineke-gi, Onye gi onwe-gi nātukwasi obi, rafue gi, si, Agaghi-enye Jerusalem n'aka eze Asiria.

¹¹ Le, gi onwe-gi anuwo ihe ndi-eze Asiria meworo ala nile, n'iwezuga ha ka ebibie ha: àgānaputa kwa gi onwe-gi?

¹² chi nile nke mba nile ọzọ, hà anaputawo ha, bú ndi nnam-hà bibiwo, Gozan, na Haran, na Rezef, na umu Eden, ndi nọ na Telasa?

¹³ Òle ebe eze Hemat di, na eze Apad, na eze obodo Sefavaim na Hina na Iva?

¹⁴ Hezeakaia we nata akwukwọ n'aka ndi-ozi ahu, gua ya: Hezeakaia we rigorue ulo Jehova, ọasa ya n'iru Jehova.

¹⁵ Hezeakaia we kpe ekpere n'iru Jehova, si,

¹⁶ Jehova nke usu nile nke ndi-agha, bú Chineke Israel, Onye nēbi n'etiti cherubim, Gi onwe-gi bu Chineke, nání Gi, nke ala-eze nile nke uwa; Gi onwe-gi mere elu-igwe na uwa.

¹⁷ Jehova, tọ nti-Gi n'ala, nu; Jehova, saghe anyà-Gi abua, hu: nu kwa okwu nile nke Senakerib, nke zitere madu ita Chineke di ndu uta.

¹⁸ N'ezi-okwu, Jehova, ndi-eze Asiria emewo ka ala nile na ala-ha tọbọrọ n'efu,

¹⁹ ha etiyewo kwa chi nile ha n'ọku: n'ihì na ọ bughì chi ka ha bu, kama ha bu ọlu aka madu, bú osisi na nkume; ha we me ka ha la n'iyì.

²⁰ Ma uụ a, Jehova, bú Chineke-ayi, zọputa ayi n'aka-ya, ka ala-eze nile nke uwa we mara na Gi onwe-gi bu Jehova, nání Gi.

²¹ Aisaia nwa Emoz we zigara Hezeakaia ozi, si, Otú a ka Jehova, bú Chineke Israel, siri, Ekpere nke i kpeworom bayere Senakerib, bú eze Asiria, anuwom ya.

²² Nka bu okwu nke Jehova kwuworo bayere ya: Nwa-aḅoghọ nāmaghi nwoke, bú ada Zaion elelìwo gi anyà, chinye gi ihere n'iru; ada Jerusalem efufewo isi n'azu gi.

²³ Ònye ka i taworo uta, kwulu kwa? Ònye ka i mewo-kwa-ra olu-gi ka ọ di elu, weli kwa anyà-gi abua imegide Ya? ọ bu imegide Onye Nsọ nke Israel.

²⁴ I siri n'aka ndi-orù-gi ta Onye-nwe-ayi uta, si, Ọtutu ubọ-alam ka mu onwem jiri rigorue ebe di elu nke ugwu nile, rue akuku ime nile nke Lebanon; m'gēbutu kwa osisi cedar ya nile toro ogologo, na osisi fir ya nile arọputara arọputa: m'gābà kwa n'ebe di elu nke nsọtụ-ya, oké ọhia nke ubi ọma ya.

²⁵ Mu onwem egwuwo olùlù-miri, nua miri, m'gēwere kwa ọbu-ukwu nke nzọli-ukwum me ka osimiri Nail nile nke Ijpt tasia.

²⁶ Ì nughị na ọ bu na mbe di anya gara aga ka M'meworo ya, na ọ bu site n'ubochi mbe ochie ka M'kpuworo ya? ugbu a emewom ka ọ biarue, na i gābu onye gākwada obodo ewusiri ike ka ha we ghọ obo tọbọrọ n'efu.

²⁷ Ndi bi nime ha we ghọ ndi aka-ha di nkpunkpu, ha turu ujo, ihere we me ha; ha ghọrọ ihe-ọkukú nke ubi, na akwukwọ ahihia ndu, na ahihia nke elu-ulo, na ubi ọka tutu o tolite.

²⁸ Ma amowom nnọdu-gi, na ọpupu-gi, na nbata-gi, na otú i nākpali onwe-gi imegidem.

²⁹ N'ihì na i nākpali onwe-gi imegidem, na n'ihì na npako-gi arigowo ba na ntim abua, M'gētiye kwa nba-aka-imim n'imi-gi, na bridle nkem n'ebugere-ọnu-gi abua, me ka i laghachi n'uzọ ahu nke i siri bia.

³⁰ Ma nka gāburu gi ihe-iriba-ama: unu gēri n'arọ a ihe nēpú n'onwe-ya, na n'arọ nke-abua ihe si na nke ahu pue; ma n'arọ nke-otọ ghanu nkpuru, we kwa ihe ubi, ku kwa vine n'ubi-vine, ri kwa nkpuru-ha.

³¹ Ndi ọapuru aọapu nke ulo Juda ndi fọduru gābagide kwa nkporogwu n'ala n'okpuru ọzọ, mi kwa nkpuru n'elu.

³² N'ihì na ọ bu na Jerusalem ka ndi fọduru afọdu gēsi puta, ndi ọapuru aọapu gāputa kwa n'ugwu Zaion: ekworo Jehova nke usu nile nke ndi-agma gēme nka.

³³ N'ihì ya ka Jehova kwuru okwu bayere eze Asiria otú a, si, Ọ gaghi-abà n'obodo a, ọ gaghi-aọa otú àkú n'ebe ahu, ọ gaghi-ewere kwa ọta bia n'iru ya, ọ gaghi-awukọta kwa ihe-ntukọba imegide ya.

³⁴ N'uzọ o siri bia, n'uzọ ahu ka ọ gālaghachi, ọ gaghi-abà kwa n'obodo a, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.

³⁵ M'gēbochi kwa obodo a izọputa ya, n'ihì Onwem, na n'ihì Devid, bú orùm.

³⁶ Mọ-ozì nke Jehova we pua, tịbue n'omuma-ulo-ikwū Asiria orú nnù ndikom orú uzọ na uzọ atọ, na nnù ndikom abua na ọgu iri: madu we bilie n'isi-ututu, ma, le, ha nile bu ozu nwuru anwu.

³⁷ Senakerib, bú eze Asiria, we bulie ije, je, laghachi, biri na Nineve.

³⁸ O rue, mbe ya onwe-ya nākpọ isi ala n'ulo Nisrok, bú chi-ya, na Adramelek na Shareza, bú umu-ya ndikom, were mma-agma tịbue ya: ma ndi ahu wepugara onwe-ha la n'ala Ararat. Isa-hadon, bú nwa-ya, we buru eze n'ọnọdu ya.

ISI 38

Na mbe ahu Hezeakaia riara ọria inwu anwu. Aisaia, bú onye-amuma, bú nwa Emoz, we biakute ya, si ya, Otú a ka Jehova siri, Nye ulo-gi iwu; n'ihì na onye nānwu anwu ka i bu, I gaghi-adi kwa ndu.

² Hezeakaia we chigharia iru-ya che mpidi iru, kpere Jehova,

³ si, Biko, Jehova, biko, cheta otú m'jeghariworo n'iru Gi n'ezì-okwu na n'obi zuru okè, ọ bu kwa ihe di nma n'anya-Gi ka m'meworo. Hezeakaia we kwa ákwá nke-uku.

⁴ Okwu Jehova we rue Aisaia nti, si,

⁵ Je, si Hezeakaia, Otú a ka Jehova, bú Chineke Devid nna-gi, siri, Anuwom ekpere-gi,

ahuwom anya-miri-gi: le, M'nātukwasi arọ iri na ise n'ubochi-gi.

⁶ M'gānaputa kwa gi na obodo a n'ọbu-aka eze Asiria, ọchi kwa obodo a.

⁷ Nka gābu-kwa-ra gi ihe-iriba-ama sitere n'aka Jehova, na Jehova gēme ihe a nke O kwuru:

⁸ le, M'nēme ka onyinyo nke di n'ebe-nrigo, nke ridaworo n'ebe-nrigo Ehaz site n'anyanwu, ka ọ la azu nzọ-ukwu ebe-nrigo iri. Anyanwu we la azu nzọ-ukwu ebe-nrigo iri n'ebe-nrigo ahu nke ọ ridaworo n'elu ya.

⁹ Odide-akwukwọ nke Hezeakaia eze Juda, mbe ọ riera ọria, o we puta N'ọria-ya nwe aru-ike.

¹⁰ Mu onwem siri, Ọ bu n'idi-jū nke ubochim nile ka m'ghaghi ila n'ọnu-uzọ-ama nke ala-mọ. Anapuwom arọm ọduru afọdu.

¹¹ Asirim, M'gaghi-ahu Ja, ọbuná Ja n'ala ndi di ndu: M'gaghi-elegide kwa madu anya ọzọ n'etiti ndi bi n'ala ọgwugwu-ndu.

¹² Emewo ka ebe-obibim bulie ije, esiwo kwa n'ebe m'nọ bulaga ya dika ulo-ikwū onye-ọzùzù-aturu: Apiakọtawom ndum dika ọkpa-ákwà si apiakọta ákwà; na ñkwé-ákwà ka Ọ gēbipum: Site n'ehihie rue abali I gēme ka m'gwusia.

¹³ Edozirim nkpuru-obim rue ututu; dika ọdum, otú a ka Ọ nānyaji ọkpukpum nile: Site n'ehihie rue abali I gēme ka m'gwusia.

¹⁴ Dika eleke ma-ọbu uhalá, otú a ka m'nēbe ebe; Anamekwo ákwá dika nduru: anyam abua atalatawo n'ile anya n'elu; Jehova, anēmebum emebu, nọrọm mbe.

¹⁵ Gini ka m'gēkwu? Ọ gwaram okwu, Ya onwe-ya me-kwa-ra ya: M'ganēje nwayọ arọm nile n'ihidi-ilu nke nkpuru-obim.

¹⁶ Onye-nwe-ayi, ihe ndia ka madu ji adi ndu, Ọ bu kwa nime ha ka ndu mọm dichasi: I gēme kwa ka aru dim ike; Gi me kwa ka m'di ndu.

¹⁷ Le, ihe m'ji nwe ihe di ilu ilu bu ka m'we nata udo: Ma Gi onwe-gi huru nkpuru-obim n'anya si-ike, we si n'olùlù nke itọborọ-n'efu dọputam: N'ihidi na I tufuru nmehiem nile n'azu Gi.

¹⁸ N'ihidi na ala-mọ adighi-ekele Gi, ọnwu adighi-eto Gi: Ndi nārida n'olùlù adighi-ele anya ezi-okwu-Gi.

¹⁹ Onye di ndu, onye di ndu, onye ahu gēkele Gi, dika m'si eme ta: Nna gēme ka umu mara ezi-okwu-Gi.

²⁰ Jehova ejikerewo izọputam: Ubọ-akwaram nile ka ayi ganākpọ Ubọchi nile nke ndu-ayi n'ulo Jehova.

²¹ Aisaia we si, Ka ha were mbadamba fig, makwasi ya n'elu ihe-ofifi ahu, ọ gādiri ndu.

²² Hezeakaia we si, Gini gābu ihe-iriba-ama na m'gārigoru ulo Jehova n'ubochi nke-atọ?

ISI 39

Na mbe ahu Merodak-baladan nwa Baladan, bú eze Babilon, zigara Hezeakaia akwukwọ na onyinye-inata-iru-oma: ọ nu-kwa-ra na Hezeakaia riarari ọria, we nwe aru-ike.

² Hezeakaia we nūria ọnu bayere ha, me ka ha hu ulo nke ihe-ya di oké ọnu-ahia, bú ọla-ọcha-ya, na ọla-edo-ya, na uda-ya di iche iche, na ezi manu-ya, na ulo nile nke ihe-agha-ya nile, na ihe nile nke achọtara n'akù-ya nile: ọ dighi ihe di n'ulo-ya, ma-ọbu n'ala nile ọ nāchi, nke Hezeakaia nēmeghi ka ha hu.

³ Aisaia, bú onye-amuma, we biakute eze, bú Hezeakaia, si ya, Gini ka ndikom ndia siri gi? òle ebe ka ha si kwa biakute gi? Hezeakaia we si, Ọ bu n'ala di anya ka ha si biakutem,

òbuná na Babilon.

⁴ Ọ si, Gini ka ha huru n'ulo-gi? Hezekaia we si, Ihe nile nke di n'ulom ka ha huru: ọ dighi ihe di n'àkù nile nke m'nemeghi ka ha hu.

⁵ Aisaia we si Hezekaia, Nuru okwu Jehova nke usu nile nke ndi-agha.

⁶ Le, ubochi nābia, na ihe nile di n'ulo-gi, na nke nna-gi-hà debeworo n'ulo-àkù rue ta, agēburu ha je Babilon: ọ dighi ihe gāfodu, ka Jehova siri.

⁷ Ufodu kwa nime umu-gi ndikom, ndi gēsi n'aru-gi puta, ndi i gāmuta, ha gāchiri ha; ha gābu kwa ndi-onozi n'ulọ uku eze Babilon. 8Hezekaia we si Aisaia, Ọ di nma, bú okwu Jehova nke i kwuworo. Ọ si kwa, N'ihì na udo na ezi-okwu gādi n'ubochim nile.

ISI 40

Kasienu, kasienu ndim obi, ka Chineke-unu nāsi.

² Gwanu Jerusalem okwu gābà ya n'obi, kpọ-kwa-nu ya òkù, si, na obubu-agha-ya ezuwo, na ahuhu ajọ omume-ya atọjuwo Chineke uto, na ọ natawo n'aka Jehova okpukpu abua n'ihì nmehie-ya nile.

³ Ọ bu olu nke onye nākpọ nkpu n'ọzara, si, Dozienu uzọ Jehova, menu ka uzọ atuliri atuli guzoziere Chineke-ayi n'ala ihe nādighi.

⁴ Agēme ndagwurugwu ọ bula ka ọ di elu, agēme kwa ka ugwu ọ bula na ugwu ntà ọ bula di ala: ebe di nkputankpu gāghọ kwa, ebe guzoziri eguzozi, nkume nile di elu gāghọ kwa ebe di lari:

⁵ agēkpughe kwa ebube Jehova, anu-arụ nile, bú madu, gāhukọ kwa ya n'otù: n'ihì na ọnu Jehova ekwuwo.

⁶ Ọ bu olu onye nāsi, Kpọ nkpu. Otù onye we si, Gini ka m'ganākpọ nkpu? Anu-arụ nile bu ahìhia, ima-nma-ya nile di kwa ka okoko ọhia:

⁷ ahìhia akpọnwuwo, okoko-ọhia ajunwuwo; n'ihì na iku-ume Jehova ekukwasiwo ya: n'ezie ahìhia ka ndi ahu bu.

⁸ Ahìhia akpọnwuwo, okoko-ọhia ajunwuwo: ma okwu Chineke-ayi gēguzosi ike rue m̀be ebighi-ebi.

⁹ Rigo n'elu ugwu di elu, gi nwanyi nēzisa ozi ọma, bú Zaion; welie olu-gi n'ike, gi nwanyi nēzisa ozi ọma, bú Jerusalem; welie ya, atula egwu; si obodo nile nke Juda, Le, Chineke-unu!

¹⁰ Le, Ọnye-nwe-ayi Jehova gābia dika onye di ike, ogwe-aka-Ya ganāchi-kwa-ra Ya: le, ọkwukwu-ugwọ-Ya di n'aka-Ya, ugwọ-ọlu-Ya di kwa n'iru Ya.

¹¹ Dika onye-ọzùzù-aturu ka Ọ gāzù ìgwè aturu-Ya, n'ogwe-aka-Ya ka Ọ gāchikọta umu-aturu, ọ bu kwa n'obi-Ya ka O gēkuru ha, Ọ gēwere nwayọ nēdu ndi nēnye umu ara.

¹² Ònye tùworo miri nile n'ọbu-aka-Ya, were ntù-aka tùputa elu-igwe, nagidezue ájá nke uwa na m̀be, sì ugwu nile n'ihe-osìsì, t̀ta ugwu ntà nile n'ihe-otùtù?

¹³ Ònye t̀putaworo ma-obu nke Jehova, ma-ọbu, dika onye-ndum-ọdu-Ya, nēme ka Ọ mara ihe?

¹⁴ Yà na onye ̀bara ìzù? ònye mere ka Ọ ghọta ihe? ònye zírì Ya ihe n'okporo-uzọ ikpé, zí kwa Ya ihe-omuma, me kwa ka Ọ mara uzọ nghọta?

¹⁵ Le, aguwo mba nile n'otù ntu-miri nātupu n'ite-miri, na n'uzuzu nke ihe-otùtù: le, Ọ nāchili agwe-etiti dika ifurifu-ihe.

¹⁶ Lebanon ezughi kwa isure ọku, anu-ọhia-ya ezughi kwa isure àjà-nsure-ọku.

¹⁷ Mba nile di ka ihe-efu n'iru Ya; dika ihe nērughi ihe-efu na ebe t̀p̀p̀rọ n'efu ka aguwo

ha nye Ya.

18 Ònye kwa ka unu gāsi na Chineke yiri ya? ma-ọbu ìhe-oyiyi gini ka unu gēdo n'usoro n'ebe Ọ nọ?

19 Arusi apiri api, onye-òkà ọzere ya, onye-nnucha-ọla nāmachita ya ọla-edo, ọ bu kwa iyaḅa ọla-ọcha ka ọ nākpuru ya.

20 Onye dara ọḅeye kari ichu àjà-nbuli di otú a nārọputa osisi nke nādighi-ere ure; onye-òkà nke mara ìhe ka ọ nāchọputara onwe-ya idozi arusi apiri api nke anāgaghi-ewezuga ya n'ọṅọdu-ya.

21 Ònu amaghi? ònu anughi? ègosighi unu ya site na mḅe mbu? ònu aghọtaghi site na ntọ-ala nile nke uwa?

22 Ọ bu Onye ahu Nke nānọdu n'elu buruburu uwa, ndi bi nime ya ewe di ka ogugu; Nke nēseti elu-igwe dika ákwà di nfe, we ọasa ha dika ulo-ikwū ibi ebi:

23 Nke nēme ndi-isi ka ha ghọ ìhe-efu; Ọ mewo ndi-ikpe uwa ka ha di ka ebe tọḅọrọ n'efu.

24 E, akākughi ha dika osisi: e, akāghaghi ha dika nkpuru: e, ogwe-osisi-ha akāḅaghi nkporọgwu n'ala: ọzọ kwa, O kukwasiwo ha ume, ha we kpọnwua, oké ifufe nēfepu kwa ha dika ahihia-ọka kpọrọ nku.

25 Ònye kwa ka unu gāsi na Mu yiri ya, M'we ra ka ya? ka Onye Nsọ nāsi.

26 Welienụ anya-unu elu, hu: ọ bu Onye kèrè ìhe ndia? ọ bu Onye ahu Nke nēme ka usu-ha puta n'ọnu-ogugu: ha nile n'aha-ha ka Ọ nākpọ; site n'iba-uba nke ike-Ya, na n'ìhi na O nwere ume n'ike, ọ dighi ìhe fọduru nke anāgughi.

27 N'ìhi gini ka i nāsi, gi Jekob, ọ bu kwa n'ìhi gini ka i nēkwu, gi Israel, si, Uzọm ezonariworo Jehova, ọzọ, ikpém esiwo n'ebe Chínkem nọ gabiga?

28 Ì maghi? ì nughì? Chineke nke mḅe ebigbi-ebi ka Jehova, Onye kèworo nsọtu nile nke uwa, bu; Ọ dighi-ada #mbà, ike adighi-agwu kwa Ya; ọ dighi ngwuputa anēgwuputa nghọta-Ya.

29 Ọ bu Onye nēnye onye dara #mbà ike; onye ike nādighi ka Ọ nēme kwa ka ọ nwe ume n'uba.

30 Ọbuná umu-ckoro nāda #mbà, ike nāgwu kwa ha, ọbuná umu-okorọbia nāsu ngongo da:

31 ma ndi nēle anya Jehova gāḅanwe ike-ha; ha gēfego elu na nkù dika ugo; ha gāḅa ọsọ, ike agaghi-agwu kwa ha; ha gēje ije, ghara ida #mbà.

ISI 41

B ́anu nkiti gem nti, unu agwe-etiti; ka ndi nile di ìche ìche ọanwe kwa ike-ha: ka ha biarue nso; ka ha kwue okwu: ka ayi biarue onwe-ayi nso ikpe ikpe.

2 Ònye kpọteworo otù onye site n'ọwuwa-anyanwu, onye Ọ kpọrọ n'ezì-omume ibiarute ukwu-Ya? Ọ nēwere mba di ìche ìche nye n'iru ya, Ọ nēme kwa ya ka ọ nwe ike n'aru ndi-eze: O nēwere ha nye mma-agha-ya dika ájá, dika ahihia-ọka kpọrọ nku nke anēfepu efepu, otú a ka Ọ nēwere ha nye uta-ya.

3 Ọ nāchu ha, gabiga n'udo; o jighi ukwu-ya abà n'uzọ.

4 ònye luworo ya, me ya, nākpọ ọḅọ nile site na mḅe mbu? Ọ bu Mu onwem, bú Jehova, Onye mbu, Nke nọye-kwa-ra ndi ikpe-azu, Mu onwem bu Onye ahu.

5 Agwe-etiti nile huru, we tua egwu; nsọtu nile nke uwa nāma jijiji: ha biaruru nso, we bia.

6 Ha yeritara onwe-ha aka n'otù n'otù; onye ọ bula nime ha nāsi nwa-nne-ya, Di ike.

7 Onye-òkà we me ka onye-nnucha-ọla di ike, onye ji otùtù akwọ ìhe murumuru mere ka

onye nētù osiama di ike, nēkwu okwu bayere nkpuḱṱa, si, Nke ahu di nma: o were ñtú kpṱṱidesi ya ike ka ewe ghara iwezuga ya n'ṱṱṱdu-ya.

⁸ Ma gi onwe-gi, Israel, orùm, Jakob onye M'ṱṱputara, nkpuru Abraham, bú onye nāhum n'anya;

⁹ gi onye M'jidesiwooro ike site na nsṱtu nile nke uwa, ṱ bu kwa n'akuku-ya nile ka M'kpṱputara gi, we si gi, Orùm ka i bu, arṱputawom i, ajughm i aju:

¹⁰ atula egwu, gi ka M'ṱyere: elela anya buruburu n'ujṱ, n'ih i na Mu onwem bu Chineke-gi: M'gāḱa gi ume; e, M'gēyere gi aka; e, M'gēji aka-nri nke ezi omumem kwagide gi.

¹¹ Le, ihere gēme ndi ahu nile ndi iwe-ha di ṱku n'aru gi, agētiye ha n'ṱṱṱdu-ihere: ha gādi ka ihe nābughi ihe, we la n'iyi, bú ndi nāluso gi ṱḱ.

¹² I gāḱṱ ha, ma i gaghi-achṱa ha, bú ndi gi na ha nēse okwu: ha gādi ka ihe nābughi ihe na dika ihe-efu, bú ndi nēbuso gi agha.

¹³ N'ih i na Mu onwem, Jehova, Chineke-gi, nējidesi aka-nri-gi ike, bú Onye nāsi gi, Atula egwu, Mu onwem eyeworo gi aka.

¹⁴ Atula egwu, gi idide, bú Jakob, unu ndikom Israel; Mu onwem eyeworo gi aka, ṱ bu ihe si n'ṱnu Jehova puta, ṱṱ, Onye-nḱaputa-gi bu Onye Nsṱ nke Israel.

¹⁵ Le, emewom ka i ghṱ ihe-nkpṱe eji azṱcha ṱka, bú ihe di nkṱ di ṱhu nwere ezé: i gāzṱcha ugwu, zṱpia ha, i gēme kwa ugwu ntà ka ha di ka iḱṱṱṱ-ṱka.

¹⁶ I gāfucha ha, ifufe gēfepu kwa ha, oké ifufe gēfesa kwa ha: ma gi onwe-gi gēteghari egwú ṱñù na Jehova, n'Onye Nsṱ nke Israel ka i gānya isi.

¹⁷ Ndi ewedara n'ala na umu-ṱṱeye nāḱṱ miri ma ṱ dighi nke dinu, ire-ha kpṱsiri nku n'ih i akpiri kpṱṱ nku; Mu onwem, bú Jehova, gāza ha, Mu, bú Chineke Israel, M'gaghi-arapu ha.

¹⁸ M'gākwaghe osimiri n'elu ugwu di iche iche ṱhia nādighi, na isi-iyi n'etiti ndagwurugwu di iche iche: M'gēme ka ṱzara ghṱ ṱṱṱ-miri juputara na miri, me kwa ka ala ṱkpṱ-nku ghṱ ebe miri nāsuputa.

¹⁹ M'gāku n'ṱzara osisi cedar na osisi acacia na osisi myrtle na osisi manu; M'gāmakṱa n'ala ihe nādighi osisi fir na osisi pine na osisi cypress:

²⁰ ka ha we hu, mara, tukwasi obi, nwe uche ighṱa n'otù, na aka Jehova mere nka, na Onye Nsṱ nke Israel kère ya.

²¹ Wetanu okwu-ikpe-unu nso, ka Jehova nāsi; butenu ihe nile unu dabere nso, ka Eze Jakob nāsi.

²² Ka ha bute ha nso, gosi ayi ihe ahu nke gēme: gosinu ihe nile emere na mḱe mbu, ihe ha bu, ka ayi we tukwasi ha obi-ayi, we mara ikpe-azu-ha; ma-ṱbu menu ka ayi nuru ihe ahu nile nke nābia.

²³ Gosinu ihe ahu nile gābia n'ṱdi-n'iru, ka ayi we mara na chi ka unu bu: e, menu ezi ihe, ma-ṱbu menu ihe ṱṱ, ka ayi we lerita onwe-ayi anya gburugburu n'ujṱ, hu ya n'otù.

²⁴ Le, unu onwe-unu sitere n'ih ihe nābughi ihe, ṱlu-unu site-kwa-ra n'ih ihe-efu: ihe-árú ka onye nārṱputa unu bu.

²⁵ Akṱṱewom otù onye site n'Ugwu, o we bia, otù onye site n'ṱwuwa-anyanwu nke gākpṱku aham: ṱ gābiakwasi kwa ndi nṱchiri anya eze dika agāsi na ha bu urṱ, na dika ṱkpṱ-ite si azṱ ájá.

²⁶ Ònye gosiwooro ya site na mbu, ka ayi we mara? na site na mḱe gara aga, ka ayi we si, ṱ bu onye ezi omume? e, ṱ dighi onye nēgosi, e, ṱ dighi onye nēme ka ayi nuru, e, ṱ dighi onye nānu okwu-ṱnu-unu.

²⁷ Abum onye mbu isi Zaion, Le, le ha: M'gēnye kwa Jerusalem onye nēzisa ozi ṱma.

²⁸ M'we le, ma ṱ dighi onye M'huru; n'etiti ndia kwa, ma ṱ dighi onye-ndum-ṱdu di, ka

M'we jua ha ajuju, ha we zaghachim okwu.

²⁹ Le, ha nile bu ajo ihe; ihe-efu ka olu nile ha bu: ifufe na ebe toboro n'efu ka arusi nile ha awuru awu bu.

ISI 42

Le orum, onye M'nejide aka; onye nkem M'roputara, onye ihe-ya toro nkpuru-obim utu: atukwasiwom ya Momo; ikpe ka o gweputara mba nile.o

² O gaghi-eti nkpu, o gaghi-eweli kwa olu-ya elu, O gaghi-eme kwa ka anu olu-ya n'ezì.

³ O gaghi-akpaji amì apiara apia, o gaghi-emenyu kwa ogbo-orìna n'enu inyoghi-inyogh: n'ezì-okwu ka o g'eme ka ikpe puta.

⁴ O gaghi-enu inyoghi-inyoghi, agaghi-apia kwa ya apia n'obi, rue mbe o gedowori ikpe n'uwa; o bu kwa iwu-ya ka agwe-etiti nile g'echere.

⁵ Otú a ka Chineke, bú Jehova, siri, bú Onye k'eworo elu-igwe, seti kwa ha; Onye meworo uwa na ihe nile nke si nime ya aputa ka o sa mbara; Onye n'nye ndi bi n'elu ya ume ha n'ku, Onye n'nye kwa ndi n'eghari nime ya mo:

⁶ Mu onwem, bú Jehova, akp'owo gi n'ezì omume, M'g'ide kwa aka-gi, chebe gi, nye gi ka i buru obu-ndu nke ndim, ka i buru kwa ihè nke mba nile;

⁷ imeghe anya nile kpuru isì, ime ka onye-nkp'oro si n'ebe emechibidoworo ya puta, ime ka ndi nanodu n'ochichiri si n'ulo-nkp'oro puta.

⁸ Mu onwem bu Jehova; nke ahu bu aham: M'gaghi-enye kwa onye oz' nsopurum, M'gaghi-enye kwa arusi di iche iche apiri api otutom.

⁹ Ihe mbu, le, ha abiawo, o bu kwa ihe o'hu di iche iche ka Mu onwem n'egosi: tutu ha epue anameme ka unu nuru ha.

¹⁰ B'kuenu Jehova ab' o'hu, kwusanu otuto-Ya site na nsotu uwa; unu ndi n'ida n'oké osimiri, na u'j'ya, agwe-etiti nile, na ndi bi ha.

¹¹ Ka ozara na obodo-ya nile welie olu-ha, obodo ntà nile Kida bi: ka ndi bi na Sela tie nkpu onù, ka ha si n'elu ugwu nile tisie nkpu ike.

¹² Ka ha nye Jehova nsopuru, gosi kwa otuto-Ya n'agwe-etiti nile.

¹³ Jehova g'puta dika dike; dika onye-aga ka O g'kpote ekworo: O g'eti nkpu agha, e, O g'eti oké nkpu agha; n'imegide ndi-iro-Ya ka O n'eme Onwe-ya dike.

¹⁴ Edebewom onum du site na mbe ebighi-ebi gara aga; anama'ba nkiti, jisie onwem ike: dika nwanyi ime neme, otú a ka M'g'asu, udè, ku ume ngwa ngwa, Kusie ume ike n'otu.

¹⁵ M'g'eme ugwu na ugwu ntà ka ha ko ak', ihe-okukú-ha nile ka M'g'eme kwa ka o kp'wua; M'g'eme kwa osimiri ka ha gh' agwe-etiti, me kwa ka odo-miri nile tak'.o

¹⁶ M'ga-eme kwa ka ndi-isì je ije n'uzo ha namaghi; n'okporo-uzo ha namaghi ka M'g'eme ka ochichiri buru ihè n'iru ha, me kwa ebe bagoro abago ka ha guzozie. Ihe ndia ka M'g'eme, M'gaghi-arapu kwa ha.

¹⁷ Ha galaghachi azu, ihere g'eme ha nke-uku, bú ndi natukwasi arusi nile apiri api obi, ndi nasi arusi awuru awu, Unu onwe-unu bu chi-ayi.

¹⁸ Unu ndi nti chiri, nurunu; unu ndi-isì kwa legidenu anya, ka unu we hu uzo.

¹⁹ Onye kpuru isì, ma-obughi orum, ma-obu onye ka nti chiri, dika onye-ozim M'n'eziga? onye kpuru isì dika onye Mu na ya di n'udo, ma-obu onye kpuru isì dika oru Jehova?

²⁰ I huwo otutu ihe, ma i dighi-ariba ama; nti-ya abua ghere oghe, ma o dighi-anu ihe.

²¹ O toro Jehova utu, n'ihì, ezi omume-Ya, ime ka iwu-Ya di uku, na ime ka o di ebube.

²² Ma ndi nka bu ndi alutaworo ihe-ha n'agha na ndi apunaraworo ha ihe; ha adawo

n'ibudu n'olùlù, ha nile, ọ bu kwa n'ulo-nkpọrọ di iche iche ka ezobeworo ha: ha aghowo ihe-nluta-n'agha, ma ọ dighi onye-nnaputa; ha aghowo ihe apunaraworo madu, ma ọ dighi onye nāsi, Nyeghachi.

²³ Ònye n'etiti unu gēge nti na nka? ònye gāna nti, we nu ihe n'odi-n'iru?

²⁴ Ònye were Jakob nye ka ọ ghọ ihe apunaraworo madu, were Israel nye ndi nāluta ihe n'agha? ọ bughị Jehova? bú Onye ayi mehieworo megide, Onye ha nēkweghi kwa eje ije n'uzọ-Ya nile, ha egeghi kwa nti iwu-Ya.

²⁵ O we wukwasi ya ọnuma nke iwe-Ya, na ike nke agha; nke ahu we suye ya ọku buruburu, ma ọ maghi; o we re ya ọku, ma ọ dighi-atughari obi-ya na ya.

ISI 43

Ma ụbụ a, otú a ka Jehova siri, bú Onye kèworo gi, Jakob, Nke kpuwo-kwa-ra gi, Israel: Atula egwu, n'ihì na aḅaputawom i; akpọwom i n'aha-gi, nkem ka i bu.

² Mḅe i nāgabiga nime miri, gi ka M'gānọyere; mḅe i nāgabiga nime osimiri, ha agaghi-erùchapu gi: mḅe i nēje ije n'ọku, ọku agaghi-arụ gi; ire-ọku agaghi-ere kwa gi ọku.

³ N'ihì na Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-gi, na Onye Nsọ nke Israel, na onye-nzọputa-gi; enyewom Ijìpt ka ọ buru ihe-nḅaputa-gi, enyewom Etiopia na Seba n'ọnọdu gi.

⁴ Ebe i ghọworo ihe di oké ọnu-ahia n'anyam, ebe asọpuruwo-kwa-ra gi, ebe Mu onwem huwokwara gi n'anya; ya mere M'gēnye madu n'ọnọdu gi, nye kwa ndi di iche iche n'ọnọdu ndu-gi.

⁵ Atula egwu; n'ihì na gi ka M'nyere: M'gēme ka nkpuru-gi si n'Ọwuwa-anyanwu bia, M'gēsi kwa n'Ọdida-anyanwu chikọta gi;

⁶ M'gāsi Ugwu, Nye; si kwa Ndida, Eḅochila: me ka umum ndikom si n'ebe di anya bia, gi me kwa ka umum ndinyom si na nsọtụ uwa bia;

⁷ onye ọ bula nke anākpọ n'aham, nke M'kèwo-kwa-ra nye nsọpurum; akpuwom ya; e, emewom ya.

⁸ Me ka ndi kpuru ìsì nwere anya abua puta, ha na ndi nti chiri ma ha nwere nti.

⁹ Achikọtawo mba nile n'otù, kpọkọta kwa ndi nile di iche iche: ònye n'etiti ha gēgosi nka, me ka ayi nuru ihe mbu nile? Ka ha weputa ndi-àmà-ha, ka ewe gua ha na ndi ezi omume: ma-ọbu ka ha nuru, si, Ezi-okwu.

¹⁰ Unu onwe-unu bu ndi-àmàm, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta, na orùm nke M'roputara: ka unu we mara, kwerem, ghọta na Mu onwem bu Onye ahu: ọ dighi chi ọzọ eburu Mu onwem uzọ kpu, ma ọ bu nke gēsom n'azu.

¹¹ Mu onwem, ọbuná Mu onwem, bu Jehova; ọ dighi kwa onye-nzọputa di ma-ọbughi náním.

¹² Mu onwem egosiwo, zọputa kwa, me kwa ka anuru, ọ dighi kwa chi ala ọzọ di n'etiti unu: unu onwe-unu bu kwa ndi-àmàm, Ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta, Mu onwem bu kwa Chineke.

¹³ Ọzọ, site n'ubọchi ta Mu onwem bu Ya; ọ dighi kwa onye nānaputa n'akam: anamalu ọlu, ònye gēme kwa ka ọ laghachi azu?

¹⁴ Otú a ka Jehova siri, bú onye-nḅaputa-unu na Onye Nsọ nke Israel: n'ihì unu ka M'gaeziga ozi na Babilon, M'gēme kwa ka ha rida dika ndi-òsọ, ha nile, ọbuná ndi Kaldea, n'ugbọ nile nke iti-nkpu-ọnù-ha.

¹⁵ Mu onwem bu Jehova, Onye Nsọ unu, na Onye kèworo Israel, na Eze-unu.

¹⁶ Otú a ka Jehova siri, bú Onye ahu Nke nākwa uzọ n'oké osimiri na okporo-uzọ nime

miri di ike;

¹⁷ Nke nēme ka uḡo-ala na inyinya na usu-ndi-agha na dīnkpà puta; n'otù ka ha nēdinakṡta, ha agaghi-ebili; ha anyu a, dika ogħo-orīṡna ka emenyuwo ha emenyu:

¹⁸ Unu echetala ihe mbu nile, unu atughari-kwa-la ihe nile nke mḡe ochie n'obi.

¹⁹ Le, anameme ihe ṡhu; uḡu a ka ṡ gēpú; ùnu agaghi-ama ya? e, M'gēme ka uzṡ di n'ṡzara, me kwa ka osimiri di iche iche di n'ala tṡḡṡṡ n'efu.

²⁰ Anu ṡhia gāsṡpurum, bú nkita-ṡhia na enyi-nnunu: n'ihī na enyewom miri n'ṡzara na osimiri di iche iche n'ala tṡḡṡṡ n'efu, ime ka ndim ñua, bú ndi M'rṡputara:

²¹ ndi M'kpūwo nye Onwem, akukṡ otutom ka ha gākṡ.

²² Ma ṡ bughī Mu ka i kpṡkuwo, Jakob; kama ikem agwuwo gi, Israel.

²³ I kpughī aturu nke àjà-nsure-ṡku-gi nile biakutem; i jighī kwa àjà-gi nile sṡpurum. Ejighm onyinye-inata-iru-ṡma me ka i fè òfùfè, ejighkwam frankincense me ka ike gwu gi.

²⁴ I jighī ego zutaram uda calamus, i jighī kwa abuba nke àjà-gi nile me ka afṡ jubigam ókè: kama i jiwo nmehie-gi nile me ka M'fè òfùfè, i jiwo ajṡ omume-gi nile me ka ike gwum.

²⁵ Mu onwem, ṡbuná Mu onwem, bu Onye ahu Nke nēchichapu njehie-gi nile n'ihī Mu onwem; M'gaghi-echeta kwa nmehie-gi nile.

²⁶ Chetaram; ka ayi kpekṡ ikpe: gi onwe-gi kṡ akukṡ-gi, ka ewe gua gi n'onye ezi omume.

²⁷ Nna-gi mbu mehīere, ndi-nsughari-gi ejehiewo kwa megidem.

²⁸ M'gēme kwa ndi-isi di nsṡ ka ha ghara idi nsṡ, nye kwa Jakob ka ṡ buru ihe ewezugara ka ebibie ya, nye kwa Israel ka ṡ buru ihe-nkwulu.

ISI 44

Ma uḡu a, nuru, Jakob, bú orùm; nuru kwa, Israel, nke M'rṡputara:

² Otú a ka Jehova siri, bú Onye kēwo gi, Onye kpuwo-kwa-ra gi site n'afṡ nne-gi, Nke nēyere gi aka; Atula egwu, gi orùm, bú Jakob; na gi, Jeshurum, nke M'rṡputara.

³ N'ihī na M'gāwukwasi miri n'aru onye akpiri nākṡ nku, na ṡtutu miri-iyi n'ala-akṡṡ: M'gāwukwasi Mṡm n'aru nkpuru-gi, na ngṡzim n'aru umu i muru:

⁴ ha ewe pue n'etiti ahihia, dika osisi willow n'akuku iyi juputara na miri.

⁵ Otù onye gāsi, Onye Jehova nwere ka m'bu; onye ṡṡ gākṡ onwe-ya n'aha Jakob; onye ṡṡ gēdekwasī n'aka-ya, Onye Jehova nwere, ṡ gēji kwa aha Israel tue onwe-ya aha.

⁶ Otú a ka Jehova, Nke bu eze Israel na onye-nḡaputa-ya, bú Jehova nke usu nile nke ndi-agha, siri: Mu onwem bu onye mbu, Mu onwem bu kwa onye ikpe-azu; ṡ dighī kwa Chineke ṡ bula di ma ewezuga nání Mu onwem.

⁷ Ṗ bu kwa onye, dika Mu onwem, nākṡ, nēgosi ya, nēdorom ya n'usoro, site na mḡe M'doro ndi nke mḡe ebighi-ebi gara aga? ihe nile nke gādi n'iru, na nke gābia, ka ha gosi ha.

⁸ Unu atula oké egwu, unu ama-kwa-la jijiji: ṡ bughī site na mḡe gara aga ka M'meworo ka i nuru, gosi kwa gi ya? unu onwe-unu bu kwa ndi-àmàm. Ṗ di Chineke ṡṡ di ma ewezuga nání Mu onwem? é-è, ṡ dighī Oké Nkume ṡ bula di; ṡ dighī otù efu M'mara.

⁹ Ndi n-akpu arusi apiri api, ha nile bu ihe tṡḡṡṡ n'efu; ihe nile anāchṡsi nke ha agaghi-aba urù: ndi-àmà-ha kwa, ha onwe-ha adighi-ahu uzṡ, ha adighi-ama kwa; ka ihere we me ha.

¹⁰ Ònye kpuwo chi, ma-ṡbu wua arusi apiri api nke nābaghi urù ma-ṡli?

¹¹ Le, ihere gēme ndi ejikṡtara ya na ha; ndi-òkà kwa, ha onwe-ha bu ihe zara madu: ka

ha chikọta onwe-ha, ha nile, ka ha ọtọ; ha gātu oké egwu, ihere gēme ha n'otù.

12 Uzú nākpu ihe-ọlu, o were icheku alu, were kwa otùtù-ya nile akpu ya, were kwa ogwe-aka-ya di ike alu ya: ọzọ, agu nāgu ya, ike we ghara idi; ọ ñughi miri, o we da #mbà.

13 Onye-ọkà n'osisi nēseti eriri; ọ nēwere pencil kà ya; o were nkpu-ya nile akpucha ya, were kwa compass-ya kà ya, o we me ya ka ọ di ka ihe-atù nwoke, dika ima-nma nke madu, ibi n'ulo.

14 Ọ nēbuturu onwe-ya osisi cedar di iche iche, were kwa osisi holm na osisi oak, ọ nēme-kwa-ra onwe-ya otù osisi nētiti osisi nile nke oké ọhia ka o nwe ume: ọ kuwo osisi fir, miri-ozuzo nēme kwa ka o bùe ibù.

15 Ọ gābu-kwa-ra madu ihe isure ọku; o we were ufodu nime ha, nya ọku; e, ọ funwue ya, we sie achicha: e, ọ nāpi chi, we kpọ isi ala nye ya; o mewo ya arusi apiri api, we da kpue iru n'ala n'iru ya.

16 Nkera-ya ka o sureworo n'ọku; o ji nkera-ya eri anu; ọ nāru anu-ọruru, we rijue afọ: e, ọ nānya ọku we si, Ehe, aru ekpowom ọku, ahuwom ọku:

17 ma nke fọduru nime ya ka o meworo ka ọ ghọ chi, ọbuná arusi ya-akiri-api: ọ nāda kpu iru n'ala n'iru ya, nākpo kwa isi ala, nēkpere ya, si Naputam; n'ihì na chim ka i bu.

18 Ha amaghi, ha adighi-aghọta kwa: n'ihì na O techiwo anya-ha, ha we ghara ihu uzọ; O techiwo obi-ha, ha we ghara inwe uche.

19 Ọ dighi kwa onye nēchetara obi-ya, ọ dighi kwa ihe-omuma maọbu nghọta di isi, Nkera-ya ka m'sureworo n'ọku; ọzọ kwa, esiwom achicha n'elu icheku-ọku-ya nēre ere; anamaru anu rie: #m'gēme kwa nke fọduru nime ya ka ọ ghọ ihe-árú? ọ bu n'iru ogwe osisi ka m'gāda kpue iru n'ala?

20 Ọ bu onye ji ntu azù onwe-ya: obi akwara emò ewezugawo ya, o we ghara inaputa nkpuru-obi-ya, ma ọbu isi, Ọ bughi okwu-ugha, bú ihe di n'aka-nrim?

21 Cheta ihe ndia, Jakob; gi Israel kwa, n'ihì na orùm ka i bu: akpuwom i; orù M'nwere ka i bu: Israel, M'gaghi-echezọ gi.

22 Ehichapuwom njehie-gi nile, dika oké igwe-oji, hichapu kwa nmehie-gi nile, dika igwe-oji: laghachikutem; n'ihì na aḡaputawom i.

23 Tienu nkpu ọñù, unu elu-igwe, n'ihì na Jehova emewo ya; tienu nkpu, unu ebe nile di ala nke uwa; unu ugwu, tibenu nkpu ọñù, gi oké ọhia, na osisi ọ bula di nime ya: n'ihì na Jehova aḡaputawo Jakob, ọ bu kwa n'Israel ka Ọ gēme Onwe-ya ka Ọ ma nma.

24 Otú a ka Jehova siri, bú Onye-nḡaputa-gi na Onye kpuworo gi site n'afọ nne-gi: Mu onwem bú Jehova, Onye nēme ihe nile; Onye náním nēseti elu-igwe; Onye nāḡasa uwa; ọ bu onye ka Mu na ya nọ?

25 abum Onye nēmebi ihe-iriba-ama nile nke ndi-ekwukwu, M'nēme kwa ka ndi nāju ase wi ara; abum Onye nēme ka ndi mara ihe laghachi azu, M'nēme kwa ka ihe-omuma-ha ghọ ihe-nzuzu:

26 abum Onye nēme ka okwu orù-Ya guzosie ike, Nke nēmezu kwa ndum-odu ndi-ozì-Ya; Onye ahu Nke nēkwu okwu bayere Jerusalem, si, Agēbi ya; Nke nēkwu kwa okwu bayere obodo nile nke Juda, si, Agēwu ha; nkponkpọ-ebe-ya nile ka M'gēwuli kwa:

27 Onye ahu Nke nāsi ọbụ-miri, Takọ; osimiri-gi nile ka M'gēme kwa ka ha tachasia:

28 Onye ahu Nke nēkwu okwu bayere Sairọs, si, Ọ bu onye-ọzùzù-aturum, ihe nile nke nātọm utọ ka ọ gēmezu kwa: ọbuná n'ikwu okwu bayere Jerusalem, si, Agēwu ya; na n'isi ulo uku Chineke, Agātọ ntọ-ala-gi.

Otú a ka Jehova siri onye-Ya etere manu, bú Sair̄os, onye M'jideworo aka-nri-ya, iz̄oda mba di iche iche n'iru ya, ọ bu kwa úkwù ndi-eze ka M'gēkepu; imeghe uz̄o n'iru ya, agaghi-emechibido kwa ọnu-uz̄o-ama;

² Mu onwem gāga n'iru-gi, me ka nkputankpu ebe nile guzozie: ibo-ọnu-uz̄o ọla nile ka M'gētiwa, ihe-ntuchi ígwè nile ka M'gēbujipu kwa:

³ M'gēnye kwa gi àkù nke ọchichiri, na àkù zoro ezo nke ebe nzuzo di iche iche, ka i we mara na Mu onwem, Jehova, bu Onye ahu Nke nākp̄o gi n'aha-gi, ọbuná Chineke Israel.

⁴ N'ih̄i orùm, bú Jakob, na Israel nke M'r̄opotara, ka M'nākp̄o gi n'aha-gi: anametu gi aha, ọ bu ezie na i maghm.

⁵ Mu onwem bu Jehova, ọ dighi kwa onye ọz̄o di; ma ewezuga náním ọ dighi Chineke ọ bula di: M'nēke gi ihe-ọkiké n'úkwù, ọ bu ezie na i maghm:

⁶ ka ha we mara site n'owuwa anyanwu, site kwa n'Odida-anyanwu, na ọ dighi otù Chineke efu di ma-ọli ma ewezuga náním: Mu onwem bu Jehova, ọ dighi kwa onye ọz̄o di.

⁷ Abum Onye nākp̄u ih̄e na Onye nēkè ọchichiri; abum Onye nēme udo na Onye nēkè ihe ọj̄o: Mu onwem bu Jehova, Onye nēme ihe ndia nile.

⁸ Unu elu-igwe, nātasinu ezi omume site n'elu, ka mbara-ígwé nile nēzoda kwa ezi omume dika miri: ka ala meghe onwe-ya, ka ha we mia nz̄oputa dika nkpuru, ka o me kwa ezi omume ka ọ puk̄o n'otù; Mu onwem, bú Jehova, ekèwo ya.

⁹ Ahuhu gād̄iri onye nāluso Onye kpuworo ya ọgù! otù ej̄ùj̄ù nile nke ala! Ur̄o, ọ gās̄i onye nākp̄u ya, Gini ka i nāl̄u? ma-ọbu ọlu-gi, ọ gasi, Ọ dighi aka abua o nwere?

¹⁰ Ahuhu gād̄iri onye nās̄i nna-ya, Gini ka i nāmu? nke nās̄i kwa nwanyi, Ìme gini nēme gi?

¹¹ Otú a ka Jehova siri, bú Onye Ns̄o nke Israel na Onye kpuworo ya: Juanum ajuju bayere ihe nile nābia; nyenum iwu bayere umum, ma-ọbu bayere ọlu akam abua.

¹² Mu onwem emewo uwa, kè kwa madu n'elu ya: Mu onwem, akam abua setiri elu-igwe, ọ bu usu nile nke ihe-ha M'nyeworo iwu.

¹³ Mu onwem akp̄otewo ya n'ezi omume, ọ bu kwa uz̄o-ya nile ka M'gēme ka ha guzozie: onye ahu gēwu obodom, zilaga ndim emereri ka ha je biri n'ala ọz̄o, ọ bughi n'ih̄i ọnu-ahia, ọ bughi kwa n'ih̄i iri-ngo, ka Jehova nke usu nile nke ndi-agma siri.

¹⁴ Otú a ka Jehova siri, Ihe putara na nd̄oḅu Ij̄ipt nāḅu onwe-ya n'olu, na ọzuzu-ahia nke Etiopia, na ndi Saba, ndi toro ogologo, gāgabigakute gi, ndi i nwere ka ha gābu kwa; gi ka ha gēs̄o n'azu; na nkpor̄o ka ha gāgabiga: ọ bu kwa gi ka ha gākp̄o isi ala nye, gi ka ha gēkpere, si, N'ezie nime gi ka Chineke n̄o; ọ dighi kwa onye ọz̄o di, ọ dighi otù Chineke efu di ma-ọli.

¹⁵ N'ezie Gi onwe-gi bu Chineke Nke nēzobe Onwe-gi, Gi Chineke Israel, bú Onye-nz̄oputa.

¹⁶ Ihere emewo ha, e, etiyewo kwa ha n'ọn̄odu-ih̄ere, ha nile: n'otù ka ha lak̄oworo n'ọn̄odu-ih̄ere, bú ndi-òkà nēḅu arusi eḅuru eḅubu.

¹⁷ Jehova ej̄iwo nz̄oputa ebighi-ebi z̄oputa Israel: ihere agaghi-eme unu, agaghi-etiye kwa unu n'ọn̄odu-ih̄ere rue m̄be nile ebighi-ebi.

¹⁸ N'ih̄i na otú a ka Jehova Nke kèworo elu-igwe siri; Ya onwe-ya bu Chineke: Onye kpuworo uwa, me ya; Ya onwe-ya mere ka o guzosie ike, ọ bughi ihe t̄oḅor̄o n'efu ka Ọ kèr̄e ya, ọ bu ka ewe biri nime ya ka Ọ kpuru ya: Mu onwem bu Jehova; ọ dighi kwa Chineke ọz̄o di.

¹⁹ Ọ bughi na nzuzo ka M'kwuworo okwu, n'otù ebe nke ala ọchichiri; asighm nkpuru Jakob, Ch̄onum n'ebe t̄oḅor̄o n'efu: Mu onwem bu Jehova, Onye nēkwu ezi omume, Onye nēgosi ihe di iche iche ziri ezi.

- ²⁰ Chikọtanu onwe-unu, bia; biarunu nso n'otù, unu ndi mba nile ɓaputara aɓaputa: ha amaghi ama, bú ndi ahu nēbu osisi arusi-ha apiri api, ndi nēkpe-kwa-ra chi nādighi-azọputa.
- ²¹ Gosinu, weta-kwa-nu ha nso; e, ka ha ɓakọ ìzù n'otù: ònye mere ka anu ihe a site na mɓe gara aga? onye sitere na mɓe ochie gosi ya? ọ bughị Mu onwem, bú Jehova? ọ dighi kwa Chineke ọzọ di ma ewezuga nání Mu onwem; Chineke Nke nēme ezi omume na onye-nzọputa adighi ma ewezuga nání Mu onwem.
- ²² Chenum iru, ewe zọputa unu, unu nsọtu nile nke uwa: n'ihì na Mu onwem bu Chineke, ọ dighi kwa Chineke ọzọ di.
- ²³ Ejiwom Onwem nua iyi, otù okwu esiwo n'ọnnum puta n'ezi omume, ọ gaghi-alaghachi kwa, si, na Mu onwem ka ikperè nile ọ bula gēburu, Mu ka ire nile ọ bula gāñuru iyi.
- ²⁴ Nání na Jehova ka ezi omume nile na ike di, (mu ka agwara okwu a): Ya ka madu gābiakute, ihere gēme kwa ndi ahu nile iwe-ha di ọku megide Ya.
- ²⁵ Na Jehova ka agāgu nkpuru nile nke Israel na ndi ezi omume, ọ bu kwa na Ya ka ha gānya isi.

ISI 46

Bel eruruwo ala, Nebo amakpuwo amakpu; arusi nile ha di n'elu anumanu na n'elu anu-ulo: ihe nile unu nēbughariri bu ibu eboro ebo, ha bu ibu eboro anu nāda #mbà.

² Ha amakpuwo, ruru ala n'otù; ha apughi ime ka ibu wezuga onwe-ya, kama ha onwe-ha alawo na ndọta-agma.

³ Genum nti, unu uio Jakob, na ulo Israel nile fọduru afọdu, unu ndi bu ibu eboro ebo site n'afọ nne-unu, ndi eburu ebu site n'àkpà-nwa:

⁴ ọzọ, rue agadi Mu onwem bu Onye ahu, ru kwa isi-awọ Mu onwem gēku unu n'aka: Mu onwem emewo, Mu onwem gēbu kwa; e, Mu onwem gēku n'aka me kwa ka unu wepuga onwe-unu.

⁵ Ònye ka unu gasi na M'yiri ya, na Mu na ya rara nrata, na Mu di ka ya, ka ayi we yie?

⁶ Ndi ahu ndi nāwufu ọla-edo n'akpa, ndi nātù kwa ọla-ọcha n'ihe-ọtùtù, ha nēgota onye-nnucha-ọla, o we me ya ka ọ buru chi: ha nāda kpu iru n'ala, e, ha nākpọ isi ala.

⁷ Ha nēbuli ya n'ubu, n'ebu ya, we dọba ya n'ọnođu-ya, o we guzo; ọ gaghi-esi n'ebe-ya pua: e, madu gētiku ya nkpu, ma ọ gaghi-aza, ọ gaghi-azọputa ya n'ahuhu-ya.

⁸ Chetanu nka, jisi-kwa-nu ike: menu ka ọ biaghachi n'obi, unu ndi-njehie.

⁹ Chetanu ihe mbu nile site na mɓe ebighi-ebi gara aga: n'ihì na Mu onwem bu Chineke, ọ dighi kwa Chineke ọzọ di; abum Chineke, ọ dighi kwa otù efu di ka Mu onwem;

¹⁰ nēgosi ikpe-azu site na mbu, nēgosi kwa ihe nke anēmeghi eme site na mɓe ochie; nāsi, Ndum-ọdum gēguzosi ike, ọ bu kwa ihe nile nke nātọm utọ ka M'gēme:

¹¹ nēsi n'ọwuwa-anyanwu kpọ udele, nēsi kwa n'ala di anya kpọ onye gēme ndum-ọdum: e, ekwuwom, M'gēme kwa ka o me; ezubewom, M'gēme kwa ya.

¹² Genum nti, unu ndi di ike n'obi, ndi nọpuru ezi omume n'ebe di anya:

¹³ Ewetawom ezi omumem nso, ọ gaghi-adi n'ebe di anya, nzọputam agaghi-anọ kwa ọdù; M'we nye nzọputa nime Zaion, nye kwa Israel ima-nmam.

ISI 47

Rida, we nọdu n'ájá, gi nwa-abọghọ nāmaghi nwoke, bú ada Babilon; nọdu n'ala ghara inwe oche-eze, gi ada ndi Kaldea: n'ihí na í gaghi-abu kwa onye ha nākpọ nwanyi di nrò nke di kwa pekepeke.

² Were nkume-igwe-nri gwe utu ọka: kpupu ákwà-nkpuchi-gi, yipu uwe-nwuda-gi, kpughepu ogwe-ukwu-gi, gabiga osimiri di iche iche.

³ Agēkpughe ọtọ-gi, e, agāhu ita-uta-gi: ọbò ka M'gābò, M'gaghi-ezute madu.

⁴ Onye-n̄aputa-ayi, Jehova nke usu nile nke ndi-agha bu aha-Ya, bú Onye Nsọ nke Israel.

⁵ Nọdu du, ba n'ọchichiri, gi ada ndi Kaldea: n'ihí na í gāghi-abu onye ha nākpọ, Nwanyi-nwe ala-eze di iche iche.

⁶ Ewesaram ndim iwe, emerem ihe-nketam ka ọ ghara idi nsọ, M'we nye ha n'aka-gi: í nweghi obi-ebere n'aru ha; n'aru agadi ka í meworo ka yoke nke gi di arọ nke-uku.

⁷ Í we si, Rue m̄be ebighi-ebi ka m'gabu nwanyi-nwenu: í we ghara itukwasi ihe ndia n'obi-gi, í chetaghi ikpe-azu-ya.

⁸ Ma ūbu a nuru nka, gi nwanyi nēme ka o si tọ gi utọ, gi onye nānọ na ntukwasi-obi, nke nāsi n'obi-gi, Mu onwem nọ, ọ dighi kwa otù efu ọzọ di ma ewezuga nání mu onwem; m'gaghi-anọ dika nwanyi di-ya nwuru, m'gaghi-ama kwa ọbụba-aka-umu:

⁹ ma ihe abua ndia gābiakute gi n'otù ntabi-anyá n'otù ubọchi, bú ọbụba-aka-umu na ọnọdu nwanyi di-ya nwuru: dika izu-okè-ha si di ka ha biakwasiworo gi, n'ọtutu m̄basi-gi, na n'inwebiga-ume-ókè nke ọlu dibia-nrafu nile í nālu.

¹⁰ Í we tukwasi obi n'ihe ọjọ gi; í siwo, Ọ dighi onye nāhum; amam-ihe-gi na ihe-omuma-gi, nke ahu emewo ka í laghachi azu: í we si n'obi-gi, Mu onwem nọ, ọ dighi kwa otù efu ọzọ di ma ewezuga nání mu onwem.

¹¹ Ma ihe ọjọ abiakwasiwo gi; í gaghi-ama chi-ọbubọ di ya: nbibi gādakwasi kwa gi; í gaghi-enwe ike ikpuchi anyá-ya: íla-n'iyì gābiakwasi kwa gi na mberede, nke í nāmaghi.

¹² Biko, guzo n'ọlu dibia-nrafu nile í nālu, na n'ọtutu m̄basi-gi, nke í dọbụworo onwe-gi n'ọlu nime ha site na m̄be í nọ na nwata; eleghi anyá í gēnwe ike ibà urù, eleghi anyá í geme ka madu ma jijiji.

¹³ Ike agwuwo gi n'ọtutu ndum-ọdu-gi: biko, ka ha guzo ọtọ, we zọputa gi, bú ndi nēkè elu-igwe, ndi nēlegide kpakpando, ndi nēme ka amara kwa-ọnwá ihe gēme, n'ihe gābiakwasi gi.

¹⁴ Le, ha di ka ahihia-ọka kpọrọ nku; ọku erewo ha; ha agaghi-anaputa onwe-ha n'aka ire ọku: ọ bughí icheku-ọku nēre ere íjì n'ya ọku, ọ bughí kwa ọku inọdu n'iru ya.

¹⁵ Otú a ka ha diri gi, bú ihe nke í dọbụworo onwe-gi n'ọlu nime ha: ndi gi na ha nāzu ahia site na m̄be í di na nwata awaghariwo, onye ọ bula rue ofè nke ya; ọ dighi onye nāzọputa gi.

ISI 48

Nurunu nka, unu ulo Jakob, ndi anākpọ n'aha Israel, ndi siwo-kwa-ra na miri Juda puta; ndi jì aha Jehova anu iyi, ọ bu kwa Chineke Israel ka ha nēhota, ma ọ bughí n'ezi-okwu, ọ bughí kwa n'ezi omume.

² N'ihí na ha akpọwo onwe-ha ndi sitere n'obodo nsọ, ọ bu kwa Chineke Israel ka ha dabereworo; Jehova usu nile nke ndi-agha bu aha-Ya.

³ Ihe mbu nile site na m̄be ochie ka M'gosiworo; ọ bu kwa n'ọnum ka ha siri puta, M'we meka anu ha: na mberede ka M'mere ha, ha we me.

- ⁴ N'ihì na M'mara na onye siri ike ka i bu, na ọ bu akwara ígwè ka olu-gi bu, na egedege-iru-gi bu kwa ọla;
- ⁵ M'we gosi gi ya site na m̀be ochie; tutu o me emerem ka i nuru: ka i we ghara isi, Arusim emewo ha, ọ bu kwa arusim apiri api na arusim awuru awu nyere ha iwu.
- ⁶ I nuwo ya; gi le ihe a nile; unu onwe-unu kwa, ùnu agaghi-egosi ya? Emewom ka i nuru ihe ọhu di ichè site n'ụbụ a, bú ihe echebeworo na nzuzo, nke i nāmaghi.
- ⁷ Ụbụ a ka ekèworo ha, ọ bughì site na m̀be ochie; ọzọ, tutu ubọchi ta erue i nughi kwa ha;ka i we ghara isi, Le, amaram ha.
- ⁸ Otú ọ di, i nughi; i maghi kwa; site kwa na m̀be ochie nti-gi egheghi oghe: n'ihì na amaram na i nāghọbu nke-uku, ọzọ, Onye nējehie ejehie site n'afọ nne-ya, ka anākpọ gi.
- ⁹ N'ihì aham ka M'nēme ka iwem nọ ọdù, ọ bu kwa n'ihì otutom ka M'nēbọchi ya n'ebe i nọ, ka M'we ghara ibipu gi.
- ¹⁰ Le, anuchawom i, ma ọ bughì dika ọla-ọcha; arọputawom i n'oké ọku nke iweda-n'ala.
- ¹¹ N'ihì Mu onwem, n'ihì Mu onwem, ka M'gēme ya; n'ihì na le ka esi me ka aham ghara idi nsọ nke-uku! M'gaghi-enye kwa onye ọzọ nsọpurum.
- ¹² Gem nti, Jakob, na Israel, bú onye M'kpọworo: Mu onwem bu Onye ahu; Mu onwem bu onye mbu, Mu onwem bu kwa onye ikpe-azu.
- ¹³ E, akam atọwo ntọ-ala uwa, ọ bu kwa aka-nrim setipuworo elu-igwe: ọ buru na Mu onwem akpọ ha gēguzo ọtọ n'otù.
- ¹⁴ Chikọtanu onwe-unu, unu nile, nuru kwa; ònye n'etiti ha gosiworo ihe ndia? Onye ahu Jehova huworo n'anya gēme ihe nātọ Ya utọ na Babilon, ọ bu kwa ogwe-aka-ya gādakwasi ndi Kaldea.
- ¹⁵ Mu onwem, ọbuná Mu onwem, ekwuwo okwu; e, akpọwom ya: emewom ka ọ bia, ọ gēme kwa ka ije-ya ga nke-ọma.
- ¹⁶ Biakutenum nso, nurunu nka; site na m̀be mbu ọ bughì na nzuzo ka M'kwuworo okwu; site na m̀be ọdidi-ya, n'ebe ahu ka M'nọ: ma ụbụ a Onye-nwe-ayi Jehova ezitewom, mu na Mọ-Ya.
- ¹⁷ Otú a ka Jehova siri, bú Onye-nbaputa-gi na Onye Nsọ Israel: Mu onwem bu Jehova, Chineke-gi, Onye nēzì gi ime ihe nābà úrù, Onye nēme ka i zọ ije n'uzọ i gējeso.
- ¹⁸ Ọ gādim nọ nma ma asi na i n̄arari nti n'ihe nile M'nyere n'iwu! udo-gi ewe diwori ka osimiri, ezi omume-gi adi kwa ka nmali-miri nile nke oké osimiri:
- ¹⁹ nkpuru-gi gādiwo-kwa-ri ka ájá, umu nke si n'afọ-gi puta di ka umu-ihe si n'afọ oké osimiri ahu puta: agaghi-ebipuwori aha-ya ma-ọbu kpochapu ya n'irum.
- ²⁰ Sinu na Babilon pua, ọanarinu ndi Kaldea; werenu olu nke iti-nkpu-ọhù gosi, me ka anuru nka, menu ka ọ puta ìhè rue nsọtu uwa: sinu, Jehova aḅaputawo orù-Ya, bú Jakob.
- ²¹ Akpiri akpọghi ha nku m̀be O mere ka ha je ije n'ala kpọrọ nku: O mere ka miri si n'oké nkume rùputara ha: e, Ọ kpọwara oké nkume, miri we suputa.
- ²² Ọ dighi udo diri ndi nēmebi iwu, ka Jehova siri.

ISI 49

Genum nti, unu agwe-etiti; n̄a-kwa-nu nti, unu ndi di ichè ichè, site n'ebe di anya: Jehova esitewo na m̀be m'nọ n'afọ kpọm; site na m̀be m'nọ n'afọ nnem ka O hotaworo aham:

² O we me ka ọnum di ka mma-agha di nkọ, na ñdò aka-Ya ka O zobeworom; O we me ka m'ghọ àmùmà, n'àkpà-àkú-Ya ka O zebeworom:

³ O we sim, Orùm ka i bu; gi Israel, onye ọ bu nime gi ka M'gēme Onwem ka M'ma nma.

⁴ Ma mu onwem siri, N'efu ka m'dọ́bụworo onwem n'ọlu, n'ihì ihè tọ́bọ́rọ́ n'efu na otù nku-ume ka m'meworo ka ikem gwusia: n'ezie ikpém di n'aka Jehova, ugwo-olum di kwa n'aka Chinekem.

⁵ Ma ụbụ a Jehova siri, bú Onye kpuworom site n'afọ nnem iburu Ya orù, ime ka Jakob laghachikute Ya, ka ewe chikọta-kwa-ra Ya Israel: (anāsopu-kwa-ram n'anya Jehova, Chinekem aghowo ikem:)

⁶ O we si, Ọ bu ihè di kari nfe na i gāburum orù, ime ka ebo nile nke Jakob bilie, na ime ka ndi Israel echebere echebe lata: enyewokwam i ka i buru ihè nke mba nile, ibu nzọputam rue nsọtụ uwa.

⁷ Otú a ka Jehova, bú Onye-nhaputa Israel na Onye Nsọ ya, siri onye madu nēleda, onye bu ihè-árú nke mba nka, onye bu orù ndi nāchi achi: Ndi-eze gāhu, we kpọ isi ala; n'ihì Jehova Nke kwesiri ntukwasi-obi, bú Onye Nsọ nke Israel, Nke ọputaworo gi.

⁸ Otú a ka Jehova siri, Na m̀be ihè madu nātóm utọ́ ka M'zaworo gi, ọ bu kwa n'ubochi nzọputa ka M'nyeworo gi aka: M'gēchebe kwa gi, nye gi ka i buru ọ́bụ́ba-ndu nke ndim, ime ka ala bilie, ime ka ha keta ihè-nketa nile tọ́bọ́rọ́ n'efu;

⁹ nāsi ndi ekere aḅu, Puanu; nāsi ndi nọ́ n'ọ́chichiri, Putanu n'ìhè. N'uzọ́ nile ka ha gāzù onwe-ha, ọ bu kwa n'ugwu nile ọ́hia nādighi ka ebe-ita-nri-ha gādi.

¹⁰ Agu agaghi-agu ha, akpiri agaghi-akpọ́ kwa ha nku; miri na anyanwu agaghi-amaḅu kwa ha: n'ihì na Onye nwere obi-ebere n'aru ha gēdu ha, ọ bu kwa n'akuku isi-iyi nile juputara na miri ka O gēdu ha nwayọ́.

¹¹ M'gēme kwa ka ugwum nile ghọ́ uzọ́, agēme kwa ka uzọ́m nile atuliri atuli di elu.

¹² Le, ndia gēsi n'ebe di anya bia: le kwa, ndia gēsi n'Ugwu na n'Ọ́dida-anyanwu; ndia gēsi kwa n'ala Sainim.

¹³ Tienụ nkpu ọ́nù, unu elu-igwe; tegharia egwú ọ́nù, gi uwa; tiwanu nkpu ọ́nù, unu ugwu: n'ihì na Jehova akasiwo ndi-Ya obi, Ọ́ gēnwē kwa obi-ebere n'aru ndi-Ya ewedara n'ala.

¹⁴ Ma Zaion siri, Jehova arapuwom, Onye-nwe-ayi echezọ́wokwam.

¹⁵ Nwanyi, ọ́ gēchezọ́ nwa-ya nānu ara, we ghara inwe obi-ebere n'aru nwa afọ́-ya? e, eleghi anya ndia gēchezọ́, ma Mu onwem agaghi-echezọ́ gi.

¹⁶ Le, n'ọ́bu-akam abua ka M'kàworo gi àkà; m̀bidi-gi nile di n'irum m̀be nile.

¹⁷ Umu-gi emewo ngwa; ndi nākwada gi na ndi nēme ka i tọ́bọ́rọ́ n'efu gēsi nime gi pua.

¹⁸ Welie anya-gi abua le buruburu, we hu: ndia nile achikọtawo onwe-ha, biakute gi. Mu onwem nādi ndu, (ọ́ bu ihè si n'ọ́nu Jehova puta,) n'ezie ha nile ka i gēyiri dika ihè-ichọ́nma, were ha ke, dika nwunye ọ́hu.

¹⁹ N'ihì na, nkponkpọ́ ebe-gi nile na ebe-gi nile tọ́bọ́rọ́ n'efu na ala-gi akwadara akwada, n'ezie ụbụ a i gādikara ndi bi n'ala nkpa, ndi nēloda gi gānọ́ kwa n'ebe di anya.

²⁰ Umu nke m̀be ọ́bụ́ba-aka-umu-gi gāsi kwa na nti-gi abua ọ́zọ́, Ebe a dim nkpa: nyem ọ́nọdu ka m'we biri.

²¹ I gāsi kwa n'obi-gi, Ònye muru ndia nyem, ebe mu onwem bu onye aḅabaworo aka umu, na nwanyị-àgà, na onye emeworo ka ọ́ je biri n'ala ọ́zọ́, na onye ewezugara ewezuga? ma ndia, ònye mere ka ha toputa? Le, mu onwem fọ́duru, náním; ndia, òle ebe ha nọ́?

²² Otú a ka Onye-nwe-ayi, bú Jehova, siri, Le, M'gēweliri mba nile akam, ọ́ bu kwa ndi di iche iche ka m'gēbuliri ọ́kọ́lọtóm: ha gēkuta kwa umu-gi ndikom n'obi-ha, agēbu kwa umu-gi ndinyom n'ubu-ha.

²³ Ndi-eze gābu kwa nna nāzù umu-gi, ndi-eze-nwanyi-ha gābu kwa ndinyom nēnye umu-gi ara: ha gākpọ́ isi ala nye gi, kpue iru-ha n'ala, racha ájá ukwu-gi abua; i we mara na Mu onwem bu Jehova, Onye ihere agaghi-eme ndi nēle anyam.

²⁴ Àgānara dike ihe o wetara n'agha, ma-ọbu ndi onye ezi omume ọtara n'agha, àgēme ka ha wepuga onwe-ha?

²⁵ Ma otú a ka Jehova siri, Ọbuná ndi dike ọtara n'agha ka agēwepu, ọzọ, ihe onye nēme ka madu ma jijiji wetara n'agha, agēme ya ka ọ wepuga onwe-ya; ọ bu kwa onye nāluso gi ọgù, ọ bu kwa umu-gi ka Mu onwem gāzọputa.

²⁶ M'gēme kwa ka ndi nēme gi ihe-ike rie anu-arụ onwe-ha: ha gānubiga kwa ọbara onwe-ha ókè, dika ọ bu manya-vine ọhu: anu-arụ nile, bú madu, ewe mara na Mu onwem, Jehova, bu Onye-nzọputa-gi, na Onye-n̄aputa-gi, bú Onye di ike nke Jakob.

ISI 50

Otú a ka Jehova siri, Òle ebe akwukwọ nkwa nke nne-unu di, bú nke M'ji chupu ya? ma-ọbu ònye nime ndi M'nara ego n'ọmuru-nwa ka M'reworo unu n'aka ya? Le, ọ bu n'ihì ajọ omume nile nke unu ka erere unu, ọ bu kwa n'ihì njehie nile nke unu ka achupuru nne-unu.

² Gini mere onye ọ bula adighi m̄be M'biara? gini mere onye-ọziza adighi m̄be M'kpọrọ òkù? ọ bu na akam dikara nkpunkpu ma-ọli ịaputa? ma-ọbu ọ dighi ike di nimem inaputa? Le, n'ibasi-nba-ikem anameme ka oké osimiri tasia, anameme osimiri ka ha ghọ ọzara: azù-ha nēsì ísì, n'ihì na miri adighi, we nwua n'akpiri-ikpọ-nku.

³ Ejim iji-nji yikwasi elu-igwe dika uwe, ọ bu kwa akwà-nkpe ka M'nēme ka ọ buru ihe-n̄okwasi-ha.

⁴ Onye-nwe-ayi, bú Jehova, enyewom ire nke ndi-nmuta, ka m'we mara iwere okwu kwagide onye dara #mbà: Ọ nākpote ntim kwa-ututu, Ọ nākpote ntim inu ihe dika ndi-nmuta.

⁵ Onye-nwe-ayi Jehova emegheworom ntim, ma Mu onwem enupugh isi, alaghachighm azu.

⁶ Azum ka m'nyere ndi-oti-ihe, òtīm abua ka m'nyere ndi nēkwopu afu-ọnu: ezopughm irum n'ọnọdu-ihere anētiyem na ọbubú-ọnu.

⁷ Ma Onye-nwe-ayi Jehova nēyerem aka; n'ihì nka etiyeghm n'ọnọdu-ihere: n'ihì nka ka m'cheworo irum dika ọmú, ama-kwa-ram na ihere agaghi-emem.

⁸ Onye nāgum n'onye ezi omume di nso: ọdi onye mu na ya gēkpe? ka ayi guzo ọtọ n'otù: ònye bu onye ahu nwere okwu-ikpe ikwugidem? ya biakutem nso.

⁹ Le, Onye-nwe-ayi Jehova gēyerem aka: ònye bu onye ahu gāmam ikpe? le, ha nile gāka dika uwe; nla gērichapu ha.

¹⁰ Onye n'etiti unu bu onye nātu egwu Jehova, nēge nti n'olu orù-Ya? onye nke jeworo ije n'ọchichiri, nke ọ dighi onwunwu-ọku o nwere, ya tukwasi obi n'aha Jehova, dabere Chineke-ya.

¹¹ Le, unu nile ndi nāmuye ọku, ndi ji àkú nēre ọku eke onwe-unu n'úkwù dika ihe-ọkiké: jegharinu n'ire ọku-unu, na n'etiti àkú nile nēre ọku unu funwuworu. Ihe a esitewo n'akam diri unu; n'ihē-nwuta ka unu gēdina ala.

ISI 51

Genum nti, unu ndi nābaso ezi omume, ndi nāchọ Jehova: legidenu oké nkume anya nke esiri waputa unu, legide-kwa-nu ọnu olùlù nke esiri gwuputa unu.

² Legidenu Abraham, bú nna-unu, legide kwa Sera nke muputara unu: n'ihì na -o bu m̄be

ọ bu nání otù onye ka M'kpọrọ ya, M'we ọzie ya, me ka ọ ba uba.

³ N'ihí na Jehova akasiwo Zaion obi: Ọ kasiwo nkponkpọ ebe-ya nile, me ka ọzara-ya di ka Iden, me ka ala-ya nke ihe nādighi di ka ubi Jehova aḅara ogige; obi-utọ na ọ̀nù ka agāhu nime ya, na ekele, na olu abù ọma.

⁴ N'num nti, unu ndim; unu kwa mba nkem, gēnum nti: n'ihí na otù iwu gēsi n'ọnum puta, M'gēme kwa ka ikpém nwe ọ̀nọdu ka ọ buru ìhè nke ndi nile.

⁵ Ezi omumem di nso, nzọputam aputawo, ogwe-akam abua gēkpe ndi nile ikpe; agwe-etiti nile gēle anyam, ọ bu ogwe-akam ka ha gēchere.

⁶ Welienụ anya-unu le elu-igwe, legide-kwa-nu uwa di n'okpuru: n'ihí na elu-igwe gāpu n'anya dika anwuru-ọku, uwa gāka kwa nká dika uwe, ndi bi ya gānwu kwa dika anwu ntà: ma nzọputam gādiru mḅe ebighi-ebi, agaghi-ebibi kwa ezi omumem.

⁷ Genum nti, unu ndi mara ezi omume, bú ndi ahu nke iwum di n'obi-ha; unu atula egwu ita-uta madu, unu atu-kwa-la ujo nkwulu nile ha.

⁸ N'ihí na nla gērichapu ha dika uwe, aruru gērichapu kwa ha dika aji-anu: ma ezi omumem gādiru mḅe ebighi-ebi, nzọputam gādiru kwa ọ̀bọ nile.

⁹ Teta, teta, yiri ike dika uwe, gi ogwe-aka Jehova; teta, dika n'ubochi nile nke mḅe ochie, bú ọ̀bọ nile nke mḅe nile ebighi-ebi gara aga. Ọ bughi gi onwe-gi bu ihe ahu nke kpọwasiworo Rehab, nke mapúworo ogologo anu-miri?

¹⁰ Ọ bughi gi onwe-gi bu ihe ahu nke meworo ka oké osimiri tasia, bú miri nke ọ̀bọ-miri riri nne; nke meworo ebe nile miri emi nke oké osimiri ka ọ ghọ uzọ ndi emeworo ka ha nwere onwe-ha gēsi gabiga?

¹¹ Ndi Jehova aḅaputara aḅaputa gālata kwa, were iti-nkpu-ọ̀nù bata nime Zaion; ọ̀nù ebighi-ebi gādi kwa n'isi-ha: obi-utọ na ọ̀nù ka ha gābiarute, iru-újú na ize-ume aḅalawo.

¹² Mu onwem, ọbuná Mu onwem, bu Onye ahu nākasi unu obi; ọnye ka i bu, na i nātu egwu madu gānwu anwu, na i nātu egwu nwa madu nke agēme ka ọ di ka ahia;

¹³ i we chezo Jehova Onye meworo gi, Onye nēseti elu-igwe, to kwa ntọ-ala uwa: i we tua oké egwu mḅe nile ogologo ubochi nile n'ihí ọnuma nke onye-nkpaḅu, mḅe o doziri àkú ibibi? ma òle ebe ọnuma nke onye-nkpaḅu ahu di?

¹⁴ Onye-nkpọrọ nke nēruda eruda emewo ngwa ka atọpu ya; ọ gaghi anwu kwa we rida n'olùlù, nri-ya agaghi-akọ kwa ukọ.

¹⁵ Mu onwem bu kwa Jehova Chineke-gi, Onye nēme ka oké osimiri dere du, mḅe nmali-miri-ya nile nēbiḅọ: Jehova nke usu nile nke ndi-agha bu aha-Ya.

¹⁶ M'we tiye okwum nile n'ọnu-gi, ọ bu kwa na ñdò akam ka M'kpuchiworo gi, iku elu-igwe dika ihe-ọkukú, na itọ ntọ-ala nke uwa, na isi Zaion, Ndim ka i bu.

¹⁷ Teta, teta, bilie Jerusalem, nke siworo n'aka Jehova nua iko nke ọnuma-Ya; ọkwa ahu, bú iko nke isu-ngongo, ka i nūworo, nusia.

¹⁸ Ọ dighi onye-ndú o nwere n'etiti umu-ndikom nile ọ muworo: ọ dighi kwa onye nējide aka-ya n'etiti umu-ndikom nile o meworo ka ha tozue okè.

¹⁹ Ihe abua ndia adakwasiwo gi; ebere o nwere n'aru gi? nbibi na ntikpo na oké unwu na mma-agha: M'gēsi aña kasie gi obi?

²⁰ Umu-gi ndikom atubowo atubọ, dina ala n'isi èzí nile, dika anigọ mara n'onyà; ha bu ndi juputara n'ọnuma Jehova, na ibasi-nba-ike Chineke-gi.

²¹ N'ihí nka, biko, nuru nka, gi nwanyi ewedara n'ala, nke ihe nēḅu kwa, ma ọ bughi manya-vine:

²² otu a ka Onye-nwe-gi siri, bú Jehova, na Chineke-gi Nke nēkpe ọnu ndi-Ya n'ikpe, Le, ewepuwom n'aka-gi iko nke isu-ngongo, bú ọkwa ahu nke bu iko nke ọnumam; i gaghi-

añu kwa ya ọzọ:

²³ ma M'gētiye ya n'aka ndi nēmekpa gi aru; ndi siri nkpuru-obi-gi, Ruda n'ala, ka ayi we gabiga: i we me ka azu-gi di ka ala na dika èzí nye ndi nāgabiga.

ISI 52

Teta, teta, yiri ike-gi dika uwe, gi Zaion; yiri uwe-gi nile mara nma, gi Jerusalem, bú obodo nsọ: n'ihì na onye nēbighi úgwù na onye ruru árá agaghi-abata kwa nime gi ọzọ site n'ụbụ a.

² Rurupu onwe-gi, si n'ájá puta; bilie, nọdu ala, Jerusalem; topu onwe-gi aḅu di n'olu-gi, gi ada Zaion adọtara n'agha.

³ N'ihì na otú a ka Jehova siri, N'efu ka erere unu; ọ bughì kwa ego ka agēji ḅaputa unu.

⁴ N'ihì na otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri, Ọ bu Ijpt ka ndim ridaruru na mbu inọ n'ebe ahu dika ọbía: Asiria kwa, n'efu ka ọ meḅuru ha.

⁵ Ma ụbụ a, gini ka M'nwere ebe a, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), na ewepuwo ndim n'efu? ndi nāchi ha nākwasì ákwá ike, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), ọ bu kwa mḅe nile n'ogologo ubochi nile ka anēlelì aham.

⁶ N'ihì nka ka ndim gāmara aham: n'ihì nka ka ha gāmara n'ubochi ahu na Mu onwem bu Onye ahu Nke nēkwu okwu; lekwam.

⁷ Le, ka ha si ma nma nke-uku n'elu ugwu, bú ukwu nke onye nēzisa ozi ọma, bú onye nēme ka anuru okwu udo, onye nēzisa ozi ọma nke ezi ihe, onye nēme ka anuru okwu nzọputa; onye nāsi Zaion, Chineke-gi bu eze!

⁸ Nuru olu ndi-nche-gi! ha eweliwo olu-ha, n'otù ka ha nētikọ nkpu ọñù; n'ihì na anya na anya ka ha gāhu mḅe Jehova nālaghachikute Zaion.

⁹ Tiwanu nkpu ọñù, tienu nkpu ọñù n'ọtù, unu nkponkpọ ebe nke Jerusalem: n'ihì na Jehova akasiwo ndi-Ya obi, Ọ ḅaputawo Jerusalem.

¹⁰ Jehova aḅabawo ogwe-aka-Ya di nsọ ọtọ n'anya mba nile; nsọtu nile nke uwa we hu nzọputa nke Chineke-ayi.

¹¹ Wezuganu onwe-unu, wezuganu onwe-unu, sinu n'ebe ahu pua, unu emetula ihe ruru árá: sinu n'etiti ya pua: dinu ọcha, unu ndi nēbu ihe di iche iche nke Jehova.

¹² N'ihì na ọ bughì na ngwa ka unu gāpu, ọ bughì kwa na nḅalaga ka unu gēje: n'ihì na Onye nāga n'iru unu bu Jehova; ọzọ, Onye nāga n'azu unu bu Chineke Israel.

¹³ Le, orùm gēnwe uche, ọ gādi elu, agēbuli kwa ya, o we di elu nke-uku.

¹⁴ Dika ibobo gi si anwu ọtutu madu n'aru, (le ka iru-ya si buru ihe bibiri ebibi nke-uku kari onye ọ bula, udi-arua kwa kari umu madu!)

¹⁵ otú a ka ọ gēfesa ọtutu mba ọbara; n'ihì ya ka ndi-eze gēkpuchi ọnu-ha: n'ihì na ihe nke anākoghì nye ha ka ha huworo; ọ bu kwa ihe nke ha nāhughi ka ha ghọtaworo.

ISI 53

Ònye kwere ihe ayi nuworo? ogwe-aka Jehova kwa, n'àru onye ka ekpugheworo ya?

² N'ihì na o tolitere n'iru Ya dika ome, na dika nkporogwu nke putara n'ala kpọrọ nku: ọ dighi udi-arua oma ọ nwere, ọ dighi kwa ima-nma; ayi we hu ya, ma ọ maghi nma n'ile ya anya nke ayi gēji chọsie ya ike.

³ Eledara ya anya, ọ bu kwa onye madu rara aka; onye nwere ọtutu ihe-nḅu na onye mara ọria nke-ọma: e, dika onye madu nēzonari iru-ha, otú a ka eledara ya anya, ayi we ghara

igu ya n'ihe.

⁴ N'ezie ọ́ria nile nke ayi ka ya onwe-ya bupuwo, ihe-n̄bụ nile nke ayi kwa, o buruwo ha; ma ayi onwe-ayi guru ya n'onye etiwo ihe-otiti, onye Chineke tiwo ihe, na onye ewedara n'ala.

⁵ Ma ya onwe-ya bu onye amapúwo site na njehie nile nke ayi, onye azọpiaworo site n'ajọ omume nile nke ayi: ahuhu-nmehie nke udo-ayi di n'aru ya; ọ bu kwa ubiri-utari-ya ka ejiri me ka aru-ayi di ike.

⁶ Ayi nile kpafuru akpafu dika ịgwè aturu: ayi chere iru, onye ọ bula n'uzọ nke aka ya: ma Jehova emewo ka ajọ omume nke ayi nile dakwasi ya.

⁷ Achiri ya n'ihe-ike, ma ya onwe-ya wedara onwe-ya n'ala, we ghara isaghe ọnu-ya; dika aturu nke anākpuru ije n'ọbụbụ-ya, na dika nne-aturu nke dara ọbị n'iru ndi nākpacha ya aji; e, ọ dighi-asaghe ọnu-ya.

⁸ Site na nmebụ, site kwa n'ikpé, ka ewepuru ya: ma ndi ọbọ-ya, ọnye n'etiti ha nātughari n'obi na ebipuru ya n'ala ndi di ndu? site na njehie nke ndim ka ihe-otiti diri ya.

⁹ Ewe me ka ịlì-ya di n'etiti ndi nēmebi iwu, ya na ọgaranya nọ kwa n'ọnwu-ya; ọ bu ezie na ọ dighi ihe-ike o mereri, ọ dighi kwa aghughọ di n'ọnu-ya.

¹⁰ Ma ọ tọrọ Jehova uto ịzọpia ya; O mewo ka ọ ria ọ́ria: ọ buru na nkpuru-obi-ya achu àjà-ikpe-omuma, ọ gahu nkpuru-ya, me ka ubochi-ya nile di ogologo, ihe nke nātọ Jehova uto gāga kwa nke-oma n'aka-ya.

¹¹ Ihe nke sitere na ndọbụ nkpuru-obi-ya nāđọbụ onwe-ya n'ọlu ka ọ gāhu, afọ gēju ya: ihe-omuma-ya ka onye ezi omume ahu, bú orùm, gēji me ka ọrà madu ghọ ndi ezi omume: ajọ omume nile ha ka ya onwe-ya gēbu kwa.

¹² N'ihì nka ka M'gèkèrè ya òkè n'etiti ndi bara uba, o gēso kwa ndi nwere ume kèsa ihe ọ kwatara n'agha; n'ihì na ọ ịapuru nkpuru-obi-ya dika miri nye ọnwu, ọ bu kwa na ndi-njehie ka aguru ya: ma ya onwe-ya bupuru nmehie ọtutu madu, ọ bu kwa ndi-njehie ka ọ nāriọrọ aririọ.

ISI 54

Tie nkpu ọ̀nù, gi nwayi-àgà, bú nwayi nāmughi nwa; tiwa nkpu ọ̀nù, tisi kwa nkpu ike, gi onye ime nwa nēmegh: n'ihì na umu nke nwanyi arapuru nání ya di ọtutu kari umu nke nwanyi aluru na nwunye, ka Jehova siri.

² Me ka ebe ulo-ikwū-gi sa mbara, ka ha seti kwa ákwà-nkwuba nile nke ebe-obibi-gi nile; ebochila: me ka udọ-gi nile di ogologo, me kwa ka ntú-gi nile di ike.

³ N'ihì na n'aka-nri na n'aka-ekpe ka i gābasa; nkpuru-gi gēnweta kwa mba di iche iche, ọ bu kwa obodo di iche iche nke tọbọrọ n'efu ka ha gēme ka madu biri nime ha.

⁴ Atula egwu; n'ihì na ihere agaghi-eme gi: ka aghara itiye kwa gi n'ọ̀nọdu-ihere; n'ihì na agaghi-eme gi ka i nwe iru-ihere: n'ihì na i gēchezọ ihere nke m̄be i nọ na nwata, ọzọ, ita-uta nke ọ̀nọdu nwayi di-ya nwuru i nọ, i gaghi-echeta ya ọzọ.

⁵ N'ihì na di-gi bu Onye meworo gi; Jehova nke usu nile nke ndi-agha bu aha-Ya: ọzọ, onye-n̄aputa-gi bu Onye Nsọ nke Israel; Chineke nke uwa nile ka anākpọ Ya.

⁶ N'ihì na Jehova akpọwo gi dika nwanyi arapuru arapu nke o nēwuta kwa ya nime mọ-ya, bú nwunye alutara na nwata, m̄be ajuru ya, ka Chineke-gi siri.

⁷ N'otù ntabi-anyà di ntà ka M'rapuwo gi arapu; ma obi-ebere nile di uku ka M'gēji chikọta gi.

⁸ Na nrubiga-ókè nke iwe ka M'zonariri gi irum otù ntabi-anyà; ma ebere ebighi-ebi ka M'gēji nwe obi-ebere n'aru gi, ka Jehova, bú Onye-n̄aputa-gi, siri.

⁹ N'ihì na otú miri nke Noa ka nka dirim: n'ihì na dika M'ñuru iyi, si na miri nke Noa agaghi-erubiga kwa uwa ọzọ, otú a ka M'ñuwo iyi, si na M'gaghi-ewesa gi iwe, na M'gaghi-abasiri gi nba ike.

¹⁰ N'ihì na ugwu nile gāpu n'ọ̀nọdu-ha, agēwezuga kwa ugwu ntà nile n'ọ̀nọdu-ha; ma eberem agaghi-esi n'ebe i nọ pua, agaghi-ewezuga kwa ọ̀bụba-ndu nke udo nkem n'ọ̀nọdu-ya, ka Onye nwere obi-ebere n'aru gi siri, bú Jehova.

¹¹ Gi nwanyi ewedara n'ala, nke oké ifufe nēfeghari, nke anākasighi obi, le, Mu onwem gēdo nkume-gi nile n'ihe-ichọ-nma, were nkume sapphire tọ ntọ-ala-gi.

¹² M'gēme kwa ka elu akuku ulo-gi nile ghọ nkume ruby, me kwa ka ọnu-uzọ-ama-gi nile ghọ nkume carbuncle, me kwa ka ókè-ala-gi nile ghọ nkume di iche iche anāchọsi ike.

¹³ Ọzọ, umu-gi nile gābu ndi-nmuta Jehova; udo nke umu-gi gāba kwa uba.

¹⁴ N'ezi omume ka agēme ka i guzosie ike: gi nọpu nmebu n'ebe di anya, n'ihì na i gaghi-atu egwu; nọpu kwa ihe-ujọ n'ebe di anya, n'ihì na ọ gaghi-abiaru gi nso.

¹⁵ Le, ọ buru na onye ọ bula akpalie ise-okwu megide gi, o siteghi na Mu: onye ọ bula nke kpaliwo ise-okwu n'ebe i nọ gāda ada n'ihì gi.

¹⁶ Le, Mu onwem ekèwo uzú nke nāfù ọku icheku, nākpụ ihe-ọlu iji lu ọlu nke aka ya; Mu onwem ekèwo kwa onye-nbibì imebi emebi.

¹⁷ Ọ dighi ihe-agha ọ bula akpuwo imegide gi gāga nke-oma: ọzọ, ire ọ bula nke gēbili imegide gi n'ikpé ka i gāma ikpe. Nka bu ihe-nketa nke ndi-orù Jehova, ezi omume-ha nēsìte nam: ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.

ISI 55

Ge nti, onye ọ bula nke akpiri nākpọ nku, bianu na miri, onye ahu kwa nke nēnweghi ego; bianu, zuru ọka, rie; e, bianu, zuru kwa manya-vine na miri-ara-ehi nējighi ego nārùghi ọnu-ahia.

² N'ihì gini ka unu nātù ego inye n'ọ̀nọdu ihe nābughi nri? nà ihe putara na ndọbu unu nāđọbu onwe-unu n'ọ̀nọdu ihe nke nādighi-eju afọ? genum nti nke-oma, rie ezi ihe, ka ihe nke mara abuba tọ kwa nkpuru-obi-unu utọ.

³ Tọnu nti-unu n'ala, biakutem; nurunu, nkpuru-obi-unu ewe di ndu: Mu na unu gāba kwa ndu, bú ọ̀bụba-ndu ebighi-ebi, bú ebere nile kwesiri ntukwasi-obi nke emere Devid.

⁴ Le, enyewom ya ka ọ buru onye-àmà nye ndi nile di iche iche, ka ọ buru onye-ndú na onye-iwu nye ndi nile di iche iche.

⁵ Le, mba nke i nāmaghi ka i gākpọ, mba nke nāmaghi gi gābakute kwa gi, n'ihì Jehova, bú Chineke-gi, ọbuná n'ihì Onye Nsọ nke Israel; n'ihì na O mewo ka i ma nma.

⁶ Chọnu Jehova mbe anāchọta Ya, kpọkueni Ya mbe Ọ nọ nso:

⁷ onye nēmebi iwu, ya rapu uzọ-ya, onye nēme ajọ ihe, ya rapu èchìchè-ya nile: ya laghachikute kwa Jehova, Ọ gēnwe kwa obi-ebere n'aru ya; ya laghachikute kwa Chineke-ayi, n'ihì na Ọ gābaghara ya nmehie-ya n'uba.

⁸ N'ihì na èchìchè nkem, ha abughi èchìchè-unu, uzọ-unu kwa, ha abughi uzọm; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.

⁹ N'ihì na dika elu-igwe si di elu kari uwa, otú a ka uzọm nile di elu kari uzọ nile unu, ọ bu kwa otú a ka èchìchè nile di elu kari èchìchè nile unu.

¹⁰ N'ihì na dika oké miri-ozuzọ na snow si esi n'elu-igwe ezo, ma ọ bughì n'ebe ahu ka ọ nālaghachi, ma ọ buru na o bughì uzọ desia ala, we me ka o me ihe-omume, ka o pu kwa ihe-opupú; o we were nkpuru nye ọgha-nkpuru, were kwa nri nye onye nēri ihe;

- ¹¹ otú a ka okwum di nke nēsi n'ònum puta: ọ gaghi-alaghachikutem n'efu, ma ọ buru na o bughị uzọ mezu ihe tọrọm uto, we ga nke-oma n'ihe M'zigara ya.
- ¹² N'ihì na ọ̀nù ka unu gēji puta, udo ka agēji kwa duru unu: ugwu nile na ugwu ntà nile gētiwa nkpu ọ̀nù, n'iru unu, osisi nile nke ọhia gāku kwa aka-ha.
- ¹³ Nọnọdu ogwu osisi fir gētolite, ọ bu kwa n'ọnọdu nke ka osisi myrtle gētolite: o we ghoro Jehova aha, gho-kwa-ra Ya ihe-iriba-ama ebighi-ebi nke anāgaghi-ebipu ya.

ISI 56

- O**tú a ka Jehova siri, Debenu ikpé ziri ezi, me-kwa-nu ezi omume: n'ihì na nzọputam di nso ibia, ezi omumem di kwa nso ka ekpughe ya.
- ² Onye ihe nāgara nke-oma ka onye nēme nka na nwa madu nke nējidesi ya ike bu; onye nēdebe ubochi-izu-ike ghara ime ya ka ọ ghara idi nsọ, nke nēdebe kwa aka-ya ghara ime ihe ọjọ ọ bula.
- ³ Ka nwa ala ọzọ nke raparaworo na Jehova ghara ikwu okwu, si, Jehova aghaghi ikewapum na ndi-Ya: ka onozì ghara kwa isi, Le, mu onwem bu osisi kpọnwuru akponwu.
- ⁴ N'ihì na otú a ka Jehova siri ndi-onozì ndi nēdebe ubochi-izu-ikem nile, ndi rọputawo-kwa-ra ihe tọrọm uto, ndi nējidesi kwa ọbụba-ndum ike:
- ⁵ M'gēnye, ha n'ulom na nime m̀bìdim nile ihe-ncheta na aha di nma kari umu-ndikom, kari kwa umu-ndinyom; aha ebighi-ebi ka M'gēnye ha n'otù n'otù, nke anāgaghi-ebipu.
- ⁶ Umu ala ọzọ kwa, ndi nārapara Jehova, ijere Ya ozi, na ihu aha Jehova n'anya, na iburu Ya ndi-orù, onye ọ bula nke nēdebe ubochi-izu-ike ghara ime ya ka ọ ghara idi nsọ, nke nējidesi kwa ọbụba-ndum ike;
- ⁷ M'gēme ka ha biarue ugwu nsọm, M'gēme kwa ka ha ñuria n'ulo-ekperem; àjà-nsure-ọku nile ha na àjà nile ha gābu ihe nātọ uto n'elu ebe-ichu-àjàm: n'ihì na agākpọ ulom ulo ekpere diri ndi nile di iché iché.
- ⁸ Ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi puta, bú Jehova Nke nāchikọta ndi Israel achupuru achupu, Ọ si, Ndi ọzọ di kwa M'gāchikọtara ya, chikọtara ndi-ya achikọtara achikọta.
- ⁹ Unu anu ọhia nile, bianu iri ihe, unu anu nile di n'oké ọhia.
- ¹⁰ Ndi-nche-ya bu ndi-ìsì, ha nile amaghi ama; ha nile bu nkita dara ọbì, ha apughi iḅọ uja; ha bu ndi nārọ nrọ, nēdina ala, nāhu itu-òrù-ura n'anya.
- ¹¹ Nkita-ya nile nēribiga ihe ókè, ha amaghi afọ-ọjuju; ndi ahu bu kwa ndi-ọzùzù-aturu nāmaghi ighọta ihe: ha nile echewo uzọ nke aka ha iru, onye ọ bula ọ che urù-ya iru site n'akuku nile ọ bula.
- ¹² Ha si, Bianu, ka m'weta manya-vine, ka ayi ñubiga kwa ihe-ọ̀nụ̀nụ̀ nābà n'anya ókè; echi gādi kwa ka ta, ubochi di uku gabiga ókè nke-uku.

ISI 57

- O**nye ezi omume nāla n'iyì, ma ọ dighi onye ọ bula nētiye ya n'obi-ya; anēkpochapu kwa ndi-ebere, m̀ḅe ọ nādighi onye nāghọta na ekpochapuworo onye ezi omume n'iru ihe ọjọ.
- ² Ọ nābà n'udo; ha nēzu ike n'elu ihe-ndina-ya, onye ọ bula nke nāgazi agazi.
- ³ Ma unu onwe-unu, biaruenu nso ebe a, unu umu-ndikom nke nwanyi ji igwe-oji atu isi oma na isi ọjọ, unu nkpuru nke nwoke nākwa iko na nwanyi nākwa iko.
- ⁴ Ònye ka ọ nātọ unu uto imegide? ònye ka unu nāsaghepu ọnu mbara, riputasi kwa ire, imegide? ùnu onwe-unu abughi umu njehie, nkpuru okwu-ugha,

- ⁵ unu ndi nēme onwe-unu ka unu di ọku n'etiti osisi terebinth, n'okpuru osisi ndu ọ bula; ndi nēbu umu-unu na ndagwurugwu nile n'okpuru n̄pawa nke nkume nile di elu?
- ⁶ N'etiti nkume kworọ murumuru nke miri-iyi ka òkè-gi di; ha onwe-ha, ha onwe-ha bu ihe ruru gi n'ife-nzà: ọ bu kwa ha ka i wusiworọ àjà-ihe-ọ̀nụ̀nụ̀ nye, sure kwa àjà-nsure-ọku, bú onyinye-inata-iru-oma. Àgākasim obi bayere ihe ndia?
- ⁷ N'elu ugwu di elu, nke eme-kwa-ra ka ọ di elu, ka i doworo ihe-ndina-gi: ọ bu kwa n'ebe ahu ka i rigoro ichu àjà.
- ⁸ Ọ bu kwa n'azu ọnu-uzọ-gi na akuku-ọnu-uzọ-gi ka i doworo ihe-ncheta-gi: n'ihì na m̄be M'nānoghì ka i kpupuru ihe-ndina-gi, we rigo: i mere ka ihe-ndina-gi sa mbara, we soro ha ̄para onwe-gi ndu; i huru ihe-ndina-ha n'anya; aka-ha ka i huru.
- ⁹ I we were manu jegharikuru eze ahu, i me-kwa-ra manu-otite-gi nēsì ísì utọ ka ha ba uba, i zi-kwa-ra ndi-ukọ-gi n'ebe di anya, i we me onwe-gi ka i di ala rue ala-mọ.
- ¹⁰ N'iba-uba nke uzọ-gi ka ike gwusiri gi; i sighi, Ntukwasi-obi adigh: ndu aka-gi ka i chọ́tara; n'ihì ya i riaghi ọ́ria.
- ¹¹ Ma ònye ka i chebuworọ onwe-gi bayere ya, we tua egwu ya, na i nēkwu okwu-ugha, we ghara ichetam, ghara kwa itiyè ya n'obi-gi? Mù onwem adighi-āba nkítì ọ́buná site na m̄be ebighi-ebi gara aga, i we ghara itu egwum?
- ¹² Mu onwem gēgosi ezi omume-gi; ma ọlu-gi nile, ha agaghi-abara gi urù.
- ¹³ M̄be i nēti nkpu, ka ndi i chikọ́taworo naputa gi; ma ha nile ka ifufe gēfepu, otù nku-ume gēkupu ha: ma onye ahu nke nābabà nimem gēketa ala, nweta kwa ugwu nsom.
- ¹⁴ Ọ gāsì kwa, Tulienụ, tulienụ, dozienụ uzọ, bupunu ihe-isu-ngongọ n'uzọ ndim.
- ¹⁵ N'ihì na otù a ka Ọ siri, bú Onye di elu, Nke eme-kwa-ra ka Ọ di elu, Onye nēbi ebi m̄be nile ebighi-ebi, Onye Nsọ ka aha-Ya bu kwa: Ọ si, N'ebe di elu di kwa nsọ ka M'bi, M'biye-kwa-ra onye mọ-ya bu ihe azọpiara azọpia di kwa ala, ime ka mọ nke ndi di ume-ala n'obi di ndu, na ime ka obi nke ndi azọpiara azọpia nime mọ-ha di ndu.
- ¹⁶ N'ihì na ọ bughì rue m̄be ebighi-ebi ka M'gānalụ ọ̀gù, ọ bughì kwa rue m̄be nile ka M'ganēwe iwe: n'ihì na mọ gāda #mbà n'irum, ya na nkpuru-obi nile Mu onwem meworo.
- ¹⁷ N'ihì ajoy omume nke urù-ya ka M'were iwe, we tie ya ihe, nēzobe irum nēwe kwa iwe: o we nāga nēchighari azu n'uzọ nke obi-ya.
- ¹⁸ Uzọ-ya nile ka M'huworọ, M'gēme kwa ka aru di ya ike: M'gēdu kwa ya, nyeghachi ya nkasi-obi nile, nyeghachi kwa ndi-ya nēru újù.
- ¹⁹ Anamekè nkpuru ēbūbere-ọnu abua: Udo, udo, diri onye nọ n'ebe di anya, di-kwa-ra onye nọ nso, ka Jehova siri; M'gēme kwa ka aru di ya ike.
- ²⁰ Ma ndi nēmebi iwu di ka oké osimiri nke nāmaghari amaghari: n'ihì na ọ pughi idi jū, miri-ya nāmaputa kwa urọ na apiti.
- ²¹ Ọ dighi udo ndi nēmebi iwu nwere, ka Chinekem siri.

ISI 58

Were akpiri kpọ nkpu, ēbochila, welie olu-gi dika opì-ike, we gosi ndim njehie-ha, gosi kwa ulo Jakob nmehie-ha.

² Ma Mu ka ha nāchọ kwa-ubochi, imara uzom nile nātọ kwa ha utọ: dika mba nke mere ezi omume, nke nārapughi kwa ikpé nke Chineke-ha, ha nāriom ikpé nile nke ezi omume, ibiaru Chineke nso nātọ ha utọ.

³ Ha si, N'ihì gini ka ayi būworọ ọnu, ma I hughi? N'ihì gini ka ayi wedaworo nkpuru-obi-ayi n'ala, ma I dighi-ama? Le, n'ubochi obubu-ọnu-unu unu nāchọputa ihe nātọ unu utọ, ọ bu

kwa ihe nile nke putara na ndọbu ndi-ọlu-unu nāđọbu onwe-ha n'ọlu ka unu nānara n'ihe-ike.

⁴ Le, ọ bu n'ih i se-okwu na ilu-ògù ka unu nēbu ọnu, ya na iwere ọkpọ nke nmebi-iwu tiḡue: unu adighi-ebu ọnu dika ta ime ka anuru olu-unu n'elu.

⁵ Ọ bu dika nka ka obubu-ọnu nke M'nārọputa bu? bú ubọchi madu gēweda nkpuru-obi-ya n'ala? Ọ bu iruda isi-ya n'ala dika amì, na iḡasa-ákwà-nkpe na ntu n'okpuru ya? ọ bu nka ka i gākpọ obubu-ọnu na ubọchi nāto Jehova uto?

⁶ Ọ bughi nka bu obubu-ọnu M'nārọputa? itọpu aḡu nile nke nmebi-iwu, itọsa ihe-ọkiké nile nke yoke, na izilaga ndi anēmeḡu emeḡu ka ha nwere onwe-ha, ka unu tiji kwa yoke ọ bula?

⁷ Ọ bughi ikēsara onye agu nāgu nri-gi, ka i me kwa ndi ewedara n'ala ndi nāwaghari awaghari ka ha bata n'ulo-gi? mḡe i huru onye ḡa ọto, ka i kpuchie ya: ka i ghara kwa izonari onye-arug i onwe-gi?

⁸ Mḡe ahu ka ìhè-gi gāwaputa dika ututu, anu-arug ọhu gēpuchi kwa n'aru-gi ngwa ngwa: ezi omume-gi gāga kwa n'iru gi: nsọpuru Jehova gāga n'azu gi.

⁹ Mḡe ahu ka i gākpọ òkù, Jehova gāza kwa; i gētiku Ya, Ọ gāsi kwa, Lekwam. Ọ buru na i si n'etiti gi wezuga yoke ahu, na nsetipu nkpsi-aka, na ikwu aḡo ihe;

¹⁰ ọ buru kwa na i weputara onye agu nāgu ihe nkpuru-obi-gi chọro, ọ buru na i me ka aḡo ju nkpuru-obi ewedara n'ala; ìhè-gi gāwa nime ọchichiri, oké ọchichiri-gi gādi kwa ka etiti-ehihie:

¹¹ Jehova ganēdu kwa gi mḡe nile, me ka aḡo ju nkpuru-obi-gi n'ebe nile nkporo nku, Ọ gēme kwa ka ọkpukpu-gi nile di ike; i gādi kwa ha ubi aḡara ogige nke dere miri nke-oma, di kwa ka ebe miri nāsupta nke miri-ya nādighi-ata ata.

¹² Ndi gēsi n'aru-gi puta gēwu kwa ebe nile bu nkponkpọ ebe site na mḡe ebighi-ebi gara aga: ntọ-ala nke ọtutu ọḡo ka i gēwuli; agākpọ kwa gi Onye-nmechi ntipú, Onye-nkwazi okporo-uzo ibi ebi.

¹³ Ọ buru na i me ka ukwu-gi si n'ubọchi-izu-ike chighari, i we ghara ime ihe nāto gi uto n'ubọchi nsom; ọ buru kwa na i kpọ ubọchi-izu-ike ihe-uto, i kpọ kwa ihe nsọ nke Jehova ihe-nsọpuru; i we sọpuru ya, ghara ime ihe bu uzọ-gi nile, ghara ichọputa ihe nāto gi uto ma-ọbu ikwu okwu nke aka gi:

¹⁴ mḡe ahu ihe Jehova gāto gi uto; M'gēme kwa ka i nọkwasi ebe nile di elu nke uwa dika inyinya; M'gēme kwa ka i rie ihe-nketa nke Jakob, bú nna-gi: n'ih i na ọnu Jehova ekwuwo.

ISI 59

Le, aka Jehova adighi nkpunkpu kari izọputa; nti-Ya adighi kwa arọ kari inu ihe:

² kama aḡo omume nile unu aghọwo ihe nākpá ókè n'etiti unu na Chineke-unu, nmehie nile unu ezonariwo kwa unu iru-Ya, O we ghara inu.

³ N'ih i na ejiwo ọbara meru aka-unu, ejiwo kwa aḡo omume meru nkpsi-aka-unu; eḡḡere-ọnu-unu ekwuwo okwu-ugha, ire-unu nātamug aḡo ihe.

⁴ Ọ dighi onye nākpọ madu eje ikpé n'ezi omume, ọ dighi kwa onye nēji ikwesi-ntukwasi-obi eje ikpé: ha nātukwasi obi n'ih i tọḡoro n'efu, ha nēkwu kwa okwu-ugha; ha nāturu ime ọḡodu ọḡo, mua aḡo ihe.

⁵ Ákwá ubí ka ha buworo, ọ bu kwa ulu ududo ka ha nātu: onye ahu nke nēri ákwá-ha gānwu, ọzo, nke anāzọpia gāḡawaputa aḡu-ala.

⁶ Ulo-ududo-ha agaghi-agho uwe, ha agaghi-eji kwa ọlu di iche iche ha kpuchie onwe-ha: ọlu nile ha bu ọlu aḡo ihe, omume nke ihe-ike di kwa n'aka-ha.

- ⁷ Ukwu-ha nāḅa ọsọ ime ihe ọjọ, ha nēme kwa ngwa iwusi ọbara nēmeghi ihe ọjọ: èchìchè nile ha bu èchìchè ajoy ihe; nbibi na ntípia di n'okporo-uzọ nile nke ha.
- ⁸ Uzọ udo ka ha nāmaghi; ọ dighi kwa ikpé ziri ezi di n'uzọ nile ha: ha emewo ka okporo-uzọ nile ha ɓagorọ ha aḅago; onye ọ bula nke nāzọ ije na ya adighi-ama udo.
- ⁹ N'ihì ya ikpé nke ziri ezi adiwo anya n'ebe ayi nọ, ezi omume adighi-eru kwa ayi aru: ayi nēle anya ìhè, ma le, ọ bu ọchichiri; ayi nēle anya onwunwu-ọku, ma ọ bu n'oké ọchichiri ka ayi nējeghari.
- ¹⁰ Ayi nāsoghari ìsì na mḅidi dika ndi-ìsì, e, ayi nāsoghari ìsì dika ndi nēnweghi anya: ayi asuwo ngongọ n'etiti-ehihie dika ọ bu chi-ọjiji; n'etiti ndi nwere ezi ndu ayi nọ ka ndi nwuru anwu.
- ¹¹ Ayi nāḅọ uja dika bear, ayi nile, ọ bu kwa dika nduru ka ayi nēkwosi ákwá ike: ayi nēle anya ikpé ziri ezi, ma ọ digh: ayi nēle anya nzọputa, ma ọ di anya n'ebe ayi nọ.
- ¹² N'ihì na njehie-ayi bara uba n'iru Gi, nmehie nile nke ayi azawo kwa megide ayi: n'ihì na ayi na njehie nile ayi nọkọ n'otù; ọzọ, ajoy omume nile ayi, ayi mara ha:
- ¹³ njehie, na igonari Jehova, na isi n'iso Chineke-ayi laghachi azu, na ikwu okwu nmeḅu na nwezuga, na ime okwu-ugha nile site n'obi-ayi, na ikwuputa ha.
- ¹⁴ Emewo kwa ka ikpe ziri ezi laghachi azu, ezi omume nēguzo kwa n'ebe di anya: n'ihì na ezi-okwu asuwo ngongọ n'amá, izi-ezi apughi kwa ibata.
- ¹⁵ E, ezi-okwu aghowo ihe anāhughi; ọzọ, onye nēsi n'ihè ọjọ wezuga onwe-ya nēme onwe-ya ihe-nkwata: Jehova we hu ya, ọ jọ nọ n'anya-Ya na ikpé ziri ezi adighi.
- ¹⁶ O we hu na ọ dighi onye ọ bula di; ibobo we nwua Ya n'aru na ọ dighi onye nāriorọ ayi aririọ: ogwe-aka-Ya we wetara Ya nzọputa; ezi omume-Ya kwa, nke ahu nākwagide Ya.
- ¹⁷ O we yiri ezi omume dika uwe-agma, kpu kwa okpu-agma nzọputa n'isi-Ya; O yiri kwa uwe nile nke ibọ-ọbọ ka ha buru uwe-oyiyi-Ya, O were ekworo kpuchie Onwe-ya dika uwe-nwuda.
- ¹⁸ Dika nmeso nile ha si di, otú a ka Ọ gākwughachi, ọnuma ka Ọ gākwughachi ndi nēmegide Ya, nmeso-ha ka Ọ gākwughachi ndi-iro-Ya; Ọ gākwughachi agwe-etiti nile nmeso-ha.
- ¹⁹ Ha gātu kwa egwu aha Jehova site n'Ọdida-anyanwu, tu kwa egwu ebube-Ya site n'ọwuwa anyanwu: mḅe onye-nkpaḅu gābata dika miri-iyi, Mọ nke Jehova ganēbuli ọkọlọtọ imegide ya.
- ²⁰ Otù onye-nḅaputa gābiaru kwa Zaion, biakute ndi nēsi na njehie chigharia nime Jakob; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.
- ²¹ Ma Mu onwem, nka bu ọḅuḅa-ndum nke di n'etiti Mu na ha, ka Jehova siri: Mọm nke di n'aru gi, na okwum nile nke M'tiyeworo n'ọnu-gi, agaghi-apu n'ọnu-gi, na n'ọnu nkpuru-gi, na n'ọnu nkpuru nke nkpuru-gi, ka Jehova siri, site n'uḅu a we rue mḅe ebighi-ebi.

ISI 60

Bilie, nwue; n'ihì na ìhè-gi abiawo, ebube Jehova awawo kwa n'aru gi dika anyanwu.

² N'ihì na, le, ọchichiri nēkpuchi kwa ndi nile di iche iche: ma n'aru gi ka Jehova gāwa dika anyanwu, ebube-Ya ka agāhu kwa n'aru gi.

³ Mba nile gējeru kwa ìhè-gi, ndi-eze ejerue onwu-maramara nke ọwuwa-gi.

⁴ Welie anya-gi abua le buruburu, hu: ha nile achikotawo onwe-ha, ha abiakutewo gi: umu-gi ndikom gēsi n'ebe di anya bia, agēku kwa umu-gi ndinyom n'akuku-gi.

⁵ Mḅe ahu i gāhu we nwue enwu, obi-gi gātu kwa oké egwu, sa mbara; n'ihì na

- agēchigharikute gi ihe bara uba nke oké osimiri, àkù nke mba di iche iche gābiakute gi.
- ⁶ Ìgwè camel gēkpuchi gi, umu-camel nke Midian na Ifa: ha nile gēsi na Sheba bia: ọla-edo na frankincense ka ha gēbute, ọ bu kwa ozi ọma otuto Jehova ka ha gēzisa.
- ⁷ Ìgwè ewu na aturu nile nke Kida ka agāchikọtara gi, ebulu nile nke Nebaiot gējere gi ozi: ha gārigota n'ebe-ichu-àjàm dika ihe nātọ uto, M'gēme kwa ulo nke ima-nmam ka ọ ma nma.
- ⁸ Òle ndi bu ndia nke nēfe efe dika igwe-oji, ndi nēfe kwa dika nduru si eferue window-ha?
- ⁹ N'ezie Mu ka agwe-etiti nile gēchere, uḅọ nile nke Tashish gēbu kwa uzọ, ime ka umu-gi ndikom si n'ebe di anya bia, ha na ọla-ọcha-ha na ọla-edo-ha, ibiakute aha Jehova, bú Chineke-gi, na ibiakute Onye Nsọ nke Israel, n'ihì na O mewo ka i ma nma.
- ¹⁰ Umu ala ọzọ gēwu kwa mḅidi-gi nile, ndi-eze-ha gēje-kwa-ra gi ozi: n'ihì na n'iwem ka M'tiworo gi ihe, ma na mḅe ihe-gi nātọm uto ka M'nweworo obi-ebere n'aru gi.
- ¹¹ Ọnu-uzọ-ama-gi nile gēghe kwa oghe mḅe nile; agaghi-emechi ha n'ehihie ma-ḅbu n'abali; ka madu we bubatara gi àkù nke mba di iche iche, ndi-eze-ha aburu kwa ndi anēdu edu.
- ¹² N'ihì na mba ahu na ala-eze ahu nke nāgaghi-efè gi gāla n'iyì; e, aghaghi ime ka mba ahu nile toḅoro n'efu.
- ¹³ Ebube Lebanon gābiakute gi, osisi fir na osisi pine na osisi cypress n'otù; ime ka ọnọdu ebe nsọm ma nma, M'gēme kwa ka ọnọdu ukwum abua nwe nsọpuru.
- ¹⁴ Ọzọ, umu nke ndi nēweda gi n'ala gējekuru gi nēruda n'ala; ndi nile nke nēlèlì gi anya gākpọ kwa isi ala n'ḅbu-ukwu nke ukwu-gi abua; ha gākpọ kwa gi, Obodo Jehova, Zaion nke Onye Nsọ nke Israel.
- ¹⁵ N'onọdu ibu onye arapuru arapu na onye anākpọ asì nke i buworo, nke ọ nādighi onye nāgabiga n'etiti gi, M'gēme gi ka i ghọ nbili-elu ebighi-ebi, na ihe obi-uto nke ọtutu ọḅọ.
- ¹⁶ I gānu kwa miri-ara nke mba di iche iche, ọ bu kwa ara ndi-eze ka i gāmi: i we mara na Mu onwem, Jehova, bu Onye-nzọputa-gi na Onye-nḅaputa-gi, bú Onye di ike nke Jekob.
- ¹⁷ N'ọnọdu ọla M'gēweta ọla-edo, n'ọnọdu ìgwè M'gēweta ọla-ọcha, n'ọnọdu osisi M'gēweta ọla, n'ọnọdu nkume M'gēweta ìgwè: M'gēme kwa ka ndi-nlekọta-gi ghọ udo, M'gēme kwa ka ndi nāchi gi n'ihe-ike ghọ ezi omume.
- ¹⁸ Agaghi-anu kwa ihe-ike ọzọ n'ala-gi, agaghi-anu nbibi na ntipia n'ókè-ala-gi nile; ma i gākpọ mḅidi-gi nile Nzọputa, kpọ kwa ọnu-uzọ-ama-gi nile Otuto.
- ¹⁹ Anyanwu agaghi-abū-kwa-ra gi ìhè ọzọ n'ehihie; ma n'onwu-maramara ọnwa agaghi-enye gi ìhè: ma Jehova gāghoro gi ìhè ebighi-ebi, Chineke-gi gāgho-kwa-ra gi ima-nma-gi.
- ²⁰ Anyanwu-gi agaghi-ada kwa ọzọ, ọnwa-gi agaghi-ewepu kwa onwe-ya: n'ihì na Jehova gāghoro gi ìhè ebighi-ebi, ubochi nile nke iru-újú-gi ewe zue ezu.
- ²¹ Ndi-gi kwa, ha nile gābu ndi ezi omume, rue mḅe ebighi-ebi ka ha gēnweta ala; alaka nke ọkukúm, ọlu akam, ime ka M'ma nma.
- ²² Onye ntà n'etiti ha gāgho nnù abua na ọgu iri, onye dikarisiri ntà gāgho kwa mba nwere ume: Mu onwem, Jehova, gēme ka ọ bia ọsọsọ na mḅe-ya.

ISI 61

Mọ nke Onye-nwe-ayi, bú Jehova, di n'arum; n'ihì na Jehova etewom manu izì ndi ewedara n'ala ozi ọma; O zitewom ikechi ọnyá ndi obi-ha tiwara etiwa, ikpọsa ọrira gwa ndi adọtara n'agha, na ikpọsa nmeghepu ulo-nkpọrọ gwa ndi ekere aḅu;

² ikpọsa arọ mḅe ihe madu nātọ Jehova uto, na ubochi ibò-ḅḅ Chineke-ayi nwere; ikasi

ndi nile nēru újú obi;

³ idoro ndi Zaion nēru újú, inye ha ihe ọma ike n'isi n'ọnọdu ntu, manu obi-utọ n'ọnọdu iru-újú, ákwà-nbókwasí otuto n'ọnọdu mọ nke inyoghi-inyoghi; ka enwe kpọ ha osisi oak nke ezi omume, ihe-ọkukú nke Jehova, ime ka ọ ma nma.

⁴ Ha gēwu kwa ebe nile nke bu nkponkpọ ebe site na mbe ebighi-ebi gara aga; ebe nile nke toborọ n'efu nke ndi mbu ka ha gēwuli, me kwa ka nkponkpọ obodo nile di ọhu, bú ebe toborọ n'efu nke otutu ọbọ gara aga.

⁵ Ndi ala ọzọ gēguzo nāzù ìgwè ewu na aturu-unu, umu ala ọzọ gābu kwa ndi-ọlu-ubi-unu na ndi-ọlu-ubi-vine-unu.

⁶ Ma agākpọ unu onwe-unu ndi-nchu-àjà nke Jehova: ndi nējere Chineke-ayi ozi ka agāsi na unu bu: àkù nke mba di iche iche ka unu gēri, ọ bu kwa na nsọpuru-ha ka unu gānya isi.

⁷ N'ọnọdu ihere-unu unu gēnwe okpukpu: n'ọnọdu-ihere ha gēti nkpu ọnù n'òkè-ha: n'ihí ya n'ala-ha okpukpu ka ha gēnweta: ọnù ebighi-ebi gādiri ha.

⁸ N'ihí na Mu onwem, Jehova, nāhu ikpé ziri ezi n'anya, anamakpọ nnapu-n'ihe-ike n'ajọ omume asì; M'gēnye kwa ha ugwo-ọlu-ha n'ezi-okwu, ọ bu kwa ọbụba-ndu ebighi-ebi ka Mu na ha gāba.

⁹ Agāma kwa nkpuru-ha n'etiti mba nile, na umu nke putara n'aru ha n'etiti ndi nile di iche iche: ndi nile ndi nāhu ha anya gāmata ha, na ha onwe-ha bu nkpuru nke Jehova gọziworo.

¹⁰ Obi gātọm utọ nke-uku nime Jehova, nkpuru-obim gēteghari egwú ọnù nime Chinekem; n'ihí na Ọ chiríwo uwe nzọputa yikwasim, O werewo uwe-nwuda ezi omume kpuchiem, dika onye nālu nwunye ọhu si ewere ihe ọma ike n'isi ke onwe-ya dika onye-nchu-àjà, na dika nwanyi anālu ọhu si ewere ihe-ejiji-ya nile chọ onwe-ya nma.

¹¹ N'ihí na dika ala si eme ka ihe-opupú-ya puta, na dika ubi abara ogige si eme ka ihe aghaworo nime ya pue; otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova gēme ka ezi omume na otuto pute n'iru mba nile.

ISI 62

N'ihí Zaion m'gaghi-edebe ọnum du, na n'ihí Jerusalem m'gaghi-anọ jū, rue mbe ezi omume-ya gāputa ihè dika onwu-maramara, nzọputa-ya kwa dika ọwa nke nēnwu enwu.

² Mba di iche iche gāhu kwa ezi omume-gi, eze nile gāhu nsọpuru-gi: agākpọ kwa gi aha ọhu nke ọnu Jehova gāgu.

³ I gāghọ kwa okpu-eze nke ima-nma n'aka Jehova, na ákwà-ike-n'isi nke ala-eze n'ọbu-aka Chineke-gi.

⁴ Agaghi-agu kwa gi aha Nwanyi arapuru arapu ọzọ; agaghi-agukwa ala-gi aha Ala toborọ n'efu ọzọ: n'ihí na gi ka agākpọ Hefzi-ba, agākpọ kwa ala-gi Beula: n'ihí na ihe-gi nātọ Jehova utọ, agālu kwa ala-gi dika nwunye.

⁵ N'ihí na dika nwa-okorobia si aluru nwa-aḅoghọ nāmaghi nwoke, otú a ka umu-gi ndikom gālu gi: ọzọ, dika obi-utọ nke onye nālu nwunye ọhu nwere n'aru nwunye ọhu ya, otú a ka obi gātọ Chineke utọ n'aru gi.

⁶ N'elu mḅidi-gi nile, Jerusalem, ka M'doworo ndi-nche; ogologo ubochi nile ehíhie na abali, mbe nile, ha agaghi-edebe ọnu-ha du: unu ndi nēchetara Jehova ihe, unu ederela du,

⁷ unu ekwe-kwa-la ka O dere du, rue mbe Ọ gēme ka Jerusalem guzosie ike, ru kwa mbe Ọ gēme ya ka ọ buru otuto n'uwa.

⁸ Jehova ewerewo aka-nri-Ya, were kwa ogwe-aka-Ya di ike, nua iyi, si, N'ezie M'gaghi-
enye kwa ọka-gi ọzọ iburu ndi-iro-gi ihe-oriri ma-ọli; n'ezie umu ala ọzọ agaghi-anu kwa
manya-vine ọhu gi, nke i dọbuworo onwe-gi n'ọlu bayere ya:

⁹ kama ndi chikọtaworo ya gēri ya, we to Jehova; ndi kpokọtaworo ya gānu kwa ya
n'ogige nsọm nile.

¹⁰ Gabiganu, gabiganu n'ọnu-uzọ-ama nile; dozienu uzọ ndim; tulienụ, tulienụ uzọ atuliri
atuli; tutupunụ nkume; bulienụ ọkọlọtọ n'elu ndi nile di iche iche.

¹¹ Le, Jehova emewo ka anuru ya rue nsọtu uwa, si, Sinu ada Zaion, Le, nzọputa-gi
abiawo; le, ọkwukwu-ugwọ-Ya di n'aka-Ya, ugwọ-ọlu-Ya di kwa n'iru Ya.

¹² Ha gākpọkwa ha Ndi nsọ ahu, Ndi Jehova ọaputaworo: agākpọ kwa gi Obodo
achọputara achọputa, Obodo anārapughi arapu.

ISI 63

Ònye bu nka nēsi n'Edom bia, yiri uwe nācha ọbara-ọbara site na Bọzra? Ònye a nke
mara nma n'uwe-oyiyi-Ya, nāzọ ije n'iba-uba nke ike-Ya? Ọ bu Mu onwem nke nēkwu
okwu n'ezi omume, di ike izọputa.

² Gini mere ọ nācha uhie uhie n'uwe-oyiyi-Gi? gini mere uwe-Gi ji di ka onye nāzọ ukwu
n'ebe-inara-manya-vine?

³ Ebe-nzọcha-nkpuru-vine ka M'zọchara, náním; ma nime ndi nile di iche iche ọ dighi
onye ọ bula Mu na ya nọ: M'we zọcha ha n'iwem, zọda ha n'ọnumam; ọbara-ndu-ha we
fesa n'uwem nile, ọ bu kwa uwe-oyiyim nile ka M'meruru emeru.

⁴ N'ihia na ubọchi ibọ-ọbọ di n'obim, arọ nke ndi M'ọputaworo abiawo kwa.

⁵ M'we legide anya, ma ọ dighi onye nēne aka; ibobo we nwuam n'aru na ọ dighi onye
nākwagide: ogwe-akam we wetaram nzọputa; ọnumam kwa, ya kwagiderem.

⁶ M'we zọda ndi di iche iche n'iwem, me ka ha nūbiga ihe-ọnuu nābà n'anya n'ọnumam,
M'we me ka ọbara-ndu-ha ruda n'ala.

⁷ Ebere nile nke Jehova ka M'gēhota, ha na otuto nile nke Jehova, dika ihe nile si di nke
Jehova mesoworo ayi; na iba-uba nke ezi ihe emere ulo Israel, nke O mesoworo ha dika
obi-ebere-Ya nile si di, na dika iba-uba nke ebere-Ya si di.

⁸ O we si, N'ezie, ndim ka ha bu, umu ndi nādighi-ekwu okwu-ugha: O we ghoro ha onye-
nzọputa.

⁹ Na nkpaụ nile ha Ya ka anākpau, ọ bu kwa mọ-ozu nke iru-Ya zọputara ha: n'ihu-
n'anya-Ya na n'omiko-Ya Ya onwe-ya ọputara ha; O we palie ha, kuru ha ubọchi nile nke
mbe ebighi-ebi gara aga.

¹⁰ Ma ndi ahu nupuru isi, me ka o wuta Mọ Nsọ Ya: O we chigharia ghoro ha onye-iro, Ya
onwe-ya busoro ha agha.

¹¹ Ndi-Ya we cheta ubọchi nile nke mbe ebighi-ebi gara aga nke Moses, si, Òle ebe Onye
ahu nọ nke mere ka ha si n'oké osimiri rigoputa n'aka onye nāzù ìgwè ewu na aturu-Ya?
òle ebe Onye ahu nọ nke tiyere Mọ Nsọ Ya n'etiti ha?

¹² Nke nēme ka ogwe-aka-Ya mara nma je ije n'aka-nri Moses? Nke nēkewa miri n'iru ha,
imere Onwe-ya aha ebighi-ebi?

¹³ Nke nēme ka ha je ije n'ọbụ-miri dika inyinya n'ọzara, ha we ghara isu ngongo?

¹⁴ Dika anu-ulo nke nārída na ndagwurugwu, otú a ka Mọ nke Jehova nēme ka ha zuru
ike: otú a ka I duru ndi-Gi, imere Onwe-gi aha mara nma.

¹⁵ Si n'elu-igwe legide anya, si kwa n'ebe-obibi nke idi-nsọ-Gi na nke ima-nma-Gi le: òle

ebe ekworo-Gi na idi-ike-Gi nile di? idà-udà nke ngiri-afọ-Gi na obi-ebere-Gi nile n'ebe m'nọ jisiri onwe-ha ike.

¹⁶ N'ihì na Gi onwe-gi bu Nna-ayi; n'ihì na Abraham amaghi ayi, Israel adighi-amata kwa ayi: Gi onwe-gi, Jehova, bu Nna-ayi; Onye-nbaputa-ayi site na m̀be ebighi-ebi gara aga ka aha-Gi bu.

¹⁷ Jehova, n'ihì gini ka I nēme ka ayi si n'uzọ-Gi nile kpafue? n'ihì gini ka I nēme ka obi-ayi si n'egwu-Gi sie ike? Lata n'ihì ndi-orù-Gi, bú ebo nile nke ihe-nketa-Gi.

¹⁸ Ọ bu nání m̀be ntà ka ndi nsọ Gi nwetara ya: ndi nàkpàbu ayi azọdawo ebe nsọ Gi.

¹⁹ Ayi aghowo ndi I nāchighi site na m̀be ebighi-ebi gara aga, ndi anākpọkwasighi ha aha-Gi.

ISI 64

Ọ gādim nọ nma ma asi na I gādowa elu-igwe, ridata, ma asi na ugwu nile gēsi n'iru Gi rùda dika miri;

² dika m̀be ọku nāba umu osisi, dika m̀be ọku nēme ka miri ọ: ime ka ndi nēmegide Gi mara aha-Gi, ka mba di iché iché we si n'iru Gi ma jijiji.

³ M̀be I mere ihe di egwu nke ayi nēlegghi anya ha, I ridatara, ugwu nile siri n'iru-Gi rùda dika miri.

⁴ Ọbuná site na m̀be ebighi-ebi gara aga madu anughi, ha anutaghi kwa na nti, anya ahughi kwa otù Chineke, ma ewezuga nání Gi, Nke nāluru onye nēchere Ya ọlu.

⁵ I zutewo onye nēwere obi-utọ alu ezi omume, bú ndi nēcheta Gi n'uzọ-Gi nile: le, Gi onwe-gi were iwe, ayi we mehie: nime ha ka ayi nọworo m̀be ebighi-ebi, àgāzọputa kwa ayi?

⁶ Ayi we di ka onye ruru árí, ayi nile; na dika uwe emeruru emeru, otú a ka ezi omume nile ayi di: ayi we kpọnwua dika akwukwọ osisi, ayi nile; ajoy omume-ayi nēfepu kwa ayi, dika ifufe.

⁷ Ọ dighi kwa onye nākpọku aha-Gi, nke nākpọte onwe-ya ijide Gi: n'ihì na I zonariwo ayi iru-Gi, we me ka ayi ọaze site n'aka ajoy omume nile nke ayi.

⁸ Ma aḅua a, Jehova, Nna-ayi ka I bu: ayi onwe-ayi bu urọ, Gi onwe-gi bu onye nākpọ ayi; ọlu aka-Gi ka ayi nile bu.

⁹ Jehova, ewela iwe nke-uku, echeta-kwa-la ajoy omume rue m̀be ebighi-ebi: le, biko, legide anya, ndi-Gi ka ayi nile bu.

¹⁰ Obodo nsọ Gi nile aghowo ọzara, Zaion aghowo ọzara, Jerusalem aghowo ebe tọbọrọ n'efu.

¹¹ Ulo-ayi nke di nsọ nke ma-kwa-ra nma, ebe nna-ayi-hà toro Gi, aghowo ihe nsure-ọku: ihe nile ayi anāchọsi ike aghowo kwa nkponkpọ ihe.

¹² M̀be anēme ihe ndia, Ì gējisi Onwe-gi ike, Jehova? Ì gāḅa nkiti, we weda ayi n'ala nke-uku?

ISI 65

Ekwere ka ndi nājughị ajuju chọm; ekwere ka ndi nāchọsighm ike chọtam: asirim otù mba nke nākpọkughị aham, Lekwam.

² Aḅasawom akam abua ogologo ubochi nile nye otù ndi nke nēwezuga onwe-ha, ndi nēje ije n'uzọ nādighi nma, nēso èchìchè nile nke aka ha;

³ bú ndi ahu nke nākpasum iwe n'irum m̀be nile, nāchu àjà n'ubi nile agbara-ogige, nēsure kwa ihe-nsure-ọku nēsì ísì uto n'elu brick nile;

⁴ ndi nānọdu n'etiti ílì, nānọ kwa ọnọdu-abali n'ebe nile echebeworo na nzuzo; ndi nēri anu ezì, ofé nke ihe-árú di iche iche di kwa n'ihe-isi-ite nile ha;

⁵ ndi nāsi, Guzoro onwe-gi iche, abiarula nsom, n'ihì na edowom i ihe nsọ: ndia bu anwuru-ọku n'imim, ọku nke nēre ogologo ubochi nile.

⁶ Le, ọ bu ihe edeworo n'akwukwọ n'irum: M'gaghi-agba nkiti, kama M'gākwughachi, e, M'gākwughachi n'obi-ha,

⁷ ajọ omume nile nke unu na ajọ omume nile nke ndi bu nna-unu n'otù, ka Jehova siri, bú ndi sureworo ihe-nsure-ọku nēsì ísì uto n'elu ugwu nile, takwam uta n'elu ugwu ntà nile: M'gēbu kwa uzọ t̀ta ọlu-ha n'obi-ha.

⁸ Otú a ka Jehova siri, Dika anāchọta manya-vine ọhu n'uyọkọ nkpuru-vine, ewe si, Ebibila ya, n'ihì na ngozi di nime ya: otú a ka M'gēme N'ihì ndi-orùm, ka M'we ghara ibibi ha nile.

⁹ M'gēme kwa otù nkpuru ka o si na Jakob puta, na otù onye-nnweta nke ugwum nile ka o si na Juda puta: ndi M'roputaworo ewe nweta ya, ndi-orùm gēbi kwa n'ebe ahu.

¹⁰ Sheron gāghọ kwa ebe-ita-nri nke ìgwè ewu na aturu, ndagwurugwu Ekoa gāghọ kwa ebe ìgwè ehi nāmakpu amakpu. diri ndim chọworom.

¹¹ Ma unu onwe-unu ndi nārapu Jehova, ndi nēchezọ ugwu nsom, ndi nēdoro Gad table n'usoro, ndi nābajuru Meni manya gwara ọgwa;

¹² M'gāgukọta unu nye mma-agha, unu nile gēruru kwa ala ka ewe ọue unu; n'ihì na akporom unu òkù, ma unu azaghm; ekwurum okwu, ma unu anughi; unu we me ihe jorọ njọ n'anyam abua, ọ bu kwa ihe nke nātogh̃m uto ka unu roputara.

¹³ N'ihì nka ka Onye-nwe-ayi Jehova ji kwue otú a, si, Le, ndi-orùm gēri ihe, ma agu gāgu unu onwe-unu: le, ndi-orùm gāñu, ihe-ọñuñu, ma akpiri gākpọ unu onwe-unu nku: le, ndi-orùm gāñuri ọñu, ma ihere gēme unu onwe-unu:

¹⁴ le, ndi-orùm gēti nkpu ọñù site n'obi di nma, ma unu onwe-unu gēti nkpu site n'ihe-nb̃u nke obi, unu gēs̃ite kwa na ntiwa nke mọ-unu kwasi ákwá ike.

¹⁵ Unu gārapu aha-unu n'azu ighorọ ndi M'roputaworo ihe-ọb̃uḡa-iyi, Onye-nwe-ayi Jehova gēme kwa ka i nwua; ma Ọ gākpọ ndi-orù-Ya aha ọzọ:

¹⁶ onye ahu nke nāgozi onwe-ya n'uwa ewe gozie onwe-ya nime Chineke nke ezi-okwu; onye ahu kwa nke nāñu iyi n'uwa gēji Chineke nke ezi-okwu ñua; n'ihì na echezowo ahuhu mbu nile, na n'ihì na ezonariwo ha n'anyam abua.

¹⁷ N'ihì na, le, M'gaje ikè elu-igwe ọhu na uwa ọhu: agaghi-echeta kwa ihe mbu nile, ha agaghi-abata kwa n'obi.

¹⁸ Ma otú ọ di, ka obi tọ unu uto, teghari-kwa-nu egwú ọñù rue m̀be ebighi-ebi n'ihì ihe nke Mu onwem nēkè: n'ihì na, le, M'nēkè Jerusalem ibu ihe nteghari-egwú-ọñù, ndi-ya kwa, ibu ihe obi-uto.

¹⁹ M'gēteghari kwa egwú ọñù n'aru Jerusalem, obi gātọkwam uto n'aru ndim: agaghi-anu kwa olu ikwa-ákwá nime ya ọzọ, ma-ọbu olu iti-nkpu.

²⁰ Ọ dighi nwa ọhu nwuchuru anwuchu gēs̃ite kwa n'ebe ahu ọzọ, ma-ọbu agadi nke nānọzughi ubochi ndu-ya: n'ihì na nwata gāñwu m̀be ọ b̃ara ọgu arọ ise, agākocha kwa onye-nmehie m̀be ọ b̃ara ọgu arọ ise.

²¹ Ha gēwu kwa ulo, biri nime ha; ha gāku kwa ubi-vine, rie nkpuru-ha.

²² Ha agaghi-ewu ulo, onye ọzọ ebichie; ha agaghi-aku, onye ọzọ erie: n'ihì na dika ubochi nile nke osisi si di, otú a ka ubochi nile nke ndim gādi, ndi M'roputaworo gēnwe kwa ihe aka-ha lutara m̀be di anya nke-uku.

²³ Ha agaghi-adọbu onwe-ha n'ọlu n'efu, ha agaghi-amu umu nye obi-ọlulọ-miri: n'ihì na nkpuru nke ndi Jehova goziworo ka ha bu, ha na umu gēsi n'aru-ha puta.

²⁴ O gēru kwa na, tutu ha akpọ, Mu onwem gāza; m̀be ha onwe-ha nọ nēkwu okwu, Mu onwem gānu.

²⁵ Anu-ọhia wolf na nwa-aturu gātakọ nri n'otù, ọdum gāta kwa ahìhia dika ehi: ma agwọ, ájá gābu nri-ya. Ha agaghi-eme ihe ọjọ, ha agaghi-ebibi kwa, n'ugwu nsọm nile, ka Jehova siri.

ISI 66

Otú a ka jehova siri, Elu-igwe bu oche-ezem, uwa bu kwa ihe-ǹbakwasi-ukwum: àha ulo gini ka unu gēwulum? ma-ọbu àha ebe gini gābu ebe-izu-ikem?

² N'ihì na ihe nile ndia ka akam meworo, ihe ndia nile ewe di, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta: ma onye a ka M'gēlegide, ọbuná onye ewedara n'ala nke etiḅu-kwa-ra mọ-ya etiḅu, onye nāma kwa jijiji n'okwum.

³ Onye nēḅu ehi di ka onye nētiḅu madu; onye ji nwa-aturu achu àjà di ka onye nāḅaji olu nkita; onye nēsure àjà-nsure-ọku, bú onyinye-inata-iru-ọma, di ka onye nēsure ọbara ezì; onye nēsure frankincense ka ọ buru ihe-ncheta di ka onye nāgozi ajọ ihe: e, ndi ahu arọputawo uzọ nile nke aka ha, ọ bu kwa ihe-árú nile ha nātọ nkpuru-obi-ha utọ;

⁴ Mu onwem gārọputa kwa ichì-ọchì nile ha, me kwa ka ihe-ujọ nile ha biakwasi ha; n'ihì na M'kpọrọ òkù, ma ọ dighi onye nāza; ekwulum okwu, ma ha anugh: ha we me ihe jọrọ njọ n'anyam, ọ bu kwa ihe ahu nke nātogh̃m utọ ka ha rọputara.

⁵ Nurunu okwu Jehova, unu ndi nama jijiji n'okwu-Ya: Umu-nne-unu ndi nakpọ unu asì, ndi nāchupu unu n'ihì aham, asiwo, Ka asọpuru Jehova, ka ayi we lekwasi ọ̀nù-unu anya: ma ihere gēme ndi ahu.

⁶ Ge ntì, olu nkpotu nēsite n'obodo, olu nēsite n'ulo uku Chineke, bú olu Jehova Onye nākwughachi ndi-iro-Ya nmeso-ha.

⁷ Tutu ime eme ya, ọ muru nwa; tutu ihe-nḅu nke diri ya abia, ọ muputara nwa-nwoke.

⁸ Ònye nuworo ihe dika nka? ònye huworo ihe dika ndia? Ìme ala gēme ya n'otù ubọchi? àgāmu mba n'otù m̀be? n'ihì na ime mere Zaion, ọ mu-kwa-ra umu-ya.

⁹ Mù onwem gēme ka nwa rue ọmumu, ghara ime ka amua ya? ka Jehova siri: ma-ọbu Mu onwem nke nēme ka amua, M'gēmechi àkpà-nwa? ka Chineke-gi siri.

¹⁰ Soronu Jerusalem n̄uria, teghari-kwa-nu egwú ọ̀nù n'ihì ya, unu ndi nile nāhu ya n'anya: ka obi tọ unu utọ n'ebe ọ nọ site n'obi-utọ, unu ndi nile nēru újù bayere ya:

¹¹ ka unu we n̄ujue ara nkasi-obi-ya nile afo; ka unu we miputa ara, njubiga-ókè nke nsọpuru-ya ewe tọ unu utọ.

¹² N'ihì na otú a ka Jehova siri, Le, M'nēsetiru ya udo dika osimiri, na nsọpuru nke mba di iche iche dika iyi nke nērubiga ókè, unu gāmiputa nime ha; n'akuku ka agēkuru unu, ọ bu kwa n'ikperè ka agātughari unu.

¹³ Dika onye nke nne-ya nākasi obi, otú a ka Mu onwem gākasi unu obi; ọ bu kwa nime Jerusalem ka agākasi unu obi.

¹⁴ Unu gāhu kwa ya, o we tọ obi-unu utọ, ọkpukpu nile unu gējuputa na ndu dika ahìhia ndu: agāma kwa aka Jehova n'ebe ndi-orù-Ya nọ, Ọ gēwesa kwa ndi-iro-Ya iwe.

¹⁵ N'ihì na, le, Jehova gēji ọku bia, uḅọ-ala-Ya nile gādi kwa ka oké ifufe; iji ọnuma nyeghachi iwe-Ya, na iji ire ọku nyeghachi ibasi-nba-ike-Ya.

¹⁶ N'ihì na ọku ka Jehova gēji soro anu-arù nile, bú madu, je ikpé, Ọ gēji kwa mma-agha-

Ya: ndi Jehova ɓuworo gaba uba.

17 Ndi nēdo onwe-ha nsɔ ndi nēme onwe-ha ka ha di ɔcha ibà n'ubi nile aɓara ogige, n'azu otù onye di n'etiti, ndi nēri anu ezì, na ihe-árú ahu, na òké; n'otù ka ha gāgwusi, ɔ bu ihe si n'onu Jehova puta.

18 Ma Mu onwem, amaram ɔlu nile ha na èchìchè nile ha: mɓe nābia ijikɔta mba nile na asusu nile; ha gābia kwa, hu ebubem.

19 M'gēdo kwa ihe-iriba-ama n'etiti ha, si kwa n'etiti ha ziga ndi ɓaputara aɓaputa ka ha jekuru mba nile, bú Tashish, na Pul, na Lud, ndi nāɔɔ uta, jekuru Tubal na Jevan, jekuru agwe-etiti nile di anya, ndi nānughi ihe bayerem, ndi nāhughi kwa ebubem: ha gēgosi ebubem n'etiti mba nile.

20 Ha gēme kwa umu-nne-unu nile ka ha si na mba nile bia ibu onyinye-inata-iru-oma enyere Jehova, n'elu inyinya, na n'uɓɔ-ala, na n'uɓɔ-ala nwere ihe-okpukpu, na n'elu inyinya mule, na n'elu anu di ngwa, rue ugwu nsom, bú Jerusalém, ka Jehova siri, dika umu Israel si ewebata onyinye-inata-iru-oma-ha n'ulo Jehova n'ihe di ɔcha.

21 ɔ bu kwa ufɔdu nime ha ka M'gēwere ibu ndi-nchu-àjà na ibu ndi Livai, ka Jehova siri.

22 N'ihì na dika elu-igwe ɔhu na uwa ɔhu, nke Mu onwem nēme, ganēguzo n'irum, (ɔ bu ihe si n'onu Jehova puta), otú a ka nkpuru-unu na aha-unu gēguzo.

23 ɔ gēru kwa, na site n'otù ɔnwa ɔhu rue ɔnwa ɔhu ɔzɔ, na site n'otù ubɔchi-izu-ike rue ubɔchi-izu-ike ɔzɔ, anu-arù nile, bú madu, gābia ikpɔ isi ala n'irum, ka Jehova siri.

24 Ha gāpu kwa, lekwasi ozu nile nke ndi nējehie ejehie megidem: n'ihì na ikpuru-ha agaghi-anwu, ɔku-ha agaghi-anyu kwa; ha gābu-kwa-ra anu-arù nile ihe isɔ oyi.

For other languages please go to **www.wordproject.org**